

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Чортківський інститут підприємництва і бізнесу

Кафедра фінансів та банківської справи

КЛАПКІВ Віталій Михайлович
Прагматизм планування та прогнозування надходження митних платежів до бюджету

Спеціальність 8.03050801 – фінанси і кредит

Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем „магістр”

Студент групи ФМОвм-51
В.М. Клапків

Науковий керівник
к.е.н., доцент Кульчицька Н.Є.

Дипломну роботу допущено до захисту

„_____” _____ 2013р.

В.о. зав. кафедри,

д-р екон. наук, професор О.М. Десятнюк

„_____” _____ 2013р.

Чортків – 2013

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

1.1. Суть, функції та економічна природа податку

1.2. Класифікація митних платежів

1.3. Митне оподаткування як важлива складова бюджетного механізму

Висновок до розділу I

РОЗДІЛ 2 ПРАГМАТИЗМ СПРАВЛЯННЯ, ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

2.1 Аналіз стану справляння митних платежів в Україні

2.2. Економічна оцінка процесу адміністрування та прогнозування митних платежів до державного бюджету України на прикладі Тернопільської області

2.3. Планомірний процес зарахування платежів, що справляються митними органами

Висновок до розділу II

РОЗДІЛ ЗНАПРЯМИ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ НА МЕХАНІЗМ СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ

3.1. Проблеми та шляхи вдосконалення процесу справляння та впровадження інноваційних методів планування та прогнозування митних платежів як джерела наповнення державного бюджету

3.2. Моделювання алгоритму планування та прогнозування митних надходжень до Державного бюджету країни

Висновок до розділу III

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕКРАТУРИ

ВСТУП

Актуальність теми. Останнім часом серед науковців та практиків значно активізувалася дискусія щодо важливості та міри впливу митно-тарифних важелів на економічні процеси в державі, а також фіскальної достатності вітчизняної системи адміністрування митних платежів. Актуальність даних досліджень пов'язана з інтенсифікацією інтеграційних процесів як на західному, так і на східному інтеграційних векторах, та вступом нашої держави до Світової організації торгівлі. Наукові дослідження в цій сфері та статистичні дані підтверджують, що Україна вже нині бере активну участь у світогосподарських зв'язках, намагаючись максимально отримувати вигоди від міжнародного поділу праці. Однак не слід забувати, що в умовах жорстокої конкуренції, якими сьогодні характеризується міжнародний ринок, кожна країна прагне захистити свій внутрішній ринок від недобросовісної конкуренції, попередити небажаний імпорт і стимулювати власне експортоорієнтоване виробництво.

Нині є чимало досліджень вітчизняних науковців і практиків, присвячених питанням митної справи. Зокрема, це праці М. М. Каленського, П. В. Пашка, С. Терещенко, В. І. Дудчак, П. В. Науменка, Є. В. Додіна, в яких автори детально вивчають практичні аспекти митного законодавства України. Праці російських науковців А. Д. Єршова та К. К. Сандровського присвячені питанням міжнародних митних відносин. У науковій літературі багато уваги приділено питанням удосконалення та раціоналізації податкової системи країни з метою посилення її позитивного впливу на сталий випереджальний розвиток економіки. Плідно працював над цією проблематикою О.Д. Василик, досліджують її В.П. Вишневський, А.І. Даниленко, О.Д. Данилов, Н.І. Костіна, І.О. Луніна, П.В. Мельник, А.М. Соколовська, В.М. Федосов, Л.М. Шаблиста та інші науковці.

В сучасних умовах актуальними стають питання розбудови науково обґрунтованої системи управління митною справою держави, в якій кожне управлінське рішення повинно прийматися з урахуванням максимізації загальнодержавних вигод та забезпечення економічної безпеки. Адже неупереджений аналіз практичних сторін вітчизняної митної політики показує, що цей процес відбувається без чітко визначених пріоритетів.

Одним із найголовніших інститутів економічного суверенітету держави виступає бюджет. Він забезпечує не тільки акумулювання коштів, необхідних для фінансування держави, використовується не лише для часткового перерозподілу доходів із метою підтримання сприятливого соціального становища у державі, а й активно впливає на економічні, соціальні, національні, регіональні процеси у суспільстві і впровадження вищими органами влади відповідної національної стратегії розвитку, спрямованої на зміцнення державної безпеки.

В сучасних умовах України зміцнення державного бюджету як основного важеля ефективного розвитку економіки країни є вкрай актуальним, що потребує вивчення різноманітних засобів його наповнення, через використання системи митних платежів зокрема.

Актуальність дослідження та наявність великої кількості нерозв'язаних теоретичних і практичних проблем стосовно ролі та місця митних платежів у складі доходів бюджетів зумовило вибір теми даної магістерської роботи.

Мета і задачі дослідження. Метою магістерської роботи є визначення сутності, механізму справляння митних платежів та обґрунтування їх місця в складі доходів бюджетів.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі основні завдання:

- розглянути суть, функції та економічну природу податку як фінансової категорії;
- висвітлити поняття та види митних платежів;

- обґрунтувати місце митного прогнозування як складової бюджетного механізму;
- надати характеристику діючому механізму планування і прогнозування митних платежів;
- визначити проблеми та висунути пропозиції щодо удосконалення врегулювання окремих питань, пов'язаних із адмініструванням податку на додану вартість;
- запропонувати механізм моделювання алгоритму планування митних надходжень до Державного бюджету країни.

Об'єктом дослідження є процес нарахування та сплати митних платежів юридичними та фізичними особами при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності та перетині митного кордону України.

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти планування і прогнозування митних платежів.

Методи дослідження. Дослідження проведено із застосуванням діалектичного та системного підходу до вивчення економічних процесів. У процесі роботи застосовувались такі методи економічних досліджень: системно-структурний, абстрактно-логічний, порівняльний і балансовий, експертних оцінок тощо. Інформаційною базою дослідження були законодавчі і нормативні акти Верховної Ради та Уряду України, праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань оподаткування, бюджетного механізму, митної справи, з проблем управлінської діяльності митної служби.

Наукова новизна одержаних результатів. Результати, що одержані автором в ході дослідження і виносяться на захист, полягають у обґрунтуванні теоретичних і методологічних основ та прикладних аспектів планування і прогнозування митних платежів до бюджетів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці теоретичних і методологічних основ та прикладних аспектів

удосконалення механізму планування і прогнозування митних платежів.

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота викладена на ___ сторінках комп'ютерного тексту і складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із ___ найменувань. Містить ___ рисунки, ___ таблиць та додатки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

1.1. Суть, функції та економічна природа податку

Історія цивілізації свідчить, що в різні періоди розвитку суспільства вводились різноманітні податки — на землю, майно, доходи, цінні папери, спадщину та дарування, додану вартість, заробітну плату, акцизи, збори й відрахування на автомобілі, коней, собак, продуктивну худобу та птицю, бджіл, подушні податки і податки на неодружених чоловіків, податки на бороду, вікна, двері та ін. *Податки* — дуже складна фінансова категорія, яка здійснює вплив на всі економічні явища та процеси. Це обов'язковий елемент економічної системи будь-якої держави незалежно від моделі економічного розвитку та політичних сил при владі. Відсутність податків паралізує фінансову систему держави в цілому, робить її неієздатною і, в кінцевому підсумку, позбавленою будь-якого сенсу.

На різних етапах історичного розвитку податки відповідали особливостям самого історичного періоду, зокрема: способу виробництва, формам оподаткування, видам джерел доходів, напрямам витрат тощо.

Головними передумовами виникнення податків вважається перехід від натурального господарства до грошового та виникнення держави.

На найдавніших етапах державної організації початковою формою оподаткування можна вважати жертвоприношення, яке не було ґрунтоване лише на добровільних засадах. Жертвоприношення було неписаним законом і, таким чином, ставало примусовою виплатою чи збором.

Найдавнішим джерелом державних доходів були домени, або державне майно, землі, ліси, які спочатку належали до власності монарха, доходи якого слугували одночасно й доходами держави. Це були приватноправові, а не

публічно-правові доходи. Іншим джерелом державних доходів виступали регалії і — дохідні прерогативи казни, певні галузі виробництва, види діяльності, що приймалися у виключне користування казни і виключалися з суспільного обороту, зі сфери діяльності населення.

З розвитком держави виникла "світська" десятина, яка утримувалась на користь впливових князів разом із десятиною церковною. Така практика існувала в різних країнах протягом багатьох століть: від Стародавнього Єгипту до середньовічної Європи. Так, у Стародавній Греції в VI-VIIст. до н. е. представники знаті ввели податки на доходи у розмірі однієї десятої чи однієї двадцятої частини доходів. Це давало можливість концентрувати і витратити кошти на утримання найманих армій, побудову, храмів, водопроводів, доріг, укріплень навколо міст-держав, влаштування святкувань, роздавання продуктів і грошей біднякам і на інші суспільні цілі.

Фінансова система Київської Русі почала формуватися після об'єднання Давньоруської держави в кінці IXст. Основним джерелом доходів княжої казни була данина, по суті, спочатку нерегулярний, а потім все більш систематичний прямий податок.

Щодо непрямого оподаткування, то воно існувало у формі торгових і судових мит. Мито утримувалось за провезення товарів через гірські застави, мито "перевезення" — за переправу через річку, "гостьове" — за право мати склади, "торговельне" — за право влаштовувати ринки. Мита "вага" і "міра" встановлювались відповідно за зважування і вимірювання товарів, що було в ті часи досить складною справою. Судове мито "віра" утримувалось за вбивство, а "продаж" — за інші злочини. Судові мита становили зазвичай від 5 до 80 гривень.

Стійкої системи управління державними фінансами на руських землях не існувало довго. Більшість прямих податків збирав у Росії Приказ великого приходу, одночасно з яким обкладанням населення займалися і територіальні прикази. Отже фінансова система Росії в XV-XVII ст. була надто

складною і заплутаною.

Дещо упорядкувалась вона в час царювання Олексія Михайловича, який у 1655 р. створив Рахунковий приказ. Перевірка фінансової діяльності приказів, аналіз прихідних і розхідних книг дали змогу досить точно визначити бюджет держави.

Протягом ХІХст. основним джерелом доходів залишались державні прямі і непрямі податки, основним прямим податком була подушна подать; кількість платників визначалась згідно з контрольними переписами.

Поряд з основними ставками за прямими податками вводились надбавки цільового призначення — на будівництво великих державних доріг, влаштування водних сполучень, тимчасові на прискорення виплати державних боргів та ін. Крім державних прямих податків, функціонували земські (місцеві) збори. Земським закладам надавалось право визначати збори з землі, фабрик, заводів, торговельних закладів.

Серед непрямих податків у ХІХст. високі доходи Російській державі давали акцизи на тютюн, цукор, гас, сіль, сірники, пресовані дріжджі, освітлювальні і нафтові масла та інші товари. Значними були надходження від виробництва і торгівлі алкогольними напоями. Система акцизів, як і митних платежів, мала не тільки фіскальний характер, а й забезпечувала державну підтримку вітчизняних підприємців, захищала їх у конкурентній боротьбі з іноземцями.

Як свідчить історія, зростання податків у багатьох країнах значною мірою зумовлено затратами на мілітаризацію економіки. З'являлись нові державні витрати на охорону навколишнього середовища, подолання економічної відсталості окремих районів, надання субсидій і кредитів країнам, що розвиваються.

Великі витрати викликали необхідність збільшення податків — головного фінансового методу мобілізації ресурсів у державний і місцеві бюджети. Податки перетворились у важливий інструмент перерозподілу національного доходу.

Однак незважаючи на підвищення податків, доходів бюджету не

вистачало на покриття всіх видатків держави, які постійно зростали. Після Другої світової війни різко розширилась сфера фінансових відносин. Значний розвиток отримали місцеві (регіональні) фінанси, позабюджетні спеціальні урядові фонди, фінанси державних підприємств.

У 80-ті роки у провідних країнах світу пройшла переоцінка методів і засобів державного регулювання внаслідок їх недостатньої ефективності. Поширилась і отримала визнання бюджетна концепція, яка ґрунтувалася на тому, що податкові надходження є продуктом двох основних факторів: податкової ставки і податкової бази.

Початок 90-х років став періодом відродження і формування податкових систем нових держав, які утворилися на території колишнього СРСР. Вони пішли шляхом ринкових реформ, взявши курс на приватизацію підприємств державного сектору. При цьому практично повністю припинилось управління державним сектором. В умовах розвитку ринкової економіки податки стають об'єктивним елементом фінансових відносин між державою та юридичними й фізичними особами. Формується завершена модель податкової системи кожної держави. Змінюються не тільки види податків і форми їх справляння, а й саме ставлення до них. За допомогою податків здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту в територіальному та галузевому аспектах, а також між різними соціальними групами. Цей перерозподіл згладжує вади ринкового саморегулювання, створює додаткові стимули для ділової та інвестиційної активності, мотивації до праці, підтримання рівня зайнятості.

Податок — універсальна вихідна категорія, яка виражає основні суттєві ознаки і властивості фінансів у будь-якій економічній системі ринкового типу.

Економічна теорія характеризує податок як специфічну форму економічних відносин держави з суб'єктами господарювання, різними групами населення і фактично з кожним членом суспільства. Специфіка цих відносин полягає в тому, що держава є визначальною діючою особою, а платник податку — виконавцем вимог держави. Хоча податки та механізм

оподаткування будуються на певному фундаменті правових відносин, сторони не скріплюють ці відносини у формі певного договору, контракту. Стягнення податку виступає одностороннім процесом і має безвідплатний та обов'язковий характер для конкретного платника. Податкові відносини мають односторонню спрямованість — від платника до держави. Повернення переplat не можна розглядати як зворотний рух, оскільки воно пов'язане не з сутністю цих відносин, а з конкретним механізмом розрахунків з бюджетом.

Стягнення державою на користь суспільства певної частки вартості ВВП у вигляді обов'язкового внеску становить сутність податку. Економічний зміст податків відображається взаємовідносинами суб'єктів господарювання та громадян, з одного боку, та держави — з іншого, з приводу формування державних фінансів. Незалежно від об'єкта оподаткування загальним джерелом податкових надходжень є ВВП, який формує первинні грошові доходи основних учасників суспільного виробництва і держави як організатора господарської діяльності у національному масштабі.

Однак процес вартісного розподілу валового продукту не обмежується утворенням первинних грошових доходів, а продовжується в розподілі грошових доходів основних учасників суспільного виробництва на користь держави: від працівників - у формі прибуткового податку і внесків у пенсійний фонд, а від суб'єктів господарювання - у формі податку на прибуток та інших податкових платежів і зборів. Тобто за своїм економічним змістом податки - основний інструмент державного розподілу і перерозподілу доходів та фінансових ресурсів.

Джерелом податків є нова вартість національного доходу. Податки мобілізують значну частину вартості додаткового продукту і частину вартості необхідного продукту, яка призначена на відтворення робочої сили. Державна частка національного доходу перетворюється у фонд грошових коштів держави, який використовується не тільки для досягнення загальнодержавної мети, а й для підтримки приватного сектору. Ця мобілізація національного

доходу через податки здійснюється у сфері перерозподілу й обміну. Присвоєння державою частки нової вартості здійснюється на основі не об'єктивно діючих економічних законів, а юридичних законів, шляхом примусу. Держава стає власником частки національного доходу не як учасник процесу виробництва, а як орган, який володіє політичною владою. Суспільний зміст податків дає політичній владі можливість впливу на сферу економічних відносин суспільства.

Отже, виходячи із сутності категорійного поняття, податки - фінансові відносини між державою і платниками податків з приводу примусового відчуження частини знову створеної вартості з метою формування централізованих фондів грошових ресурсів, необхідних для виконання державою її функцій.

Основні характерні особливості податку, порівняно з іншими обов'язковими платежами до бюджету:

- справляння на умовах безповоротності. Повернення податку можливе тільки у разі його переплати або якщо законодавством передбачені пільги щодо цього податку;
- односторонній характер встановлення. Оскільки податок сплачується з метою покриття суспільних потреб, які в основному відокремлені від індивідуальних потреб конкретного платника, то він є індивідуально безповоротний. Сплата податку не породжує зустрічного зобов'язання держави вчиняти будь-які дії на користь конкретного платника;
- сплачується лише до бюджету, а не до іншого грошового централізованого або децентралізованого фонду;
- не має цільового призначення;
- є виключно атрибутом держави і базується на актах вищої юридичної сили.

Таким чином, податки - обов'язкові платежі, які законодавчо встановлюються державою, сплачуються юридичними та фізичними особами в

процесі розподілу та перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту й акумулюються в централізованих грошових фондах для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій [108,107-108].

Відповідно до сутності податків, ця категорія розглядається як не тільки економічна, а й суспільно-соціальна. Процес стягнення податків пов'язаний із соціальним статусом (рівнем добробуту) конкретних платників податків. Через сплату податків реальні доходи понижуються, але при отриманні від держави суспільних благ та трансфертних платежів реальний добробут покращується.

Отже, суспільна ціна податків визначається втратою частини особистого прибутку конкретними платниками, яку через бюджет перерозподіляють між усіма членами суспільства. Тому, використовуючи податки як інструмент врівноваження соціального добробуту, держава має враховувати суспільно-соціальний характер податків та податкових платежів. Цей характер виявляється під час обміну податків на суспільні блага і трансфертні платежі.

Таким чином, податки відображають складні економічні відносини і тому мають бути адекватними цим відносинам. У протилежному випадку вони не зможуть повною мірою виконувати покладені на них функції.

Для вивчення природи податку важлива роль відводиться дослідженню конкретних функцій цієї категорії, без визначення яких неможливе розкриття суспільного призначення податків.

Функції податку - вияв сутності податку в дії, спосіб вираження його властивостей.

Виходячи із сутності податку як категорійного поняття та враховуючи, що податки виступають необхідним елементом централізації частини вартості національного продукту в бюджеті для державних суспільних благ і засобом перерозподілу цієї вартості, можна визначити дві функції цієї категорії: фіскальну і розподільно-регулюючу, які мають

об'єктивний характер та існують з моменту виникнення податків. Конкретні вияви їх рис пов'язані з умовами суспільного розвитку.

Спочатку податки у всіх державах вводились з метою виконання фіскальної функції, тобто забезпечення держави джерелами грошових коштів для фінансування державних витрат. Пізніше держави більшою або меншою мірою почали використовувати податкові ставки і податкові пільги з метою регулювання соціально-економічних процесів, і податки стали виконувати регулюючу функцію, тобто впливати на відновлення (стимулювати чи стримувати його темпи, збільшувати чи зменшувати нагромадження капіталу і платоспроможний попит населення) і сприяти вирішенню різноманітних соціальних завдань (таких як захист низькооплачуваних осіб, перерозподіл доходів для забезпечення соціально незахищених верств населення, здійснення ефективної демографічної політики).

Зміст фіскальної функції полягає в тому, що за допомогою податків формуються фінансові ресурси держави. Фіскальна функція забезпечує *об'єктивні* умови для утворення матеріальної основи функціонування суспільства. За її допомогою реалізується велика частина суспільного призначення податків, виявляються конкретні форми утворення грошових фондів держави, які забезпечують виконання покладених на неї функцій. Податки виступають основним (найважливішим) джерелом доходів бюджетів різних рівнів. Об'єктивне існування податків як основного джерела доходів передбачає:

- надходження їх рівномірно в календарному розрізі (рівнонапруженість);
- стабільність надходження;
- рівномірне надходження за всіма територіальними рівнями.

Розподільно-регулююча функція полягає в тому, що за допомогою податків відбувається перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту між державою та її суб'єктами і через елементи податку (об'єкт,

суб'єкт оподаткування, ставка податку, податкові пільги та ін.) держава має змогу регулювати вартісні пропорції такого розподілу. Змінюючи пропорції функціонування ресурсів в економіці, оподаткування суттєво впливає на процес виробництва, нагромадження капіталу, інвестування, платоспроможний попит і пропозицію. Завдяки податкам держава отримує можливість регулювати різні аспекти соціально-економічного життя на макрорівні, впливати на конкретну поведінку платника податків на мікрорівні. Так, маніпулюючи пропорціями та режимами вилучення в суб'єктів господарювання або домогосподарств частки їх доходів, податок може відповідно змінювати напрями їхньої діяльності.

Варто зазначити, що специфічне суспільне призначення податків виражається не в існуванні кожної функції окремо, а лише в їх єдності.

Соціально-економічний характер податку виявляється в одночасному існуванні податку як фіскального інструменту формування дохідної частини бюджету та як інструменту економічного регулювання вартісних пропорцій розподілу ВВП та національного продукту. У цьому і виявляється природа податку.

Труднощі пізнання природи податку пояснюються тим, що податок — одночасно економічне, господарське і політичне явище. Російський економіст М.М. Алексєєнко в XIXст. визначив цю особливість податку: "З одного боку податок - один із елементів розподілу та перерозподілу. З другого боку, запровадження, справляння та використання податків є однією із функцій держави".

Теоретично економічна природа податку полягає у визначенні призначення податку, об'єкта оподаткування і джерела сплати, а також визначення того впливу, який чинить податок у кінцевому підсумку на суб'єктів оподаткування і на всю економіку як одне ціле. Тому основне завдання пізнання природи податків - прослідкувати еволюцію уявлень про природу податку під впливом учення про державу.

Серед загальнодержавних податків особливе місце в податковій системі займають податки, якими обкладаються процеси споживання, та податки на доходи і прибутки.

Оподаткування процесів споживання в Україні здійснюється через використання акцизів і мита. Акциз - це непрямий податок, який становить надбавку до ціни. Акцизи мають дві форми: специфічну та універсальну.

1.2. Класифікація митних платежів

Для будь-якої країни надзвичайно актуальним є розвиток системи митного оподаткування, яка б передбачала наявність розгалуженої системи митних платежів.

Контекст нарахування митних платежів відносно податкової бази має певні особливості. Більшість митних платежів є квотарними, тобто їх сума обраховується залежно від обсягу податкової бази або об'єкта оподаткування і ставок податку. Для більшості митних платежів - це митна вартість, але в окремих випадках застосовуються й інші бази оподаткування. Так, при нарахуванні комбінованого мита це може бути мінімальна вартість, а при незбігу митної вартості з фактурною вартістю може використовуватись остання при нарахуванні податку на додану вартість.

Джерело митних платежів може бути безпосередньо пов'язане з об'єктом оподаткування, у випадку коли оподатковувані товари приносять дохід, а також не мати відношення до об'єкта оподаткування, наприклад, коли оподатковується майно чи предмети особистого користування, які ввозяться понад лімітованої суми безмитного імпорту.

Отже, критерієм визначення митних платежів повинен бути не тільки об'єкт оподаткування, але й суб'єкт, тобто ті органи системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, які виконують контролюючі функції з нарахування чи сплати даного виду платежів. З огляду на це, під митними платежами потрібно розуміти ті види податків та зборів, які нараховуються у встановленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем митних служб. Дана дефініція дозволяє не

тільки чітко визначити об'єкти оподаткування (товари, предмети), алей суб'єкти системи митного оподаткування, до яких належать крім держави та митних органів безпосередні платники податків та зборів, тобто юридичні та фізичні особи, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. При цьому слід акцентувати увагу на характерній особливості митних платежів, а саме: односторонньому руху вартості від юридичних та фізичних осіб до держави.

На сучасному етапі доходи від зовнішньоекономічної діяльності посідають важливе місце у формуванні Державного бюджету України.

Ще за часів Козацької держави, у період правління Богдана Хмельницького, митні збори від зовнішньої торгівлі стали одним із головних джерел поповнення державної скарбниці.

У сучасній економічній літературі домінує таке визначення надходжень від зовнішньоекономічної діяльності: "Митні платежі — це система податків та зборів, якими обкладаються товари, що перетинають митний кордон" [42, 5]. Але таке визначення дещо вузьке. По-перше, об'єктом оподаткування зазвичай виступають не лише товари, а й інші предмети, що не є товарами. По-друге, деякі митні платежі не пов'язані з переміщенням товару через митний кордон, а сплачуються за надання митними органами певних послуг у сфері митно-тарифних відносин.

Митні податки - це непрямі податки, які нараховуються при переміщенні предметів та послуг через митний кордон: податок на додану вартість, акцизний податок, ввізне та вивізне мито [47, 353]. За формою взаємовідносин між платником і державою митні податки є непрямими, тобто вони справляються до бюджету держави за допомогою цінових механізмів, причому конкретні платники не завжди є їхніми носіями.

Серед великого спектра функціональних завдань, які виконують митні платежі головними є:

- фіскальні, тобто митні платежі є джерелом поповнення бюджету країни;
- стимулюючі, які спрямовані на розвиток національного виробництва;
- регулятивні, які формують обсяг та структуру експорту, імпорту,

споживання.

На етапі трансформування економічних відносин домінує фіскальна функція митних платежів, але у міру формування ринкової моделі господарювання митні платежі стають важливим фінансовим інструментом регулювання економіки.

У зв'язку з тим, що митні платежі крім фіскальної та регулятивної дії мають ще й побічні, зовнішні для фіску соціальні наслідки, їх доцільно розглядати не тільки як економічну, але й як суспільно-соціальну категорію. На нашу думку, суспільна ціна митних платежів вимірюється втратою частки добробуту конкретними платниками даних платежів із переміщенням цієї частки через бюджет до всього населення держави. Тому, митні платежі, як правило, встановлюються найвищими органами державної влади і за рівнем запровадження належать до загальнодержавних податків.

Види митних платежів, порядок їх нарахування і сплати, випадки надання митних і тарифних пільг та інше, пов'язане з даними питаннями, регламентуються значною частиною законодавчих актів, головним серед яких є: Митний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про Єдиний митний тариф». Варто наголосити, що при регулюванні митно-тарифних відносин велику роль відіграють відомчі нормативні акти Державної митної служби України, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України.

Тому за юридичною природою митні платежі можна систематизувати на ті, які надходять згідно з Митним кодексом (мити), та платежі, що стягуються відповідно до інших нормативних документів (податок на додану вартість та акцизний податок).

Основні платежі, які нараховуються митними органами, на думку Гребельника О.П. [49], можна класифікувати на декілька груп:

- платежі, які пов'язані з нарахуванням митного тарифу;
- різні види мита;

- акцизний податок;
- податок на додану вартість;
 - платежі за видачу ліцензій на здійснення діяльності у сфері митно-тарифних відносин;
 - платежі, пов'язані з проблемами порушення митного законодавства.

Доцільно зауважити, що за способом митного регулювання митні платежі можна класифікувати на тарифні та нетарифні засоби. Платежі, пов'язані з нарахуванням митного тарифу, - це єдиний вид тарифного регулювання, нарахування ж за акцизним податком, податком на додану вартість, митом - це види нетарифного регулювання.

До митних платежів, пов'язаних з митним тарифом, слід віднести такі: ввізне мито, що нараховується за вантажною митною декларацією; ввізне мито в неторговельному обороті (з громадян); мито за поштові відправлення; вивізне мито; вивізне мито в неторговельному обороті (з громадян).

За економічною природою основу митних платежів складають митні податки та митні збори. Митні податки - це непрямі податки, які нараховуються при переміщенні предметів через митний кордон: мито, акцизний податок, податок на додану вартість.

Відповідно до бюджетної класифікації, мито є податком на зовнішню торгівлю, а акцизний податок та податок на додану вартість — це внутрішні податки, що повністю відповідає положенням ГАТТ/СОТ «Внутрішні податки або інші внутрішні збори будь-якого типу», в якій констатується, що податок або збір, які застосовуються до вітчизняних товарів та до подібних імпортованих товарів, стягується або примусово стягується у судовому порядку у випадку імпортованої продукції у час або в місці імпортування, повинні, вважатися внутрішнім податком або збором.

Митні платежі можна класифікувати як ті що, формують торговельний оборот та ті, що формують неторговельний оборот.

Залежно від каналу надходження, митні платежі можна

систематизувати на ті, які надходять до доходної частини Державного бюджету (мито, акцизний податок, податок на додану вартість), та ті, які надходять до фондів Державної митної служби України.

Слід зазначити, що з точки зору порядку зарахування митні платежі в основному є директивними (закріпленими), оскільки вони повним обсягом надходять до одного рівня — Державного бюджету (рівень держави).

Серед багатьох видів підприємницької діяльності, які останнім часом отримали новий імпульс у своєму розвитку, є ті, що безпосередньо пов'язані з митно-тарифними відносинами. Відповідно до законодавства України, стосовно них діє система ліцензування. До платежів, які перераховуються митним органам за надання права здійснювати дані види діяльності, слід віднести видачу ліцензій на відкриття митних ліцензійних складів та магазинів безмитної торгівлі.

Таблиця 1.1

Класифікаційні ознаки системи митних платежів

Класифікаційні ознаки	Елементи
Види податків	Мито; акцизний податок з імпортованих товарів; ПДВ на операції з ввезенням імпортованих товарів
Спосіб стягнення	Непрямі
Суб'єкт податку	Юридичні та фізичні особи
Рівень влади	Загальнодержавні
Призначення	Загальні
Порядок зарахування до Держбюджету	Закріплені
Порядок введення	Обов'язкові
Джерело сплати податкових сум	Митна та фактурна вартість товару
Об'єкт оподаткування	Експортно-імпортовані операції
Тривалість	Момент митного оформлення
Метод нарахування	Прогресивні, адвалерні, специфічні, спеціальні, тверді
Форма розрахунків	Безготівковий, готівковий, вексельна форма

Залежно від специфіки платника митні платежі можна систематизувати на основні та додаткові. Основні - це мито, акцизний податок, податок на додану вартість. Додаткові - митні збори за зберігання товарів, митний супровід, збори за видачу ліцензій, плата за участь у митних аукціонах.

Серед податків одне з важливіших місць посідають митні платежі. Вони відіграють значну роль у житті країни не тільки через свою фіскальну функцію, а, скоріше, через економічну: регулювання експортно–імпортних операцій. Під економічними методами впливу держави на зовнішньо – економічну діяльність розуміють перш за все мито згідно з митним тарифом, різні податки і збори, які збільшують вартість товару, що ввозиться, знижують його конкурентоздатність на внутрішньому ринку в порівнянні з місцевими аналогічними товарами. Економічні методи митного регулювання ЗЕД полягають у застосуванні економічних важелів впливу до суб'єктів ЗЕД, передусім митно – тарифних заходів, тобто застосування стягнення митних платежів.

Рис. 1.1. Види митних платежів

Після набуття чинності Законом України від 10 квітня 2008 року № 250-

VI "Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі"[19], тобто зі вступом України до СОТ, митні збори скасовані, а сплаті підлягає лише плата за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, встановленим для митних органів, за ставками, визначеними постановою Кабінету Міністрів України „Про справляння плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів" від 18.01.03 № 93[25] (табл. 2.1):

Відповідно до Закону України від 05.04.2001 р. № 2371-III "Про Митний тариф України" Митний тариф України - це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України.

В основу товарної класифікаційної схеми Митного тарифу України (товарна номенклатура) покладено Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності, яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів.

Відповідно до статті 2 зазначеного Закону України "Про Митний тариф України" встановлення нових та зміна діючих ставок ввізного мита, визначених Митним тарифом України, здійснюється Верховною Радою України шляхом прийняття законів України з урахуванням висновків Кабінету Міністрів України.

Слід зазначити, що існує ціла група платежів, які пов'язані з відповідальністю суб'єктів господарювання за порушення правових норм у сфері митного законодавства. Це, насамперед, штрафи за порушення митних правил; доходи від реалізації конфіскованих або прийнятих на зберігання предметів; безпосередньо конфіскована валюта, а також валюта, що конфіскована після закінчення строку зберігання; доходи від реалізації конфіскованих цінностей; національна валюта, заборонена до ввезення.

Законом України "Про Єдиний митний тариф" передбачено, що товари та інші предмети, які ввозяться на митну територію України і вивозяться за її межі, підлягають обкладенню митом, якщо інше не передбачено законодавством.

Мито нараховується відповідно до Законів України "Про Єдиний митний тариф", "Про митний тариф України", "Про ставки вивізнього (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур", "Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів", "Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину", "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".

Переміщення товарів через митницю України підлягає митному оформленню працівниками митниці з метою забезпечення митного контролю, яке передбачає обов'язкове декларування товару та сплату мита і митних платежів.

Мито - непрямий податок, який стягується при перетині митного кордону, тобто при імпорті, експорті та транзиті товарів. Цей податок, як і акцизний збір, включається в ціни товарів, сплачується за рахунок покупця, його ставки диференційовані за групами товарів, перелік яких значно ширший, ніж перелік підакцизних товарів.

Мито сплачується в національній валюті України за встановленими ставками відповідно до митної вартості товару.

Товари, які при переміщенні через митний кордон України не підлягають обкладенню митом, визначено законодавством України.

Ввізне мито справляється за ставками, установленими Законом України "Про митний тариф України". Вивізне мито справляється при здійсненні митного оформлення товарів, що вивозяться за ВМД за межі митної території України, з урахуванням винятків, передбачених законодавством.

Вивізне мито справляється за ставками, установленими законами України.

Особливі види мита(антидемпінгове, спеціальне та компенсаційне) застосовуються з метою захисту економічних інтересів України, українських виробників і у випадках, передбачених Законами України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну", якщо інше не передбачено міжнародними угодами (договорами). Особливі види мита справляються на підставі рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, прийнятих відповідно до Законів України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".

У разі, якщо імпорт товару є об'єктом антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, преференції не встановлюються або зупиняються чи припиняються органом, який їх установив, якщо інше не передбачено міжнародними угодами (договорами), що набрали чинності в установленому порядку. Спеціальне, антидемпінгове та компенсаційне мита застосовуються незалежно від інших видів мита на умовах, визначених законодавством.

Оскільки акциз - це обов'язковий безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку, то в розд. VI Податкового кодексу його визначено як акцизний податок. Розглянемо основні положення ПК щодо цього податку.

Згідно зі ст. 14 Податкового кодексу, акцизний податок - це непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції). У зазначеній статті визначено всі інші основні поняття, що використовуються в розд. VI «Акцизний податок».

Платниками акцизного податку є:

- Особа, яка виробляє підакцизні товари (продукцію) на митній території України, у тому числі з давальницької сировини;
 - Особа - суб'єкт господарювання, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України;
 - Фізична особа - резидент або нерезидент, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню, відповідно до митного законодавства;
 - Особа, яка реалізує конфісковані підакцизні товари (продукцію), підакцизні товари (продукцію), визнані безхазяйними, підакцизні товари (продукцію), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та підакцизні товари (продукцію), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави, якщо ці товари (продукція) підлягають реалізації (продажу) в установленому законодавством порядку;
 - Особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження підакцизні товари (продукцію), що були ввезені на митну територію України із звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законодавством відповідно до пункту 213.3 статті 213 цього розділу;
 - Особа, на яку покладається дотримання вимог митних режимів, що передбачають звільнення від оподаткування, у разі порушення таких вимог;
 - Особа, на яку покладається виконання умов щодо цільового використання підакцизних товарів (продукції), на які встановлено ставку податку 0 гривень за 1 літр 100-відсоткового спирту, 0 євро за 1000 кг нафтопродуктів у разі порушення таких умов;
 - Особа, на яку при здійсненні операцій з підакцизними товарами (продукцією), які не підлягають оподаткуванню або звільняються від оподаткування, покладається виконання умов щодо цільового використання підакцизних товарів (продукції) в разі порушення таких умов;

○ Замовники, за дорученням яких виробляються підакцизні товари (продукція) з давальницької сировини, сплачують податок виробнику.

Реєстрація в органах державної податкової служби як платника податку суб'єкта господарювання, що здійснює діяльність з виробництва підакцизних товарів (продукції) та/або імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів, яка підлягає ліцензуванню, здійснюється на підставі відомостей щодо видачі такому суб'єкту відповідної ліцензії.

Органи ліцензування, що уповноважені видавати ліцензії на зазначені види діяльності, зобов'язані надати органу державної податкової служби за місцезнаходженням суб'єкта господарювання інформацію про видані, переоформлені, призупинені або анульовані ліцензії у п'ятиденний строк з дня здійснення таких дій.

Інші платники підлягають обов'язковій реєстрації як платники податку органами державної податкової служби за місцем державної реєстрації таких суб'єктів у місячний строк із дня початку господарської діяльності.

Об'єктами оподаткування є операції з:

Реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції);

Реалізації (передачі) підакцизних товарів (продукції) з метою власного споживання, промислової переробки, здійснення внесків до статутного капіталу, а також своїм працівникам;

Ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України;

Реалізації конфіскованих підакцизних товарів (продукції), підакцизних товарів (продукції), визнаних безхазяйними, підакцизних товарів (продукції), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та підакцизних товарів (продукції), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави;

Реалізації або передачі у володіння, користування чи розпорядження підакцизних товарів (продукції), що були ввезені на митну територію України із звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законодавством, відповідно до пункту 213.3 статті 213 Податкового кодексу;

Обсяги та вартість втрачених підакцизних товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат з врахуванням пункту 214.6 статті 214 Податкового кодексу.

Операції з підакцизними товарами, які не підлягають оподаткуванню:

- Вивезення (експорту) підакцизних товарів (продукції) платником податку за межі митної території України.
- Товари (продукція) вважаються вивезеними (експортованими) платником податку за межі митної території України, якщо їх вивезення (експортування) засвідчене належно оформленою митною декларацією;
- Ввезення на митну територію України раніше експортованих підакцизних товарів (продукції), у яких виявлено недоліки, що перешкоджають реалізації цих товарів на митній території країни імпортера, для їх повернення експортеру.

Такі підакцизні товари (продукція) ввозяться їх продавцем (експортером) без подальшої реалізації на митній території України.

Операції з підакцизними товарами, які звільняються від оподаткування:

- реалізації легкових автомобілів для інвалідів, у тому числі дітей-інвалідів, оплата вартості яких здійснюється за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів, коштів фондів загальнообов'язкового державного страхування, а також легкових автомобілів спеціального призначення (швидка медична допомога та для потреб підрозділів центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи), оплата вартості яких здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;
- ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України, призначених для офіційного (службового) користування дипломатичними представництвами іноземних держав, консульськими установами іноземних держав та для особистого використання членами дипломатичних представництв іноземних держав, консульських установ іноземних держав виходячи з принципу взаємності стосовно кожної окремої держави.

У разі реалізації на митній території України підакцизних товарів (продукції), що були ввезені із звільненням від оподаткування відповідно до норм Податкового кодексу, податок сплачується особами, що реалізують або передають у володіння, користування чи розпорядження такі підакцизні товари (продукцію), не пізніше дати такої реалізації одночасно із сплатою податку на додану вартість за ставками, що діяли на момент подання митної декларації при ввезенні підакцизних товарів (продукції) на митну територію України.

Ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України, якщо при цьому згідно із законодавством України не справляється податок на додану вартість у зв'язку з розміщенням товарів (продукції) у митних режимах: транзиту, митного складу, знищення або руйнування, відмови на користь держави, магазину безмитної торгівлі, тимчасового ввезення, переробки на митній території України. У разі порушення умов митних режимів, що передбачають повне або часткове звільнення від оподаткування, особа, відповідальна за дотримання режиму, зобов'язана обчислити та сплатити суму податкового зобов'язання. У разі коли в зазначених випадках митним законодавством України передбачається вимога щодо здійснення заходів гарантування, така вимога встановлюється і для цілей акцизного податку. Податок справляється, якщо в подальшому щодо таких товарів (продукції) виникають зобов'язання зі сплати податку на додану вартість:

- реалізації підакцизних товарів (продукції), крім нафтопродуктів, вироблених на митній території України, що використовуються як сировина для виробництва підакцизних товарів (продукції);
- ввезення на митну територію України підакцизних товарів (продукції), що використовуються як сировина для виробництва підакцизних товарів (продукції), за умови пред'явлення органу державної митної служби ліцензії на право виробництва (крім виробництва нафтопродуктів);
- ввезення фізичними особами на митну територію України підакцизних товарів (продукції) в обсягах, що не перевищують норм безмитного ввезення,

встановлених законом;

- реалізації безпосередньо вітчизняними виробниками алкогольних напоїв і тютюнових виробів магазинам безмитної торгівлі. Підставою для звільнення від сплати податку продукції, яка призначена для реалізації магазинами безмитної торгівлі, є належно оформлена вантажна митна декларація, що оформляється під час відвантаження продукції від такого виробника;

- ввезення на митну територію України підакцизних товарів (продукції) (крім алкогольних напоїв та тютюнових виробів) як міжнародної технічної допомоги, яка надається відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або як гуманітарної допомоги, наданої згідно з нормами Закону України "Про гуманітарну допомогу";

- операції з ввезення акредитованими державними випробувальними лабораторіями та/або суб'єктами господарювання, які мають ліцензії на виробництво, тютюнових виробів, еталонних (моніторингових) чи тестових зразків тютюнових виробів (не призначених для продажу в роздріб) для проведення досліджень чи випробувань (калібрування лабораторного обладнання, проведення дегустацій, вивчення фізико-хімічних показників, дизайну);

- реалізації скрапленого газу на спеціалізованих аукціонах для потреб населення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

У разі обчислення податку із застосуванням адвалорних ставок базою оподаткування є:

Вартість реалізованого товару (продукції), виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;

Вартість товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку.

При визначенні бази оподаткування перерахунок іноземної валюти на національну валюту здійснюється за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України, що діє на дату подання до митного органу митної декларації до митного оформлення.

Митна вартість товарів, що ввозяться на митну територію України, визначається відповідно до Митного кодексу України.

У разі обчислення податку із застосуванням специфічних ставок з вироблених на митній території України або ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) базою оподаткування є їх величина, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару (продукції), об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках.

У разі обчислення податку із застосуванням одночасно адвалорних та специфічних ставок податку базою оподаткування є база, визначена відповідно до пунктів 214.1 та 214.4 Податкового кодексу.

У разі наявності наднормативних втрат спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового та алкогольних напоїв, допущених з вини виробника під час виробництва підакцизних товарів (продукції), базою оподаткування є вартість (кількість) цих товарів, які можна було б виробити з наднормативно втрачених товарів (продукції).

Норми втрат і виходу спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту-сирцю виноградного, спирту-сирцю плодового та алкогольних напоїв затверджуються центральним органом виконавчої влади, уповноваженим Кабінетом Міністрів України.

При псуванні, знищенні, втраті підакцизних товарів (продукції), крім випадків, передбачених у пункті 216.3 статті 216 Податкового кодексу, базою оподаткування є вартість та обсяги втрачених товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат згідно з пунктом 214.6 статті 214

Податкового кодексу.

До підакцизних товарів належать:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;
- нафтопродукти, скраплений газ;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли.

Ставки податку та перелік товарів, з яких справляється податок:

ставки податку встановлюються Податкового кодексу і є єдиними на всій території України;

ставки податку встановлюються, відповідно до визначень розділу I Податкового кодексу:

- адвалорні,
- специфічні,
- адвалорні та специфічні одночасно;

Ставки акцизного податку на бензин моторний за кодами згідно з УКТ ЗЕД, що містить тетраетилсвінець, збільшуються в 1,5 раза.

Порядок взаємодії митних органів з органами Державної казначейської служби України в процесі повернення з державного або місцевого бюджету помилково або надміру зарахованих до бюджету митних та інших платежів, контроль за справлянням яких покладається на митні органи :

1. Цей Порядок регламентує взаємовідносини митних органів та органів Державної казначейської служби України (далі – Служба) в процесі повернення з державного або місцевого бюджету (далі – відповідний бюджет) помилково та/або надміру зарахованих до бюджету митних та інших платежів, контроль за справлянням яких покладається на митні органи.

Під дію цього Порядку підпадають операції з коштами, перерахованими на рахунки з обліку доходів, відкриті в Службі та Головних управліннях Служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі в розрізі митниць та кодів класифікації доходів бюджету.

Дія цього Порядку не поширюється на:

а) повернення помилково та/або надміру перерахованих (унесених) платниками коштів на депозитні рахунки, відкриті на ім'я митних органів в органах Служби за балансовим рахунком 3734 "Депозитні рахунки органів стягнення" (далі – депозитний рахунок 3734) як передоплата, або на відповідний рахунок, відкритий митним органом у вповноваженому банку за балансовим рахунком 2603 "Розподільчі рахунки суб'єктів господарської діяльності" (далі – банківський рахунок 2603) як доплата або грошова застава;

б) повернення помилково та/або надміру перерахованих (унесених) платниками коштів, сплачених шляхом надання митним органам податкового векселя;

в) виконання судових рішень про повернення помилково та/або надміру сплачених митних та інших платежів;

г) повернення помилково та/або надміру зарахованих до бюджету митних та інших платежів, у разі наявності у платника податків податкового боргу.

У разі наявності у платника податків податкового боргу, повернення помилково та/або надміру сплаченої суми митних та інших платежів на поточний рахунок такого платника податків в установі банку або в готівковій формі за чеком (у разі відсутності у платника податків рахунку в банку) проводиться лише після повного погашення такого податкового боргу платником податків.

Дія цього Порядку поширюється на платників податків, зареєстрованих у встановленому законодавством порядку, та фізичних осіб.

2. Повернення помилково та/або надміру зарахованих до бюджету митних та інших платежів здійснюється на підставі висновку митного органу, що здійснював оформлення митної декларації або перерахував до відповідного бюджету митні та інші платежі.

Зазначений висновок оформлюється відповідно до заяви платника, яка подається до митного органу, що здійснював оформлення митної декларації або перерахував до відповідного бюджету митні та інші платежі (далі –

митний орган).

3. Платник подає заяву про повернення помилково та/або надміру зарахованих до бюджету митних та інших платежів відповідно до пункту 1 розділу III Порядку повернення платникам податків коштів, що обліковуються на відповідних рахунках митного органу як передоплата, і митних та інших платежів, помилково та/або надмірно сплачених до бюджету, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами, затвердженого наказом Державної митної служби України від 20.07.2007 № 618, в якій зазначаються напрями зарахування коштів, які повертаються. Заява може бути подана не пізніше 1095-го дня, наступного за днем зарахування коштів до Державного бюджету України.

4. Граничні строки для подання заяви підлягають продовженню керівником митного органу (його заступником) за письмовим запитом платника податків у випадках, визначених пунктами 102.6, 102.7 статті 102 Податкового кодексу України.

5. Митний орган не пізніше ніж за п'ять робочих днів до закінчення 20-денного строку з дня подання платниками податків заяви готує висновок про повернення помилково та/або надміру зарахованих до бюджету митних та інших платежів, контроль за справлянням яких покладається на митні органи (далі - Висновок про повернення), форма якого наведена у додатку 1 до цього Порядку, та відповідно до рішення керівника митного органу (його заступника) направляє його для виконання відповідному органу Служби разом із супровідним листом, в якому вказується кількість висновків, загальна сума, яка підлягає поверненню, а також наводиться перелік висновків із зазначенням такої інформації: номери та дати висновку, найменування юридичної особи або ім'я фізичної особи - платника, коду за ЄДРПОУ платника - юридичної особи або реєстраційного номера облікової картки платника податків з ДРФО (за наявності), суми, яка підлягає поверненню за кожним з висновків.

У разі, якщо повернення коштів здійснюється з місцевого бюджету, висновки про повернення погоджуються митними органами з відповідними

місцевими фінансовими органами, після чого направляються до відповідного органу Служби.

При поверненні митних та інших платежів відповідно до статті 264 Митного кодексу України митні органи подають до органів Служби Висновок про повернення не пізніше ніж за п'ять робочих днів до закінчення 30-денного строку з дня прийняття відповідного рішення митним органом.

6. Висновки про повернення помилково та/або надміру зарахованих до відповідного бюджету митних та інших платежів, контроль за справлянням яких покладається на митні органи, реєструються органами Служби в Журналі реєстрації висновків, який ведеться на паперових носіях або в електронному вигляді.

7. На підставі отриманих висновків органи Служби здійснюють повернення помилково та/або надміру зарахованих до відповідного бюджету митних та інших платежів, контроль за справлянням яких покладається на митні органи, відповідно до Порядку повернення коштів, помилково або надмірно зарахованих до державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Державного казначейства України від 10.12.2002 № 226 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 25.12.2002 за № 1000/7288 (в редакції наказу Державного казначейства України від 29.05.2008 № 181 зі змінами).

8. Митний орган несе відповідальність згідно із законом за несвоєчасність передачі Службі для виконання Висновку про повернення відповідних сум коштів з відповідного бюджету.

товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів[25]

Назва операції	За одну годину роботи (незалежно від кількості посадових осіб митного органу, залучених до такого оформлення), євро
1. Митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів:	
у робочий час	20
у надурочний, нічний час і вихідні дні	40
у святкові та неробочі дні	50
2. Митне оформлення товарів і транспортних засобів у місцях розташування митних органів поза робочим часом, установленим для митних органів:	
у надурочний, нічний час і вихідні дні	40
у святкові та неробочі дні	50

Процедура нарахування плати затверджена наказом Державної митної служби України від 04 грудня 2003 року N 833 " Про затвердження Порядку прийняття рішення про здійснення митного оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом, установленим для митного органу, а також нарахування й унесення плати за таке митне оформлення " [51]. Плата справляється за вантажною митною декларацією (далі - ВМД): при здійсненні митного оформлення товарів і транспортних засобів за ВМД, що оформлена у звичайному порядку; або за ВМД, оформленою після митного оформлення товарів і транспортних засобів за періодичною митною декларацією (далі - ПМД); або за ВМД, оформленою після митного оформлення товарів і транспортних засобів за загальною вантажною митною декларацією (далі - ЗВМД).

Платниками є юридичні та фізичні особи, що переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон України і на звернення яких було прийняте рішення про здійснення митного оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом, установленим для митного органу [25].

Сплата коштів здійснюється платниками до/або під час митного оформлення товарів і транспортних засобів.

Плата вноситься на підставі письмової заяви до вповноваженої особи митного органу про проведення митного оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом,

установленим для митного органу [25].

Плата нараховується виключно за фактичний час здійснення митного оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом, установленим для митного органу, незалежно від кількості посадових осіб митного органу, залучених до такого оформлення.

Виконання службових обов'язків посадовими особами митного органу протягом неповної години обліковується як робота протягом однієї години. До часу, витраченого посадовою особою митного органу на здійснення митного оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів, зараховується також час, витрачений нею на проїзд до місця призначення й у зворотному напрямку [25].

Плата вноситься за кожною письмовою заявою окремо з урахуванням кількості витрачених на здійснення всіх етапів митного оформлення годин роботи посадової особи митного органу, яка здійснює таке митне оформлення, незалежно від кількості оформлених митних декларацій.

У разі здійснення митного оформлення товарів і транспортних засобів за декількома ВМД (квитанціями МД-1) відповідно до однієї письмової заяви, плата нараховується в одній із ВМД (квитанцій МД-1).

Плата сплачується платниками в національній валюті України в розмірі, затвердженому постановою КМУ № 93 від 18.02.2003 року, за офіційним (обмінним) курсом Національного банку України, що діє на дату подання митному органу ВМД до митного оформлення, а у разі нарахування плати за квитанцією МД-1 - за офіційним (обмінним) курсом Національного банку України, що діє на дату оформлення такої квитанції.

1.3. Митне оподаткування як важлива складова бюджетного механізму

Максимізувати свої вигоди від міжнародної торгівлі й відстояти власні економічні інтереси можна, в першу чергу, за рахунок розбудови ефективної митної системи держави, яка є не лише атрибутом незалежності та провідником зовнішньоекономічної діяльності, а й важливим засобом

формування нових економічних відносин та зв'язків. Якщо врахувати те, що територію нашої держави перетинають великі транспортні коридори, то можна стверджувати, що саме стратегічне географічне розташування України повинно сьогодні та в майбутньому стати додатковим джерелом доходів державного бюджету.

Нині дедалі частіше в науковій літературі вживають термін "адміністрування", а в практичній діяльності контролюючих органів ця дефініція міцно увійшла в повсякденне користування. Популярність "фіскального адміністрування", "адміністрування податків", "митно-тарифного адміністрування" настільки велика, що інколи за цими словами втрачається сутність явища чи процесу, про який іде мова. Ми не є прихильниками застосування у вітчизняній економічній науці слів іншомовного походження, і переконані, що українська мова має добрі відповідники популярних у різний час іноземних словосполучень. Так, митно-тарифне адміністрування (така навчальна дисципліна викладається у вищих навчальних закладах) доцільно замінити на "управління митною справою", що дозволить уникнути плутанини і двоякого тлумачення.

Як би нині не трактували термін "адміністрування", він походить від латинського *administro* і завжди буде означати "управління", "завідування". Отже, в загальному розумінні митне адміністрування означає управління митною справою держави. Конкретизуючи, під терміном митно-тарифне адміністрування пропонуємо розглядати чотири взаємодоповнюючих поняття:

- 1) система знань з управління митною справою держави;
- 2) законодавчо обумовлена діяльність митних органів щодо забезпечення надходжень у бюджет;
- 3) аналог раніше поширеного виразу "організаційна та контрольна економічна робота митних органів";
- 4) регламентовані законодавством процедури з нарахування, сплати і перерахунку митних платежів [75, 4].

Виходячи з попереднього визначення, бачимо, що адміністрування митних платежів може розглядатися як складова митно-тарифного адміністрування, що передбачає законодавчо регламентовані процедури з нарахування і сплати митних податків та зборів.

Як галузь економічної науки митно-тарифне адміністрування виникло зовсім недавно, тому термінологічний апарат, предмет, метод дослідження знаходяться в процесі розробки. Митно-тарифне адміністрування можна розглядати на двох ієрархічних рівнях:

- по-перше, на рівні підприємства (мікрорівні) - розробка комплексу управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію фінансово-господарської діяльності, з метою мінімізації сплати митних податків та зборів за здійснюваними господарюючим суб'єктом зовнішньоторговельними операціями;
- по-друге, на рівні державних органів управління (макрорівні) - заснована на постійному аналізі зовнішньоекономічної діяльності та кон'юнктури ринку розробка й реалізація органами державної влади митних правил і процедур, спрямованих на сприяння розвитку торговельних стосунків з іншими країнами, досягнення позитивного сальдо зовнішньоторговельного балансу, підтримці власного товаровиробника та захисті внутрішнього товарного ринку.

На підприємствах, що працюють у сфері зовнішньоекономічної діяльності, митно-тарифне адміністрування - це лише складова системи менеджменту фірми, тому основна увага зосереджується на розгляді питань стосовно управління митною справою держави. Крім цього, митні органи, керуючись чинним законодавством, безпосередньо доводять до підприємства вимоги держави щодо виконання митних правил.

Як і будь-яка система управління, митно-тарифне адміністрування складається із суб'єкта та об'єкта управління і включає три основних етапи:

1. Планування надходження митних платежів (попередній етап управління)- комплекс робіт з аналізу обсягів зовнішньоторговельних

операцій, прогнозування та оцінки передбачуваних бюджетних надходжень від митних податків і зборів.

2. Митне регулювання (оперативний етап управління) - обґрунтування прийнятого рішення щодо застосування тарифних і нетарифних інструментів.

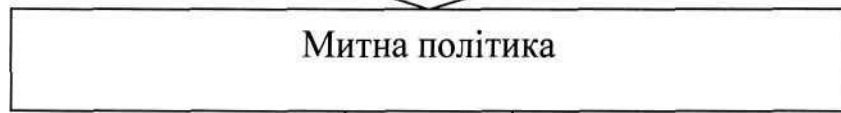
3. Митний контроль і стимулювання (заключний етап управління) - процедури із попередження та виявлення порушення митних правил, а також процес оцінки та інформування про відхилення дійсних значень від запланованих.

Щодо суб'єктів митного адміністрування, то ними є держава в особі уповноважених органів та учасники зовнішньоекономічної діяльності. Об'єктом митного адміністрування є сукупність взаємовідносин, які виникають між державами, суб'єктами господарювання, окремими особами та державою при ввезенні на її митну територію та вивезенні за її межі товарів, транспортних засобів та інших предметів, на які поширюються митні процедури.

З появою дефініції "митно-тарифне адміністрування" може бути розв'язана давня наукова дискусія щодо доцільності та коректності вживання у законодавстві, науковій літературі й на практиці терміну "митна справа". Адже відомо, що в жодному митному законодавстві розвинених країн, включаючи законодавчі системи США, Канади, Європейського Союзу не вживається термін "справа". Винятком є лише законодавство радянського та пострадянського простору. Більш того, правове поле України в інших галузях теж не містить термінів на зразок "податкова справа", "бюджетна справа", "соціальна справа", натомість є поняття податкової політики, бюджетної політики, соціальної політики. Виникли суперечності й щодо співвідношення митної політики та митної справи. В Основах митного законодавства держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав, що вступили до митного союзу (Україна до нього не приєдналася), міститься абсурдне визначення: "Митну справу становлять митна політика держави, а також порядок та умови переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів, стягнення митних платежів,

митного оформлення та інші засоби проведення митної політики в життя" [62, 23]. Щоб уникнути хибних тверджень у сфері митного законодавства, пропонуємо використовувати нову ієрархічну структуру митної системи (рис 1.2).

Митно-тарифне адміністрування (управління митною справою)

Засоби реалізації митної політики

Рис. 1.2. Ієрархія митної системи

Як видно з рисунка, на найвищому рівні митної системи - процес загального управління митною справою, що передбачає як діяльність державних інститутів, так і формування загальнодержавних напрямів, цілей і пріоритетів у процесі здійснення митного регулювання. В свою чергу, це все "виливається" в державну митну політику, яка, використовуючи окремі форми та інструменти, забезпечує виконання поставлених завдань.

Митне оподаткування відіграє неоднозначну роль у регулюванні економічних і соціальних процесів у державі, оскільки уряд завжди має збалансовувати внутрішні й зовнішні інтереси країни. Окрім того, неоднаковим є рівень впливу експортного та імпортного мита на економічні й соціальні процеси в державі, позаяк вони мають різне призначення. З огляду на це необхідно нагадати, що існування мита на сьогодні пояснюється не так фіскальною необхідністю, як потребою для вирівнювання інтернаціональних витрат виробництва, які виникають унаслідок конкуренції на основі національних витрат виробництва профільної продукції, що постачається на світовий ринок провідними виробниками, котрі, без сумніву, володіють перевагами насамперед в освітній та професійній підготовці кадрів, рівні техніки і технології, організації

виробництва, що, у свою чергу, ще й підкріплюється значними обсягами виробництва. Саме ці переваги дають змогу підтримувати низький рівень витрат, а відтак формувати більш низький рівень як національних (для країн виробника), так і світових цін порівняно з національними витратами та цінами на аналогічні товари, що реалізуються на національних ринках країн-імпортерів. Відповідно важливішу роль відіграє ввізне мито, тоді як вивізне мито, як правило, застосовується у більшості країн до обмеженого кола продукції.

Виконання митом певних функцій, які є проявом його сутності, дає йому змогу відігравати значну роль у розвитку економіки і суспільства в цілому. З часом ця роль змінювалася, адже з самого початку ввізне мито мало тільки фіскальний характер, і лише на початку ХХ століття відбувається переорієнтація на регулювальний характер мита.

У своїй фіскальній функції ввізне мито служить для наповнення бюджету країни. Водночас, як було зазначено вище, лише країни, що розвиваються, вдаються до справляння мита у значних розмірах через обмеження внутрішніх джерел наповнення бюджету. Так, у 90-ті роки Пакистан, Гана, Еквадор за рахунок ввізного мита формували відповідно 36%, 41% і 47% своїх доходів [109, 146]. У свою чергу, розвинені країни не використовують активно ввізного мита у згаданій функції. Це саме стосується й України, оскільки, незважаючи на тенденції щодо підвищення питомої ваги ввізного мита у доходах зведеного бюджету, його частка залишається невеликою — на рівні 5%.

Більш важливу роль відіграє імпортерне мито у другій своїй функції — регулювальній, яка передбачає формування трьох видів митної політики країни: протекціоністської, вільної (відкритої) і стабілізаційної.

Протекціоністська митна політика передбачає встановлення високих ставок мита для більшості продукції, що імпортується. Винятком можуть бути лише товари критичного імпорту, без яких країна не зможе нормально розвиватися.

Вільна митна політика передбачає встановлення символічних ставок мита,

які не мають суттєвого впливу на ціну товару, а відтак усередині країни реалізація товарів здійснюється фактично за світовими цінами.

Стабілізаційна митна політика передбачає компенсацію різниці між світовими цінами й цінами вітчизняних виробників, і таким чином створюються рівні умови як для іноземних, так і вітчизняних виробників.

Протекціоністська митна політика відіграє важливу роль у становленні національних економік країн, що розвиваються, хоча, крім переваг, їй притаманні значні вади. Основною перевагою протекціонізму є забезпечення конкуренції "рівних серед рівних", яка була б неможлива у разі безперешкодного імпорту продукції виробниками розвинених країн. Водночас саме це провокує появу суттєвих недоліків протекціонізму.

По-перше, досвід країн, що пройшли етап тотального протекціонізму, переконує, що підприємства не використовують повною мірою можливостей, які їм надає держава, захищаючи від іноземних виробників, а іноді такий захист, навпаки, завдавав ще й шкоди економіці країни, оскільки національні виробники фактично втрачали стимули до підвищення ефективності своєї діяльності. По-друге, стимулювання національного виробництва тільки шляхом встановлення високих ставок ввізного мита не матиме успіху, якщо не буде підкріплене внутрішніми чинниками, серед яких не останнє місце посідає оподаткування. По-третє, високий рівень ввізного мита не гарантує високої якості імпортованої продукції, а тому обов'язково держава має застосовувати і нетарифні методи для регулювання зовнішньоекономічної торгівлі. По-четверте, країни, що розвиваються, завжди орієнтуються на імпортозамінну стратегію, яка на сьогодні з точки зору оптимізації інтернаціональних витрат виробництва не завжди виправдовує себе.

У регулювальній функції виявляє свою роль і експортне мито, яке може застосовуватися з двох причин, а саме запобігання вивезенню товарів, якими недостатньо забезпечена національна економіка, та необхідності регулювання співвідношення внутрішніх і світових цін на товари (в такому разі також можливе застосування специфічних видів мита).

Водночас варто зауважити, що вітчизняна продукція поки в переважній своїй більшості має низьку конкурентоспроможність через відсутність необхідних структурних зрушень в експортному потенціалі країни, який на сьогодні орієнтується на продукцію з низьким ступенем обробки, для якої характерною є гостра цінова конкуренція на світовому ринку, а це робить країну надзвичайно залежною від коливань попиту на ринках країн — імпортерів української продукції, їхніх тарифних і нетарифних заходів щодо українського експорту. Жорстка конкуренція на світових ринках призводить до того, що українські експортери змушені знижувати ціни, і в результаті вітчизняні товари досить часто стають об'єктом антидемпінгових розслідувань, що призводить до закриття найпривабливіших для вітчизняних виробників ринків збуту. Особливо це стосується конкурентоспроможної продукції металургійної та хімічної галузей вітчизняної промисловості.

Можемо констатувати, що роль мита у регулюванні економічних і соціальних процесів надзвичайно важлива, проте оцінка її має відбуватися у безпосередньому зв'язку як із внутрішньою, так і з зовнішньою політикою країни. Роль мита визначається відповідно до його функції — фіскальної та регулювальної. У фіскальній функції мито служить для наповнення дохідної частини бюджету, однак на сучасному етапі розвитку значної ролі не відіграє. У регулювальній функції мито може слугувати для захисту або стимулювання вітчизняного виробництва.

Що стосується бюджету, то він є одним з основних інструментів державного регулювання соціально-економічних процесів в ринкових умовах. За сутністю економічної категорії державний бюджет відображає грошові відносини, які проявляються між державою, з одного боку, і підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності і фізичними особами - з іншого, та існують з приводу утворення фонду грошових коштів держави і його використання на розширене відтворення. За своєю формою, це - основний фінансовий план держави, що дозволяє

різномірні фінансові підсистеми налаштовувати в ієрархічну структуру, тим самим забезпечуючи виконання бюджетного процесу. За матеріальним змістом - централізований фонд грошових коштів держави, які знаходяться в постійному русі з приводу зарахування доходів (вхідні бюджетні потоки) та фінансуванню видатків (вихідні бюджетні потоки). За організаційною структурою - центральна ланка державної фінансової системи, яка обумовлює розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту у всій його повноті, тобто між сферами, напрямками, структурами процесу виробництва та обігу, окремими ланками бюджетної системи та окремими категоріями населення. І на кінець, за характером, бюджет - обов'язковий документ у вигляді закону, що юридично забезпечує бюджетний процес та функціонування бюджетної системи [22].

Вагома суспільно-економічна роль бюджету в життєвому функціонуванні держави, розгалуженість бюджетних відносин, публічний характер фінансів в цілому обумовили необхідність існування значної групи норм та нормативів, які регулюють бюджетні відносини.

Аналізуючи взаємовідносини держави і підприємництва, слід констатувати, що уряд України приймає жорсткі заходи по наповненню бюджету. При цьому основним джерелом наповнення Державного бюджету є реально функціонуючі підприємства і, в першу чергу, підприємницькі структури. Вирішується це шляхом посилення податкового тиску на підприємців. Ухилення від податків з боку підприємницьких структур спонукає владні органи приймати жорсткі рішення по адміністративній та кримінальній відповідальності, утримувати для цього значний корпус контролюючих органів, які в процесі багаточисленних перевірок посилюють не тільки тиск на реально функціонуючих підприємців, але і встановлюють власні вимоги, утворюючи корумповані структури. Все це призводить до зниження ефективності функціонування як державних, так і підприємницьких структур.

Аналіз бюджетного механізму дозволяє виділити відповідні складові, які

діють як єдине ціле з характерним комплексом тільки їм властивих рис.

Перш за все, це блок важелів по мобілізації бюджетних ресурсів, що знаходить своє відображення в конкретних видах податків та платежів. Наступний блок - орієнтує на використання бюджетних ресурсів через принципи та методи бюджетного фінансування. І, на кінець, блок бюджетного регулювання, що забезпечує функціонування всієї бюджетної системи.

В бюджетному механізмі, в залежності від форм прояву бюджетних відносин слід виділити такі структурні ланки: методи мобілізації грошових коштів до державного бюджету; форми та порядок надання бюджетних коштів суб'єктам господарювання; способи міжбюджетного розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів і маневрування ними.

Перераховані ланки бюджетного механізму в свою чергу містять відповідні елементи. Так, бюджетний механізм мобілізації грошових коштів, характеризується податковими і неподатковими методами поступлення фінансових ресурсів, отримує своє вираження в конкретних видах податків - податку на додану вартість, акцизного податку, податку на прибуток і інших. Податкові відносини для бюджетного механізму завершуються формуванням доходів бюджету, хоч на цьому перерозподільчі процеси не завершуються, а знаходять своє продовження. Тому механізм оподаткування є лише важливою складовою часткою бюджетного механізму в цілому, так як від величини мобілізованих коштів у централізований фонд залежать фінансові можливості держави.

Висновки до 1 розділу Податок - універсальна вихідна категорія, яка виражає основні суттєві ознаки і властивості фінансів у будь-якій економічній системі ринкового типу. Стягнення податку виступає одностороннім процесом і має безвідплатний та обов'язковий характер для конкретного платника. Податкові відносини мають односторонню спрямованість - від платника до держави. Повернення переплат не можна розглядати як

зворотний рух, оскільки воно пов'язане не з сутністю цих відносин, а з конкретним механізмом розрахунків з бюджетом.

За своїм економічним змістом податки - основний інструмент державного розподілу і перерозподілу доходів та фінансових ресурсів.

Податки - фінансові відносини між державою і платниками податків з приводу примусового відчуження частини знову створеної вартості з метою формування централізованих фондів грошових ресурсів, необхідних для виконання державою її функцій.

Під митними платежами потрібно розуміти ті види податків та зборів, які нараховуються у встановленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем митних служб.

Митні податки - це непрямі податки, які нараховуються при переміщенні предметів та послуг через митний кордон: податок на додану вартість, акцизний збір, ввізне та вивізне мито. За формою взаємовідносин між платником і державою митні податки є непрямими, тобто вони справляються до бюджету держави за допомогою цінових механізмів, причому конкретні платники не завжди є їхніми носіями.

За юридичною природою митні платежі можна систематизувати на ті, які надходять згідно з Митним кодексом (мито та плати), та платежі, що стягуються відповідно до інших нормативних документів (податок на додану вартість та акцизний податок).

Митний тариф України — це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України.

Мито - непрямий податок, який стягується при перетині митного кордону, тобто при імпорті, експорті та транзиті товарів. Цей податок, як і акцизний збір, включається в ціни товарів, сплачується за рахунок покупця, його ставки диференційовані за групами товарів, перелік яких значно ширший, ніж перелік підакцизних товарів. Виділяють ввізне та вивізне мито.

Акцизний податок - це непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених цим ПК як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції). У зазначеній статті визначено всі інші основні поняття, що використовуються в розд. VI «Акцизний податок».

Товари, що ввозяться (пересилаються) в Україну, оподатковуються податком на додану вартість (ПДВ), який є непрямим, а тому сплачується за рахунок покупця, а не за рахунок доходів підприємства, яке реалізує відповідні товари чи послуги.

Під терміном митно-тарифне адміністрування пропонуємо розглядати чотири взаємодоповнюючих поняття: система знань з управління митною справою держави; законодавчо обумовлена діяльність митних органів щодо забезпечення надходжень у бюджет; аналог раніше поширеного виразу "організаційна та контрольно-економічна робота митних органів"; регламентовані законодавством процедури з нарахування, сплати і перерахунку митних платежів. Адміністрування митних платежів може розглядатися як складова митно-тарифного адміністрування, що передбачає законодавчо регламентовані процедури з нарахування і сплати митних податків та зборів.

РОЗДІЛ 2

ПРАГМАТИЗМ СПРАВЛЯННЯ, ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

2.1 Аналіз стану справляння митних платежів в Україні

Згідно з бюджетною класифікацією доходів [21], ПДВ (код 14010000) розподіляється в Україні на 3 підсегменти обліку (див.рис.2.1):

- 1401 0100 Податок на додану вартість із вироблених в Україні товарів;
- 1401 0200 Бюджетне відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами (відшкодування експортного ПДВ);
- 1401 0300 Податок на додану вартість із ввезених на територію України товарів (імпортний ПДВ).

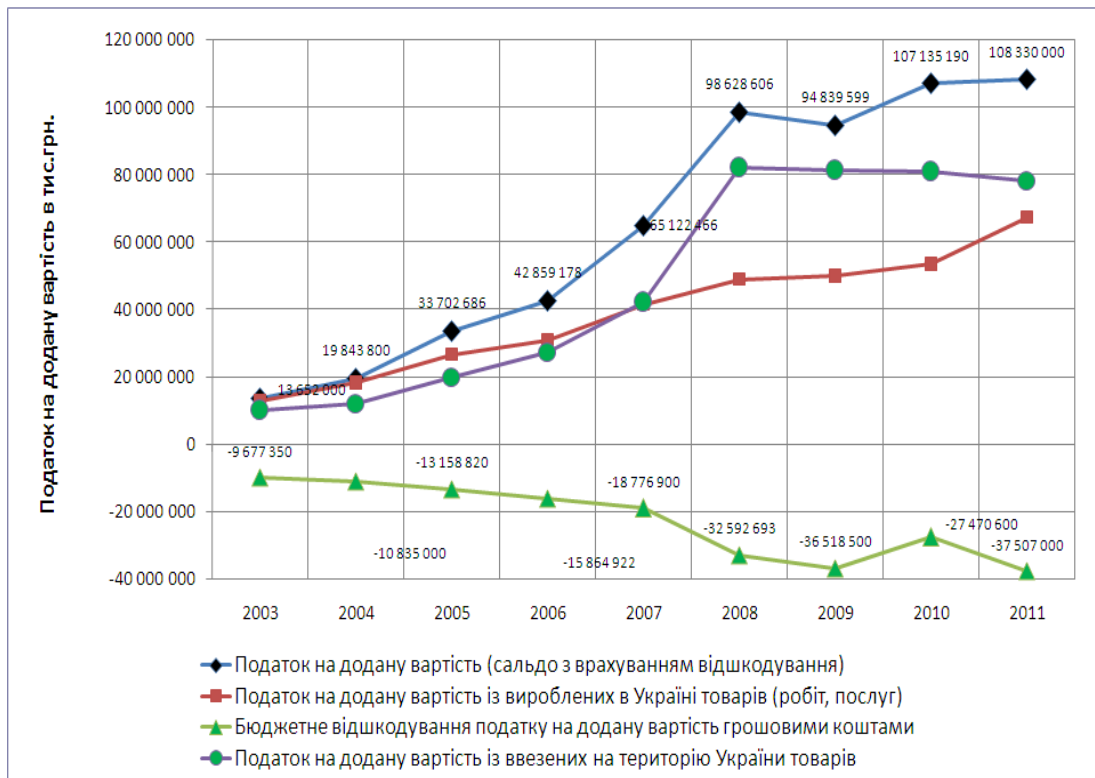

Рис.2.1. Динаміка абсолютних обсягів ПДВ, стягнутого в Державний бюджет України у 2003 – 2010 та 2011 рр. (посегментно – внутрішній ПДВ,

Імпортний ПДВ, відшкодування платникам експортного ПДВ) [10] – [90]¹

Як показує аналіз графіків, наведених на рис.2.1, абсолютний рівень імпортного ПДВ у 2003 – 2009 роках систематично перевищував рівень експортного бюджетного відшкодування ПДВ, при цьому у 2008 - 2010 рр. співвідношення досягло значень більше 2,0 (80 млрд.грн. (імпортний ПДВ) на 27 - 36 млрд.грн. (бюджетне відшкодування)). У 2010 році в Державному бюджеті було заплановане різке зменшення бюджетного відшкодування ПДВ з рівня 36,5 млрд.грн. у 2009 році до рівня 27,5 млрд.грн. у 2010 році за рахунок скорочення бюджетного відшкодування за операціями «псевдоекспорту» та «нетипового експорту» з застосуванням фіктивних підприємств, при цьому рівень імпортного ПДВ залишився практично на рівні 2009 року.

У 2011 році заплановано [10] зростання обсягу бюджетного відшкодування до рівня 37, 5 млрд.грн. (на +11,0 млрд.грн.), при цьому рівень «імпортного ПДВ» залишається на рівні 2010 року - 80 млрд.грн.

На рис.2.2 - 2.4 наведена структура доходної частини Державного бюджету України у 2009 - 2011 рр.

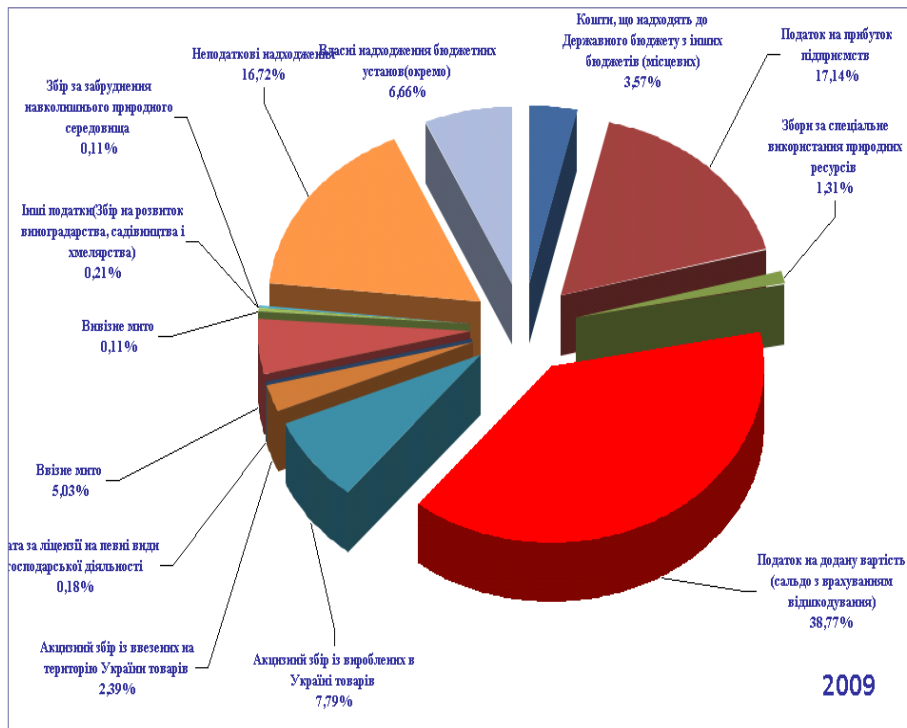

Рис.2.2. Структура доходної частини Державного бюджету України у 2009 році [12]

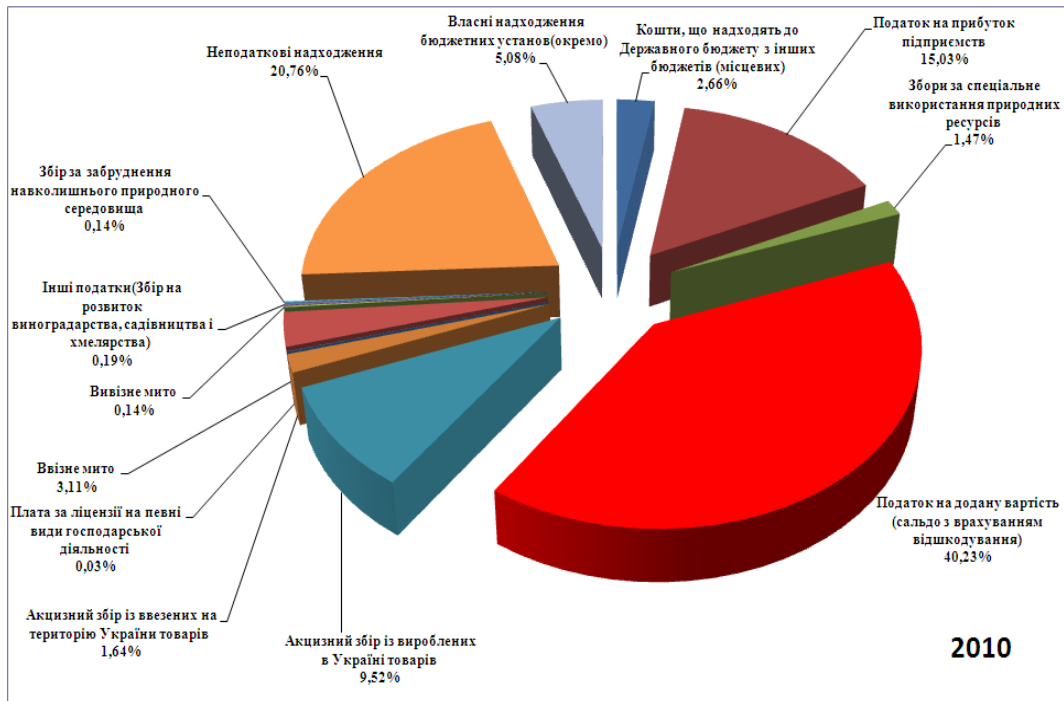

Рис. 2.3. Структура доходної частини Державного бюджету України у 2010 році [11]

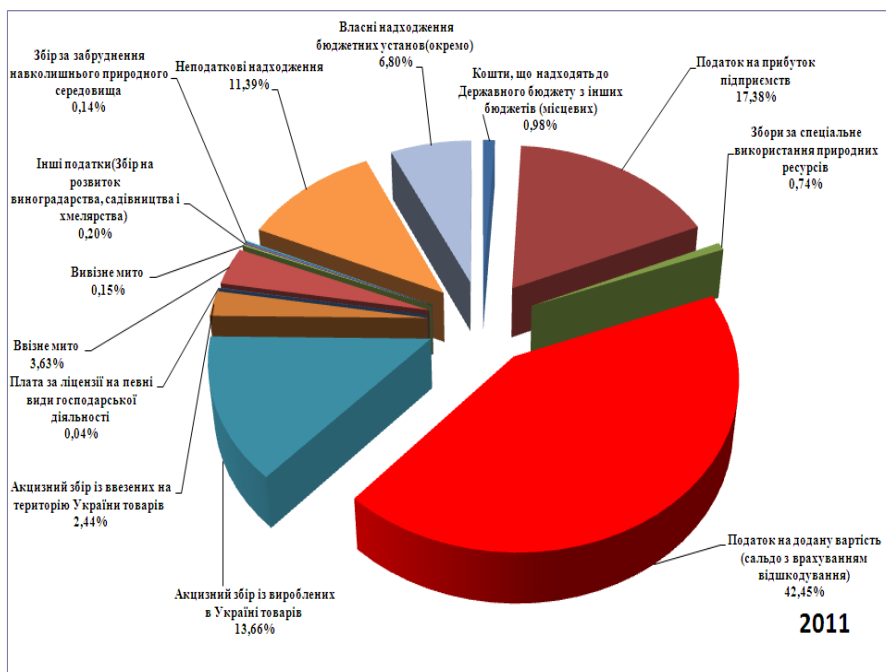

Рис. 2.4. Структура доходної частини Державного бюджету України у 2011 році [10]

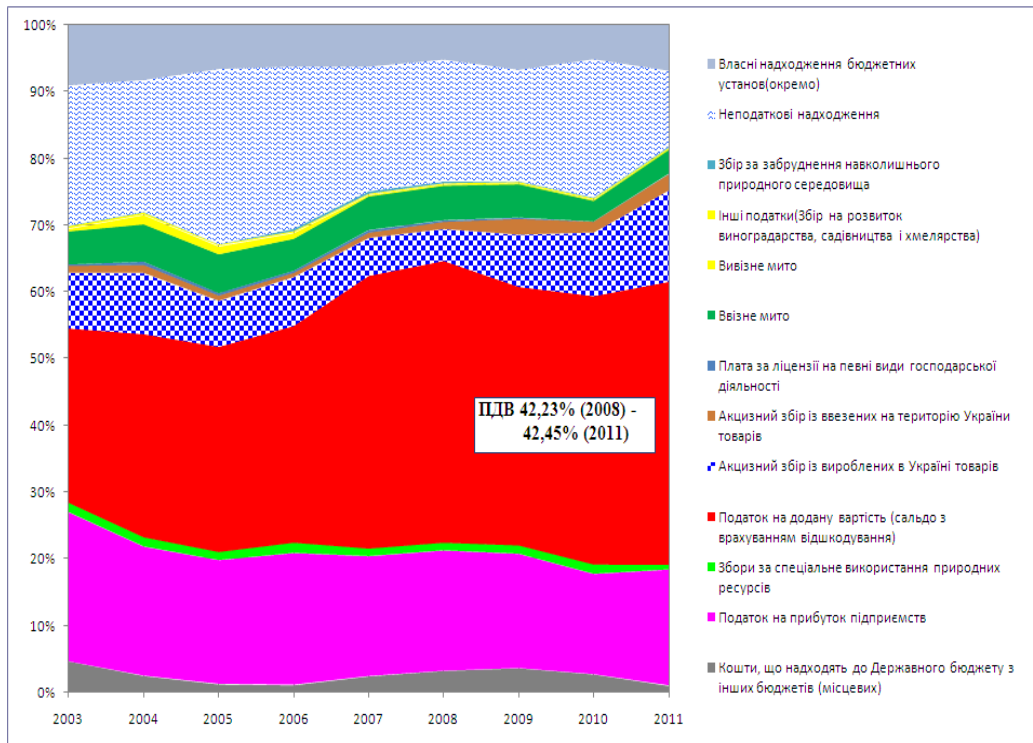

Рис.2.5. Структура доходної частини Державного бюджету України у 2003 - 2011 рр. [10] –[18]

Як показує аналіз структур, наведених на рис. 2.2 - 2.4, основними податковими джерелами доходної частини Державного бюджету України є:

- податок на додану вартість (питома вага зростає з рівня 38,8% у 2009 році до рівня 42,45% у 2011 році);
- податок на прибуток підприємств(питома вага 17,4%);
- акцизний податок (питома вага зростає з рівня 10,18% у 2009 році до рівня 16,1 % у 2011 році).

На рис.2.5 наведена динаміка структури доходної частини Державного бюджету України у 2003 – 2011 рр., що дозволяє проаналізувати зміни в питомій вазі ПДВ в загальній сумі податкових та неподаткових надходжень.

Аналіз графіків, наведених на рис.2.5, показує, що в доходній частині державного бюджету України у 2003 – 2011 рр. ПДВ все більш стає основним бюджетоутворюючим податком, при цьому його питома вага поступово зростала з рівня 26,1 % у 2003 році до максимального рівня 42,45% у 2011 році.

У 2009 році питома вага ПДВ дещо знизилась до рівня 38,8% за рахунок різкого зростання ставок акцизного збору і відповідного зростання питомої ваги

цього податку з рівня 4,8% у 2008 до рівня 7,8% у 2009 (внутрішній акцизний податок) та з рівня 1,1% у 2008 році до рівня 2,4% (імпортний акциз).

Проведений аналіз показав, що в дохідній частині державного бюджету України у 2003 – 2011 рр. ПДВ став основним бюджетоутворюючим податком - його питома вага поступово зростає з рівня 26,1 % у 2003 році до максимального рівня 42,45% у 2011 році.

При цьому порівняльний аналіз питомої ваги інших основних податкових джерел дохідної частини Державного бюджету України показав, що їх рівень у 2009 – 2011 рр. в 2-3 рази менший, ніж рівень ПДВ:

- податок на додану вартість (питома вага зростає з рівня 38,8% у 2009 році до рівня 42,45% у 2011 році);

- податок на прибуток підприємств(питома вага 17,4%);

- акцизний податок (питома вага зростає з рівня 10,18% у 2009 році до рівня 16,1 % у 2011 році).

Починаючи з січня 2008 року підприємства подають численні скарги на незаконні дії Уряду щодо заборони використання податкових векселів, які видаються на суму податку на додану вартість при здійсненні митного оформлення товарів.

Відповідні дії митних органів вже завдали нищівного фінансового удару по виробниках-експортерах, які використовують у виробничому процесі імпорту сировину, комплектуючі та обладнання. Експортний ПДВ до відшкодування у таких підприємств за допомогою податкових векселів зараховувався в оплату ПДВ при імпорті обладнання, сировини та матеріалів, а підприємства, в яких відсутнє відшкодування, мали можливість сплатити даний податок з відстрочкою 30 днів або достроково.

Ліквідувавши механізм податкових векселів без попередніх консультацій з підприємствами, Уряд у 2008 -2009 роках звітував про перевищення плану відшкодування податку на додану вартість, не вказуючи при цьому на те, що зростання обсягів сплати ПДВ митними органами від початку року ведеться фактично за рахунок вимивання обігових коштів підприємств.

Незважаючи на позитивні показники відшкодування податку на додану вартість, при недосконалої існуючої схеми відшкодування ПДВ (відображення в Податкових Деклараціях, система камеральних, виїзних документальних та зустрічних перевірок, подання реєстрів), сума податку, сплачена митницям, може бути реально отримана платником не раніше 4 - 6 місяців. У окремих підприємств, частка експорту в яких перевищує 80-90 відсотків, за такий термін було «вимито» всі оборотні кошти, підприємства втратили можливість нормально розраховуватися з постачальниками, бюджетом, соціальними фондами, сплачувати вчасно заробітну платню. Крім того, у багатьох підприємств-експортерів існує прострочена заборгованість із відшкодування ПДВ.

Акцизи як податок з обороту є податками на споживання, їх головна мета – вплинути на поведінку людини, підприємців, що одночасно дозволяє акумулювати кошти до державного бюджету.

В Україні з початку 2011 року імпорт тютюнових виробів здійснюється 13 суб'єктами господарювання, виробництво тютюнових виробів – 9 фабрик, з яких 5 підприємств з іноземними інвестиціями, які виробляють 99,7 відсотків тютюнової продукції та сплачується 99,9 відсотків акцизного збору від загальної суми відрахувань акцизного податку від тютюнових виробів. За оцінками експертів на сьогодні ринок фальсифікованих (контрабандних) тютюнових виробів складає близько 1 відсотка та суттєво не впливає на стан тютюнової галузі.

Імпорт алкогольних напоїв здійснюють 53 суб'єкти господарювання, виробництво здійснюють більш 200 підприємств лікєро-горілкової та виноробної галузі. Тіньовий сектор лікєро-горілкової продукції (за різними оцінками експертів) складає від 20 до 30 відсотків.

В таблиці 2.1. наведені надходження акцизного податку за видами товарів за 2010 і 2011 роки місяць липень.

Таблиця 2.1

Надходження акцизного податку

№	Продукція	за липень 2011	2010	зміни
1	Виноробна продукція	39,3	30,3	+ 9
2	Пиво	110,8	95,6	+ 15,2
3	Тютюнова продукція	718,6	279,9	+ 438,7
4	Бензин	208,9	119,3	+ 89,6
5	Інші нафтопродукти	78,7	50,8	+ 27,9
6	Інші підакцизні товари	-	-	-
	Разом	1427,7	850,9	

Рис. 2.6 Надходження акцизного податку за липень до зведеного бюджету України (2010-2011 роки)

У липні 2011 року до Зведеного бюджету України органами ДПС мобілізовано акцизного податку з вироблених в Україні товарів на суму 1427,7 млн. грн., що на 59,6 відсотка більше ніж у відповідному періоді 2010 року.

Зростання надходжень акцизного податку у липні 2011 року порівняно з аналогічним періодом минулого року відбулось за рахунок :

- виноробної продукції – на 29,9 відсотків (+ 9,0 млн. грн.), надходження склали 39,3 млн. грн.;

- пива – на 15,9 відсотків (+ 15,2 млн. грн.) – 110,8 млн. грн.;
- тютюнової продукції – в 2,5 рази (+ 438,7 млн. грн.) – 718,6 млн. грн.;
- бензинів моторних – на 75 відсотків (+ 89,6 млн. грн.) – 208,9 млн. грн.;
- інших нафтопродуктів – на 55 відсотків (+ 27,9 млн. грн.) – 78,7 млн.грн.

В таблиці 2.2. наведені надходження акцизного податку за видами товарів за 2010 і 2011 роки період січень-липень.

Таблиця 2.2

Надходження акцизного податку

№	Продукція	Січень - липень		
		2011	2010	зміни
1	Виноробна продукція	2181,9	1931,6	+ 250,3
2	Пиво	226,5	188,5	+ 38
3	Тютюнова продукція	3745,4	1567,7	+ 2177,7
4	Бензин	1335,9	833,3	+ 502,6
5	Інші нафтопродукти	502,2	389,5	+ 112,7
6	Інші підакцизні товари
	Разом	8537,9	4567,7	

Рис. 2.7 Надходження акцизного податку за січень-липень до зведеного бюджету України (2010-2011 роки)

За січень-липень 2011 року до Зведеного бюджету України органами ДПС мобілізовано акцизного податку з вироблених в Україні товарів на суму 8 537,9 млн. грн., що на 53,5 відсотка більше, ніж у відповідному періоді 2008 року.

Зростання надходжень акцизного податку за 7 місяців 2011 року, порівняно з аналогічним періодом минулого, відбулося за рахунок таких видів виробленої в Україні підакцизної продукції:

лікєро-горілочаної продукції – на 13 відсотків (+ 250,3 млн. грн.), надходження склали 2181,9 млн. грн.;

виноробної продукції – в 1,2 рази (+ 38,0 млн. грн.) – 226,5 млн. грн.;

тютюнової продукції – в 2,4 рази (+ 2177,7 млн. грн.) – 3 745,4 млн. грн.;

бензинів моторних – на 60 відсотків (+ 502,6 млн. грн.) – 1335,9 млн. грн.;

інших нафтопродуктів – на 28,9 відсотка (+ 112,7 млн. грн.) – 502,2 млн. грн.

У зв'язку із погіршенням стану платіжного балансу України в наслідок негативного впливу світової фінансової кризи на економіку, виникає необхідність пошуку додаткових джерел доходів Державного бюджету з метою стабілізації платіжного балансу.

Тому, у зв'язку з цим, запроваджується з 01.01.10 щорічна індексація специфічних ставок акцизного податку на спирт етиловий, алкогольні напої, пиво та тютюнові вироби, що сприятиме наповненню бюджету.

З 1 січня 2013 року передбачається впровадження механізму щорічної індексації фіксованих ставок акцизного податку на рівень інфляції.

Ставки акцизного податку на тютюнові вироби пропонується підвищити на:

- сигарети з фільтром з 30 грн. за 1000 штук до 60 грн. за 1000 штук,
- сигарети без фільтра, цигарки з 12,5 грн. за 1000 штук до 35 грн. за 1000 штук,
- тютюн для паління з 12 грн. за 1 кг до 35 грн. за 1 кг,
- жувальний і нюхальний тютюн з 5 грн за 1 кг до 10 грн за 1 кг.

Поступове підвищення частки акцизного податку в ціні товару сприятиме

позитивному впливу на рівень здоров'я населення, а саме скорочення курців, захворювань викликаних від паління, алкоголізму, скоєних злочинів у стані сп'яніння, заощадження коштів сімейного бюджету (зменшення витрат домогосподарств на купівлю алкоголю та тютюну) та, в той же час, дозволить збільшити надходження до бюджету.

Ризики, що виникають для України при значному збільшенні ставок акцизного збору:

- проникнення контрафактної продукції в Україну із країн ближнього зарубіжжя (РФ, Беларусь, Молдова);
- відсутність гарантії припинення нелегального вивозу в ЄС (залишається різниця в ціні);
- ріст виробництва фальсифікату;
- збільшення шкоди для населення через вживання неякісних алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- Україна перетвориться на зону транзиту контрафактних товарів із країн СНГ до ЄС.

Із вступом до СОТ Україна взяла на себе тарифне зобов'язання з 2011 року встановити нульову ставку ввізного мита на коньячний спирт, тому немає економічних підстав утримувати високу ставку ввізного мита, яку практично не сплачують.

Цей крок дасть можливість працювати підприємствам коньячної галузі у конкурентному середовищі та спрямовувати кошти безпосередньо до бюджету.

За даними Міністерства фінансів України вже до кінця 2009 року запровадження підвищених ставок на тютюнові вироби дозволить збільшити доходну частину Державного бюджету в сумі близько 1200 млн. грн. в розрахунку на рік.

Процедура застосування мита затверджена наказом Державної митної служби України від 23 січня 2006 року N 30 "Про затвердження Порядку справляння митними органами ввізного (вивізного) та особливих видів мита під час митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон

України". Увізне мито справляється за ставками, установленими Законом України "Про Митний тариф України". Відповідно до Закону України "Про Єдиний митний тариф" увізне мито є диференційованим [4]:

1) до товарів, що походять з тих країн, які входять разом з Україною до митних союзів або утворюють з нею спеціальні митні зони, і в разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами за участю України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита Митного тарифу України;

2) до товарів, що походять з країн або економічних союзів, які користуються в Україні режимом найбільшого сприяння, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності цих країн або союзів мають пільги щодо мита, за винятком випадків, коли зазначене мито та пільги щодо нього встановлені в рамках спеціального преференційного митного режиму, застосовуються пільгові ставки ввізного мита Митного тарифу України;

3) при митному оформленні товарів, що ввозяться в Україну з країн, з якими укладено угоди про вільну торгівлю, за умови виконання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності всіх норм, установлених відповідними міжнародними угодами, застосовуються положення міжнародної угоди.

Товари, які призначені для митної території України та імпортується на умовах угод про вільну торгівлю з країнами СНД, що набрали чинності в установленому порядку, не обкладаються ввізним митом за таких умов:

- товар відповідає критеріям походження, установленим Правилами визначення країни походження товарів, затвердженими Рішенням Ради глав урядів Співдружності Незалежних Держав від 30.11.2000. На підтвердження походження товарів митним органам надається сертифікат форми СТ-1;
- закупівля товару здійснюється на основі договору/контракту між резидентом України та резидентом однієї з держав - учасниць угоди про створення зони вільної торгівлі;
- товар вивозиться з митної території однієї з держав – учасниць угоди про створення зони вільної торгівлі і ввозиться на митну територію України.

При цьому товар не повинен покидати території держав - учасниць угоди, крім випадків, якщо таке транспортування неможливе внаслідок географічного положення держави-учасниці або окремої її території, а також випадків, погоджених компетентними органами держав-учасниць учасниці угоди.

До товарів походженням з Республіки Македонія, що ввозяться на митну територію України, застосовуються умови вільної торгівлі, установлені Угодою про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною;

До інших товарів, а також країна походження яких не визначена, застосовуються повні (загальні) ставки ввізного мита, передбачені Митним тарифом України. Країна походження товарів визначається відповідно до розділу XII Митного кодексу України, якщо інше не передбачено міжнародними угодами.

Вивізне мито справляється при здійсненні митного оформлення товарів, що вивозяться за ВМД за межі митної території України, з урахуванням винятків, передбачених законодавством. Вивізне мито справляється за ставками, установленими законами України.

Звільнення від справляння вивізного мита з товарів, на які законодавством встановлено вивізне мито, на підставі угод України про вільну торгівлю застосовується (якщо інше не передбачено міжнародною угодою) за таких умов:

1) при вивезенні цих товарів до країн СНД:

- підтвердження українського походження товарів шляхом подання сертифіката форми СТ-1;
- переміщення товарів українського походження в країну імпорту. При цьому товар не повинен покидати території держав - учасниць угоди, крім випадків, якщо таке транспортування неможливе внаслідок географічного положення держави-учасниці, або окремої її території;
- експорту товару на основі контракту між резидентами держав – учасниць угоди про створення зони вільної торгівлі (країною призначення та торговельною країною повинна бути одна країна);

- наявності в зовнішньоекономічному контракті розділу "Застереження про реекспорт"
- 2) при вивезенні цих товарів до Македонії:
- підтвердження українського походження товарів шляхом подання сертифіката форми EUR-1;
- прямого переміщення товарів українського походження в Республіку Македонія на умовах, визначених Протоколом "С" до Угоди про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною;
- експорту товару на основі контракту між резидентами держав - учасниць угоди (країною призначення та торговельною країною повинна бути Македонія);
- наявності в зовнішньоекономічному контракті розділу "Застереження про реекспорт"

Нарахування ввізного (вивізного) мита здійснюється за адвалерними ставками, тобто у відсотках до митної вартості товару.

Митною вартістю товарів, які переміщуються через митний кордон України, є їх ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари, обчислена відповідно до положень Митного Кодексу України.

Митна вартість товарів і метод її визначення заявляються (декларуються) митному органу декларантом під час переміщення товарів через митний кордон України шляхом подання декларації митної вартості. Заявлена декларантом митна вартість товарів і подані ним відомості про її визначення повинні базуватися на об'єктивних, документально підтверджених даних, що піддаються обчисленню. У разі потреби підтвердження заявленої декларантом митної вартості товарів декларант зобов'язаний на вимогу митного органу надати йому необхідні для цього відомості.

Митний орган, що здійснює контроль за правильністю митної оцінки товарів, має право приймати рішення про правильність заявленої декларантом митної вартості товарів [16].

У разі відсутності даних, що підтверджують правильність визначення заявленої декларантом митної вартості товарів, або за наявності обґрунтованих

сумнівів у достовірності поданих декларантом відомостей митний орган може самостійно визначити митну вартість товарів, що декларуються, послідовно застосовуючи методи визначення митної вартості, встановлені Митним кодексом України, на підставі наявних у нього відомостей [16].

Визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України, здійснюється шляхом застосування таких методів:

- за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (метод 1);
- за ціною договору щодо ідентичних товарів (метод 2);
- за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів (метод 3);
- на основі віднімання вартості (метод 4);
- на основі додавання вартості (метод 5);
- резервного (метод 6).

Основним методом визначення митної вартості товарів є метод за ціною договору щодо товарів, які імпортуються. Якщо основний метод не може бути використаний, застосовується послідовно кожний із перелічених методів. При цьому кожний наступний метод застосовується, якщо митна вартість товарів не може бути визначена застосуванням попереднього методу. Методи віднімання та додавання вартості можуть застосовуватися у будь-якій послідовності на розсуд декларанта [16].

При визначенні митної вартості застосовуються офіційні курси іноземних валют, установлені Національним банком України на день подання ВМД до митного оформлення.

Обчислення суми ввізного (вивізного) мита щодо товарів, які обкладаються ввізним (вивізним) митом за ставками у відсотках до митної вартості товару, здійснюється за формулою

$$C_{M_a} = (B \times M_a) : 100, \quad (2.1)$$

де C_{M_a} – сума ввізного (вивізного) мита, B – митна вартість товару (у грн.), M_a – ставка ввізного (вивізного) мита, установлена у відсотках до митної вартості товару.

При нарахуванні сум увізного мита, справлених за специфічними

ставками, установленими в грошовому виразі за кілограм маси товару, або комбінованими ставками зі специфічною складовою в грошовому виразі за кілограм маси товару, як розрахункова база використовується маса товару з урахуванням первинної тари (упаковки) цього товару, яка невіддільна від товару до його споживання і в якій товар подається для роздрібного продажу.

Щодо товарів, які обкладаються ввізним (вивізним) митом за ставками в євро за одиницю товару, основою для нарахування є відповідна кількість товару або фізична характеристика товару в натуральному виразі.

Обчислення суми ввізного (вивізного) мита щодо товарів, які обкладаються ввізним (вивізним) митом за ставками в євро за одиницю товару, здійснюється за формулою

$$C_{m_c} = H \times M_c \times K_\epsilon, \quad (2.2)$$

де C_{m_c} – сума ввізного (вивізного) мита, H – кількісна або фізична характеристика товару в натуральному виразі, M_c – ставка ввізного (вивізного) мита в євро за одиницю товару, K_ϵ – курс євро, установлений Національним банком України на день прийняття ВМД.

Нарахування ввізного (вивізного) мита щодо товарів, які обкладаються ввізним (вивізним) митом за комбінованими ставками, здійснюється в три етапи:

- спочатку обчислюється сума ввізного (вивізного) мита за адвалерною ставкою у відсотках до митної вартості.
- потім обчислюється сума ввізного (вивізного) мита за специфічною ставкою в євро за одиницю товару
- для визначення суми ввізного (вивізного) мита, що підлягає сплаті, використовується, як правило, найбільша величина, про що зазначено в Законі України "Про Митний тариф України".

Нарахування особливих видів мит здійснюється відповідно до рішень про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів.

Нарахування антидемпінгового, компенсаційного та спеціального мита у відсотках до митної вартості товару, що є об'єктом антидемпінгового, антисубсидійного або спеціального розслідувань. Митна вартість цього

товару обчислюється відповідно до базисних умов поставки CIF-кордон України.

Обчислення суми антидемпінгового, компенсаційного та спеціального мита здійснюється за формулою

$$C_{m \ o} = (B \times M \ o) : 100, \quad (2.3)$$

де $C_{m \ o}$ – сума антидемпінгового, компенсаційного та спеціального мита, B – митна вартість товару (у грн.), $M \ o$ – ставка антидемпінгового, компенсаційного та спеціального мита, установлена у відсотках до митної вартості товару.

Нарахування антидемпінгового та компенсаційного мита при застосуванні різниці між мінімальною ціною та митною вартістю товару, що є об'єктом антидемпінгового або антисубсидиційного розслідування.

Митна вартість цього товару обчислюється відповідно до базисних умов поставки CIF-кордон України. Мінімальна ціна визначається Міністерством економіки України відповідно до частини дев'ятої статті 14 Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", частини восьмої статті 17 Закону України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту". Обчислення суми антидемпінгового та компенсаційного мита здійснюється за формулою

$$C_{m \ o} = (C \times K \ \epsilon \times H) - B) \times 100, \quad (2.4)$$

де $C_{m \ o}$ – сума антидемпінгового, компенсаційного мита, C – мінімальна ціна на імпорт в Україну товару згідно з відповідним рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про застосування антидемпінгових або компенсаційних заходів, $K \ \epsilon$ – курс євро, установлений Національним банком України на день прийняття ВМД, B – митна вартість товару (у грн.), H – кількісна або фізична характеристика товару в натуральному виразі.

Мито підлягає сплаті до завершення оформлення ВМД, тимчасової чи неповної декларації (далі – ТД, НД). Мито сплачується за ставками, що діють на день подання митної декларації до митного оформлення. При митному оформленні товарів із застосуванням тимчасової декларації чи неповної

декларації мито сплачується за ставками, що діють на день подання таких декларацій до митного оформлення [54].

2.2. Економічна оцінка процесу адміністрування та прогнозування митних платежів до державного бюджету України на прикладі Тернопільської області

Право на проведення процесу планування та прогнозування митних платежів до державного бюджету України надається посадовим особам митного органу відповідно до законодавства України за наявності посвідчення встановленої форми на право проведення перевірки. Посвідчення завіряється гербовою печаткою та підписом керівника митного органу, та реєструється в журналі обліку видачі посвідчень на право проведення перевірки посадовими особами митного органу [26].

Відділ адміністрування митних платежів Тернопільської митниці згідно Типового положення складається з: начальника Відділу та головних інспекторів [59].

До функцій відділу адміністрування митних платежів належить :

- здійснення обліку сум:
 - коштів передоплати, які надходять на відповідні рахунки митного органу, на підставі банківських виписок;
 - за податковими вексями, які надані суб'єктами ЗЕД у рахунок оплати податку на додану вартість;
 - за простими вексями;
 - митних та інших платежів, звільнення від сплати яких передбачено чинними законодавчими актами;
 - наданих платникам податків відстрочок і розстрочок зі сплати митних та інших платежів;
 - коштів, що обліковуються на відповідних рахунках митного органу як передоплата та повертаються на вимогу платника податків;

- митних та інших платежів, помилково та/або надмірно сплачених до бюджету, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами, які підлягають поверненню;
 - податкових зобов'язань та податкових боргів платників податків;
 - погашених податкових зобов'язань та податкових боргів.
- підготовка і подання відповідно до затвердженого графіка звітування до Служби фінансів, бухгалтерського обліку та звітності зведені по митному органу щоденні реєстри належних до перерахування сум митних та інших платежів, нарахованих у торговому та неторговому обігу за оформленими в повному обсязі ВМД, квитанціями МД-1, оглядовими розписами М-15 та М-16;
 - здійснення звірення зі Службою фінансів, бухгалтерського обліку та звітності сум митних та інших платежів, справлених у торговому та неторговому обігу, які підлягали перерахуванню та фактично перераховані до Держбюджету. Результати звірки оформлюються відповідним актом;
 - здійснення звірення з відділом інформаційної роботи та митної статистики митного органу сум митних та інших платежів, що були нараховані за ВМД і фактично списані з особових рахунків платників податків;
 - забезпечення контролю за повнотою та достовірністю інформації щодо митних та інших платежів, яка направляється до Держмитслужби;
 - здійснення підготовки звітів про митні та інші платежі в зоні діяльності митного органу в порядку, за формами та в терміни, що визначаються Держмитслужбою;
 - забезпечення проведення щорічної інвентаризації залишків коштів передоплати платників податку;
 - здійснення контролю за строком перебування коштів суб'єктів ЗЕД на відповідному рахунку митного органу та їх перерахуванням до держбюджету в разі прострочення терміну позовної давності;
 - забезпечення проведення щомісячної звірки даних митного органу щодо обсягів оформлених податкових векселів.

Подання звітності та здійснення аналітичної роботи передбачено наказом Держмитслужби від 30.12.09 № 1260 "Про затвердження форм відомчої статистичної звітності Держмитслужби України і Табеля форм статистичної звітності" [58].

Аналітична робота митниці відображається в звіті форми ДМП–13 "Звіт про стан роботи зі справляння податків і зборів". В аналітичній довідці обов'язково вказуються фактори, що вплинули на виконання (причини невиконання) помісячних завдань щодо стягнення податків та зборів з початку року (у порівнянні з аналогічним періодом минулого року) та звітному місяці (у порівнянні з аналогічним місяцем минулого року та попереднім місяцем поточного року). Обов'язково зазначаються суми податків і зборів, сплачених при митному оформленні найвагоміших разових поставок товарів; зміни чинного законодавства, у тому числі й суміжної держави, що мали вплив на базу оподаткування, тощо. Вказуються причини збільшення (зменшення) сум розрахунків вексями із зазначенням суб'єктів господарювання, що сплатили найбільші суми ПДВ у вексельній формі, зазначаються товари, митне оформлення яких із застосуванням вексельних форм розрахунків вплинуло на суттєве збільшення сум таких розрахунків. При значних змінах в обсягах умовних нарахувань обов'язково зазначаються законодавчі акти, на підставі яких надавалися пільги, та вказується, при оформленні яких товарів були умовно нараховані найбільші суми податків і зборів. Зазначаються причини зміни рівня стягнення мита, акцизного збору, ПДВ (за наявності значних змін). У разі значних змін у товарній номенклатурі зазначити причини, що вплинули на ці зміни. При зміні співвідношення сум, сплачених громадянами при ввезенні товарів і при ввезенні транспортних засобів та запасних частин, надаються відповідні пояснення. Вказується перелік товарів, оформлення яких склало основну частину стягнутих в неторговому обігу податків і зборів. Здійснюються висновки щодо стану справляння податків і зборів та вказуються заходи, що проводились в митниці з метою підвищення ефективності роботи зі справляння податків і зборів [58].

Узагальнені результати роботи Тернопільської митниці у напрямку забезпечення надходжень податків і зборів до Держбюджету України упродовж 2012 року в порівнянні з 2011 роком наведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

**Надходження до Держбюджету за 2011-2012 роки
у розрізі податків і зборів (тис. грн.)**

	2010 рік	2011 рік	Відхилення	
			+/-	%
<i>ПДВ</i>	267 007,8	288 696,6	21 688,8	8,1 %
<i>Акциз</i>	354,5	506,4	151,9	42,8 %
<i>Мито</i>	59 027,2	46 848,7	-12 178,5	-20,6 %
<i>Єдиний збір</i>	6,2	11,8	5,6	90,3 %
<i>Плата за м/о</i>	1 961,1	1 917,8	- 43,3	-2,2 %
<i>Інші</i>	556,0	153,5	-402,5	-72,4 %
<i>Разом</i>	328 912,8	338 134,8	9 222,0	2,8 %

Протягом 2012 року Тернопільською митницею перераховано митних платежів до Держбюджету України в сумі 338 134,80 тис. грн., що становить 96,0 % від суми очікуваних надходжень (доведено очікувані надходження на 2012 рік в сумі 352 090,50 тис. грн.). У тому числі показник розпису доходів загального фонду Держбюджету виконано на 96,1 % - перераховано 337 550,20 тис. грн. при плані 351 392,50 тис. грн.; показник спеціального фонду Держбюджету виконано 83,8 % - перераховано 584,60 тис. грн. (при плані 698,00 тис. грн.).

В порівнянні із 2012 роком відбувся зріст митних надходжень на 2,8 % або 9 222,00 тис. грн. (За 2011 рік сума перерахувань склала 328 912,80 тис. грн.). В порівнянні з минулим роком до Держбюджету перераховано податків і зборів на 2,8 % більше. У т.ч. збільшилися надходження за такими видами митних платежів:

- з ПДВ – на 21 688,8 тис. грн. (на 8,1 %);
- з акцизного податку – на 151,9 тис. грн. (на 42,8 %);
- з єдиного збору – на 5,6 тис. грн. (на 90,3 %);

разом з тим, зменшилися надходження:

з мита – на 12 178,5 тис. грн.(на 20,6 %);

з плати за митне оформлення - на 43,3 тис. грн. (на 2,2 %);

інші платежі – на 402,5 тис. грн. (на 72,4 %),

Тернопільською митницею очікувані показники виконані у січні -100,0% (за рахунок коригування показників) та починаючи із червня щомісячно - від 101,4 % у червні до 150,6% у листопаді та 136,1% у грудні (рис. 2.8):

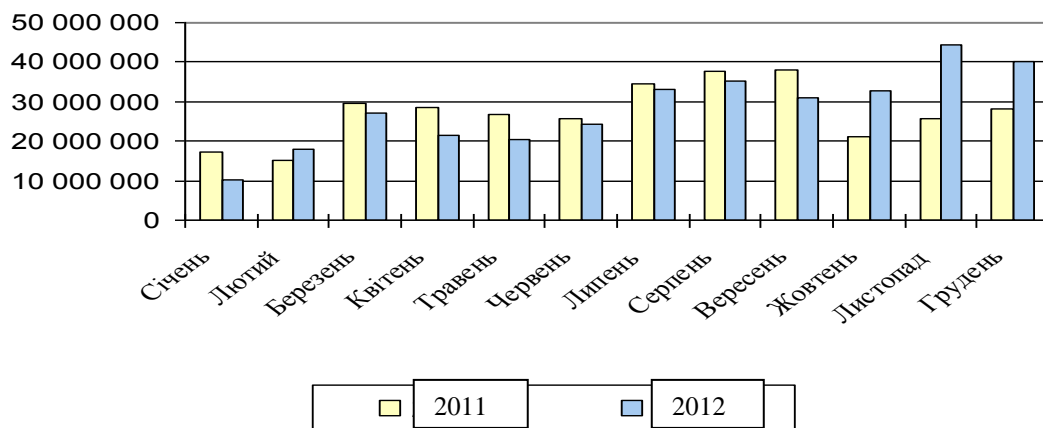

Рис. 2.8. Динаміка надходжень митних платежів (тис. грн.) до Держбюджету протягом 2011-2012 років по Тернопільській митниці

Найменший відсоток виконання очікуваних показників у лютому - 41,5% (-25,3 млн. грн.) та у березні – 65,3% (-14,4 млн. грн.), що призвело до невиконання очікуваних показників. В результаті: за 1-ше півріччя виконання очікуваних показників - 69,0 % та сума відставання -54,7 млн. грн.

Починаючи із червня 2012 р. митниця поступово щомісячно зменшувала відставання від суми доведених Держмитслужбою очікуваних показників, яка накопичилась за 5 місяців поточного року. Так, коли у лютому – травні сума відставання становила 55, 0 млн. грн., то станом на 31.12.2011 року даний показник зменшився до - 14,0 млн. грн. Так як Тернопільська митниця – внутрішня митниця, то 95,5 % (323,0 млн. грн.) перераховано в торговому обороті і 4,5% (15,2 млн. грн.) – по неторговому. В порівнянні із 2010 роком митні платежі по неторговому обігу зросли на 53,5% (5,3 млн. грн.), в зв'язку із збільшенням кількості транспортних засобів, що імпортуються громадянами, та по торговому збільшилися –1,2 % (3,9 млн. грн.)

При збільшенні надходження податків та зборів збільшувались і середньоденні перерахування митних платежів.

Середньоденні перерахування зростали прямо пропорційно у ті періоди, коли проводилось митне оформлення сільськогосподарської техніки: березень – середньоденні перерахування 1,2 млн. грн., (податки від с/г техніки становили 31,4 % від всіх перерахованих), липень - 1,5 млн. грн. (податки від с/г техніки становили 27,0 % від всіх перерахованих), серпень - 1,7 млн. грн. (податки від с/г техніки становили 21,0 % від всіх перерахованих), жовтень - 1,6 млн. грн. (податки від с/г техніки становили 28,6 % від всіх перерахованих), листопад - 2,0 млн. грн. (податки від с/г техніки становили 26,2 % від всіх перерахованих).

Аналізуючи статистичні показники необхідно відмітити, що:

1. Обсяги оподаткованого імпорту в порівнянні з 2011 роком збільшились:

- по вазі на 17,9% (з 73,96 тис. тон у 2011 році до 87,19 тис. тон у 2012 році);

- по вартості на 7,2% (з 164,85 млн. дол. США у 2011 році до 176,79 млн. дол.

США у 2012 році)

- по сумі нарахованих податків на 2,2% (з 327, 70 млн. грн.. у 2011 році до 335,1 млн. грн.. у 2012 році).

Темпи росту податків менші від темпів росту оподаткованого імпорту на 5,0 відсоткових пункти.

2. Податкове навантаження оподаткованого імпорту зменшилось на 1,6 % (у 2011 р податкове навантаження становило 25,5 %, у 2012 – 23,9 %).

Це пояснюється зміною в 2012 році структури оподаткованого імпорту товарів в частині збільшення імпорту товарів, що оподатковуються за «0» ставкою ввізного мита на 18,5%. Так, коли в минулому році основними бюджетоутворюючими товарами були проводи ізольовані та інша провідникова продукція із ставкою мита 10 %, арматура ізольовальна із ставкою мита 5 %, і які сплатили 37,8% податків від загальної суми, а у ваговому еквіваленті займали лише 3% та по вартості 34,0% від загального обсягу, то в поточному році основними платіжосемними товарами були комбайни зернозбиральні, сівалки та інша сільськогосподарська техніка ставки ввізного мита яких становлять 0 % та

які сплатили 16,0 % податків від загальної суми, та у ваговому еквіваленті займали також 3%, а по вартості лише 19,0% від загального обсягу.

3.Збільшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню ввізним митом на 13,7%;

4.Збільшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню акцизним податком на 100,0 %.

У 2012 року не сплачено за рішеннями судів митних платежів на суму 2 024,8 грн., що у 130,6 разів (на 262 509,0 грн.) менше, ніж минулого року (рис. 2.9):

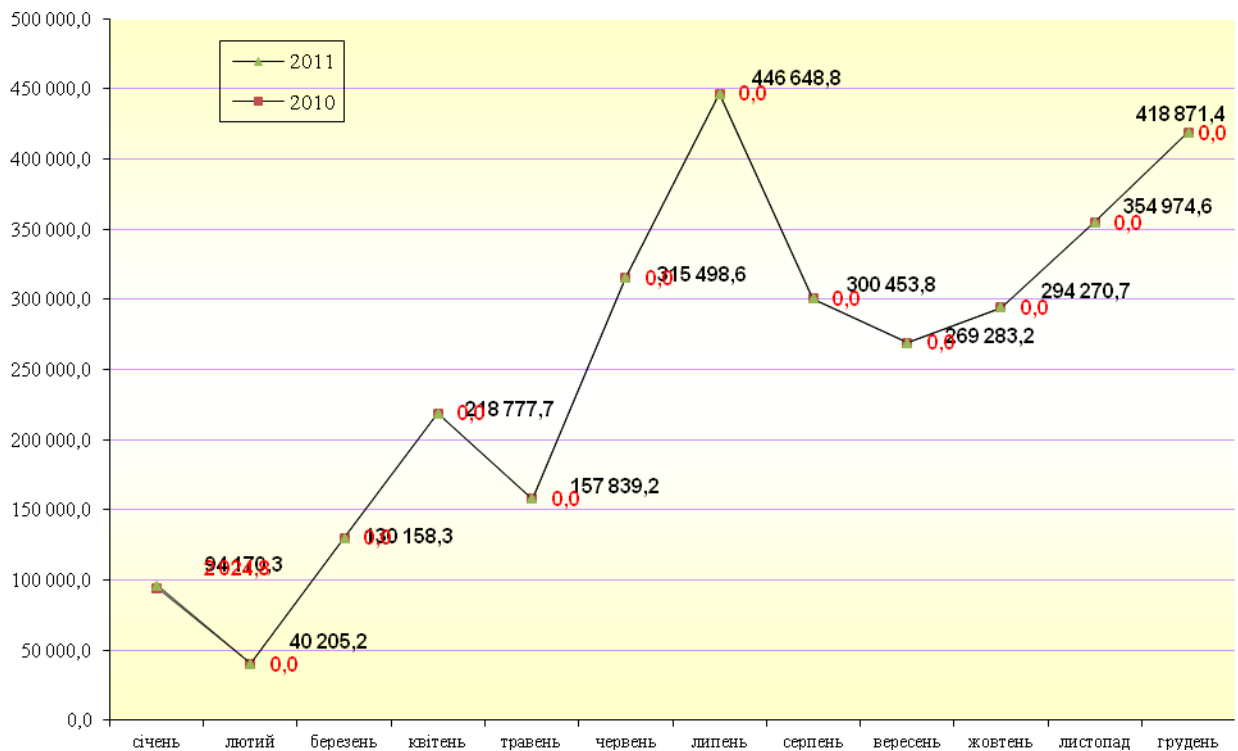

Рис. 2.9. Суми митних платежів, нарахованих по ВМД, але не сплачених суб'єктами ЗЕД до Держбюджету на підставі рішень судів, у 2011-2012 роках

У зв'язку з тим, що Кабінетом Міністрів України прийнято розпорядження "Деякі питання діяльності контролюючих органів" від 23.01.08 № 88-р, яким зобов'язано митні органи здійснювати контроль за застосуванням пільг із сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), що надаються суб'єктам підприємницької діяльності та фізичним особам, виключно на підставі норм законів з питань оподаткування, митницям звернено увагу на неухильність виконання вищезазначеного розпорядження Кабінету Міністрів України та

дотримання норм податкового законодавства при розгляді справ судовими органами за позовами платників.

Сума податків та зборів, умовно нарахованих відповідно до пільг, наданих законодавчими та іншими нормативно - правовими актами України, за 2011 рік складала 31,40 млн. грн. В 2010 році дана сума становила 31,80 млн. грн., тобто відслідковується спад умовно - нарахованих митних платежів на 0,40 млн. грн., або на 1,3 %. По товарах, ввезених юридичними особами, умовно нараховано 27,50 млн. грн., що на 2,4 % (на 0,60 млн. грн.) більше у порівнянні з 2011 роком; по товарах фізичних осіб умовно нараховано – 3,90 млн. грн., що на 21,4 % (на 1,1 млн. грн.) менше у порівнянні з 2011 роком.

Динаміку умовних нарахувань митних платежів за 2011 – 2012 років в загальному обсязі умовних нарахувань мито імпортне складає 3 893,40 тис. грн. (12,4%); акцизний податок – 2 846,70 тис. грн. (9,1%); ПДВ – 24 609,80 тис. грн. (78,5%).

Як видно з приведених даних, загальна сума умовно нарахованих податків та зборів протягом 2012 року зменшилась на 425,2 тис. грн. у порівнянні з минулим роком.

Найвагоміші суми умовно нарахованих податків у торговому обігу здійснені:

1) при митному оформленні лікарських засобів та виробів медичного призначення за 2011 рік на загальну суму 20,70 млн. грн., що становить 75,3 % від усіх умовно нарахованих платежів в торговому обігу. Сума пільг, наданих при митному оформленні товарів, зменшилась порівняно із відповідним періодом 2010 року на 0,50 млн. грн., або на 2,4 %.

2) при митному оформленні товарів, що ввозяться у режимі тимчасового ввезення за 2012 рік, сума пільг склала 3,10 млн. грн., що становить 11,2 % від усіх умовно нарахованих платежів у торговому обігу. Сума пільг, наданих при митному оформленні товарів збільшилась порівняно із відповідним періодом 2011 року на 0,60 млн. грн., або на 26,7 %.

3) при митному оформленні товарів, ввезених згідно угод про вільну

торгівлю з країнами СНД та Македонією, за 2012 рік умовно нараховано 2,80 млн. грн., що становить 10,2 % від усіх умовно нарахованих платежів в торговому обігу. Сума пільг, наданих при митному оформленні таких товарів, збільшилась порівняно із відповідним періодом 2011 року на 1,20 млн. грн., або на 79,0 %.

Таке збільшення спричинене зростом зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ЗЕД при ввезенні товарів на умовах угод про вільну торгівлю, зокрема ввезенням з Республіки Білорусь (збільшення на 56 преференційних сертифікати та сума умовних платежів зросла на 0,50 млн. грн. або на 174,7 %), з Молдови (збільшення на 38 преференційних сертифікати та сума умовних платежів зросла на 0,70 млн. грн. або в 13 разів).

4) при митному оформленні товарів, ввезених з наданням інших пільг (товари, що походять з митної території України; гуманітарна допомога у грошовій або натуральній формі, яка ввозиться, пересилається в Україну) за 2010 рік умовно нараховано 0,90 млн. грн., що становить 3,3 % від усіх умовно нарахованих платежів в торговому обігу.

Імпорт, що оподатковується митом, у 2012 році склав – 5 230,61 тис. дол. США, питома вага в загальному статистичному імпорті – 52,2 %, зменшення до 2011 року на 5,1%. Із зазначеного імпорту нараховано ввізного мита – на 12 178,5 тис. грн.(на 20,6 %) менше, ніж у 2011 році.

Імпорт, що оподатковується ПДВ, склав у 2012 році – 34 928,34 тис. дол. США, питома вага в загальному статистичному імпорті – 77,3%, спад до 2011 року на 7,9%. Із зазначеного імпорту нараховано ПДВ – на 21 688,8 тис. грн. (на 8,1 %) більше, ніж у 2012 році.

Імпорт, що оподатковується акцизом, склав – 14,37 тис. дол. США, питома вага в загальному статистичному імпорті – 24,3%, зростання до аналогічного періоду минулого року на 31,0 %. Із зазначеного імпорту нараховано акцизу 506,40 тис. грн. Збільшення з акцизного податку – на 151,9 тис. грн. (на 42,8 %).

Загальні обсяги імпорту в цілому по Тернопільській митниці збільшилися

у 2012 році на 21,4% від показника попереднього року.

Результати проведення такого детального аналізу про стан забезпечення надходжень податків і зборів до Держбюджету України враховуються при прогнозуванні надходжень митних податків та зборів в наступних періодах, а також при наданні практичної та методичної допомоги митницям, які не виконують доведені до них Держмитслужбою показники очікуваних надходжень до Держбюджету. З метою виконання завдань зі справляння податків і зборів робота зазначених, а також всіх інших митних органів, зосереджена на вжитті організаційних заходів, направлених на пошук внутрішніх резервів щодо законодавчого збільшення кількості об'єктів та бази оподаткування.

Таблиця 2.3

Прогнозні показники обсягів надходжень митних платежів на 2013/2014 рр.

Порядковий номер періоду (місяця), і	Значення досліджуваного показника, хі для планових показників, тис. грн.	Ковзна середня в граничному періоді, t	Значення досліджуваного показника, хі для фактичних показників, тис.грн.	Ковзна середня в граничному періоді, t
1	2	3	4	5
січень 2013	25197,32		24739,49	
лютий 2013	24857,32		23998,79	
березень 2013	24538,77		23292,69	
квітень 2013	24249,77		22075,90	
травень 2013	21064,70		349,11	
червень 2013	23547,25		19952,21	
липень 2013	23401,50		19010,01	
серпень 2013	23807,39		18206,52	
вересень 2013	23550,42		17575,44	
жовтень 2013	23218,92		17177,50	
листопад 2013	22878,06		16485,20	
грудень 2013	22539,94	21692,62	14823,12	18140,50
січень 2014	21692,62	23278,89	18140,50	17590,58

лютий 2014	23278,89	23147,35	17590,58	17056,57
березень 2014	23147,35	23031,40	17056,57	16536,89
квітень 2014	23031,40	22929,87	16536,89	16075,30
травень 2014	22929,87	23085,30	16075,30	17385,82
червень 2014	23085,30	23046,81	17385,82	17171,95
липень 2014	23046,81	23017,25	17171,95	17018,78
серпень 2014	23017,25	22951,40	17018,78	16919,80
вересень 2014	22951,40	22901,48	16919,80	16865,17
жовтень 2014	22901,48	22875,03	16865,17	16839,14
листопад 2014	22875,03	22874,78	16839,14	16868,64
грудень 2014	22874,78	-	16868,64	-

Також зобразимо графічно результати прогнозування обсягів надходжень митних платежів

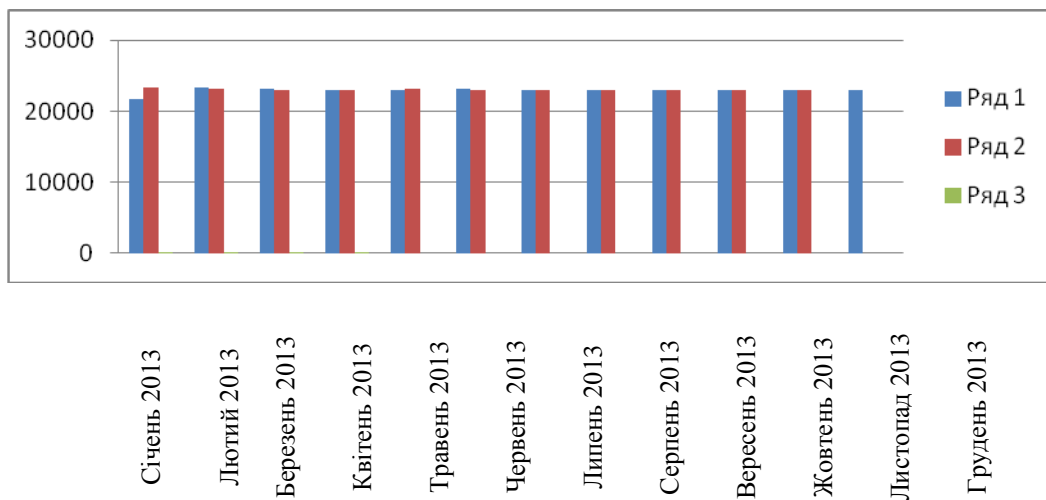

Рис. 2.10. Прогнозні показники обсягів митних платежів на 2012 рік

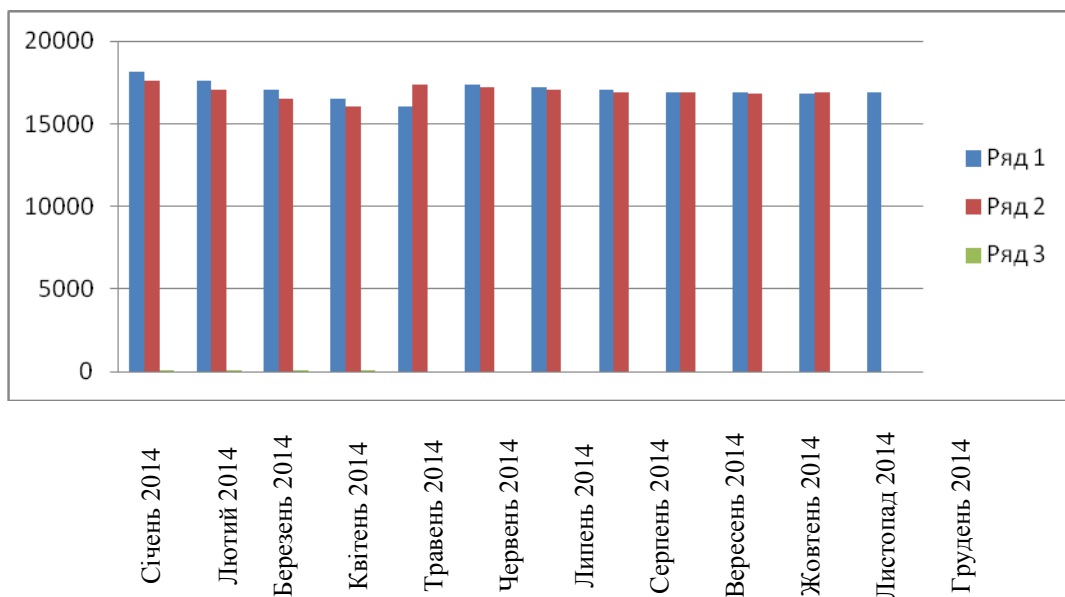

Рис.2.11 Прогнозні показники обсягів митних платежів на 2013 рік

Виплати за державним боргом України у 2013 році збільшаться до 113,8 мільярда гривень, а у 2014 році - до 129,3 мільярда гривень.

Такі дані містяться в прогнозі державного бюджету на 2013 і 2014 роки, затвердженому постановою Кабміну від 5 квітня, повідомляє "Інтерфакс-Україна".

З урахуванням закладеного в бюджет-2012 прогнозу виплати погашення боргу 65,9 мільярда гривень і обслуговування 29,6 мільярда гривень, це означає збільшення платежів за держборгом у 2013 році на 16,3%, а ще через рік - на 13,6%.

Уряд уточнює, що витрати на погашення держборгу у 2013 році оцінюються 78,7 мільярда гривень, у 2014 році - 91 мільярд гривень, на обслуговування - 35,1 мільярда гривень і 38,3 мільярда гривень.

Планується, що у 2013 році запозичення становитимуть 82 мільярдів гривень, а ще через рік - 94,3 мільярда гривень, тоді як на цей рік їх план вищий - 98,5 мільярда гривень, однак він включає випуск на 12 мільярдів гривень ОВДП для поповнення статутного капіталу "Нафтогазу".

В оприлюдненому прогнозі дефіцит держбюджету в 2013 і 2014 роках відповідає раніше анонсованому - 0,8% ВВП - 13,9 мільярда гривень і 1% ВВП - 20 мільярдів гривень порівняно з 1,7% ВВП - 25,13 мільярда гривень у 2012 році.

При цьому доходи держбюджету-2013 заплановані на 388,8 мільярда гривень, витрати - 399,7 мільярда гривень, у 2014 році - 404,7 мільярда гривень і 420,6 мільярда гривень, тоді як на 2012 рік - 366,6 мільярда гривень і 391,8 мільярда гривень.

Уряд розраховує, що основним джерелом покриття дефіциту стане приватизація, яка повинна принести у 2012 році 10,9 мільярда гривень, а ще через рік - 17 мільярдів гривень, тоді як план на поточний рік становить 10 мільярдів гривень.

За оцінками Кабміну, така політика дозволить утримати прямий

держборг у найближчі два роки на рівні не більше 25% ВВП.

При цьому розмір держгарантій за новими кредитами, залученими під реалізацію інвестпроектів, пропонується обмежити 1% ВВП.

2.3. Планомірний процес зарахування платежів, що справляються митними органами

Серед проблем, що стоять перед Державним казначейством в процесі виконання державного бюджету за доходами, є порядок зарахування до державного бюджету платежів, що справляються митними органами. Адже перерахування належних бюджету податків, зборів, які справляються при ввезенні (вивезенні) товарів та інших предметів на митну територію України, здійснювалось у централізованому порядку через рахунки митних органів. При цьому термін проходження платежів визначався від трьох і більше днів.

Разом з тим, з наданням Державному казначейству України статусу учасника Системи електронних платежів, з відкриттям йому кореспондентських рахунків у Національному банку України, органи Державного казначейства в змозі забезпечити облік надходження митних платежів, складання та надання необхідної інформації митним органам щодо зарахування зазначених коштів в розрізі платників податків, зборів та видів надходжень.

Тому спільним наказом Державного казначейства України та Державної митної служби України від 31.07.2002 № 149/416 затверджено Порядок перерахування до Державного бюджету України митних платежів та інших податків і зборів, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами, та Порядок взаємодії та обміну інформацією між органами Державного казначейства України та Державної митної служби України в процесі казначейського обслуговування Державного бюджету за доходами, що контролюються митними органами, затверджений спільним наказом Державного казначейства України та Державної митної служби України від 31.07.2002 № 150 /417. Відтак, з 12 серпня 2002 року перерахування митних платежів та інших податків і зборів, а також обмін інформацією між органами Державного

казначейства та митними органами здійснюється відповідно до зазначених вище Порядків.

Відповідно до Порядку перерахування до Державного бюджету України митних платежів та інших податків і зборів, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами митні платежі та інші податки і збори, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами, не пізніше наступного робочого дня після дати повного оформлення вантажної митної декларації зараховуються митними органами на рахунки, відкриті в управліннях Державного казначейства в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі в розрізі відповідних митних органів (ознака відомчої класифікації 05).

Митні платежі та інші податки і збори, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами, зараховуються на рахунки, відкриті в управліннях Державного казначейства у розрізі кодів класифікації доходів бюджету за балансовими рахунками:

3111 «Надходження до загального фонду державного бюджету»:

Назва податку, збору	Код класифікації доходів бюджету	Символ звітності
Податок на додану вартість з ввезених на територію України товарів (робіт, послуг)	14010200	016
Інші підакцизні товари іноземного виробництва	14031600	032
Мито на товари, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності	15010100	042
Мито на товари, які ввозяться (пересилаються) громадянами	15010200	043
Мито на товари, що вивозяться суб'єктами	15020100	046

підприємницької діяльності		
Мито на товари, які вивозяться (пересилаються) громадянами	15020200	047
Митні збори	22100000	071
Єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України	22110000	072
Надходження коштів від реалізації конфіскованого майна за матеріалами митних органів	24010000	077
*Надходження коштів від реалізації безхазяйного майна, майна, що за правом спадкоємства перейшло у власність держави, та скарбів	31010000	087
*Надходження сум кредиторської та депонентської заборгованості підприємств, організацій та установ, щодо яких минув строк позовної давності	24030000	079
** Інші надходження від зовнішньоекономічної діяльності	15040000	050
* Додатковий митний збір за митне оформлення нафтопродуктів, що імпортуються на митну територію України	15010400	045
* Інші збори з імпорту	15010300	044
* Адміністративні штрафи та інші санкції	23030000	075

* - види доходів загального фонду державного бюджету, які не включаються до розрахунку дотацій вирівнювання бюджету Автономної Республіки Крим, обласним бюджетам, бюджетам міст Києва та Севастополя, районним бюджетам та бюджетам міст республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення;

** - не включаються до розрахунку дотацій вирівнювання бюджету Автономної Республіки Крим, обласним бюджетам, бюджетам міст Києва та Севастополя, районним бюджетам та бюджетам міст республіканського

Автономної Республіки Крим та міст обласного значення. Зарахування здійснюється на рахунок, відкритий у Державному казначействі України (центральний рівень).

3131 «Надходження коштів, що розподіляються між загальним та спеціальним фондами державного бюджету»:

Назва податку, збору	Код класифікації доходів бюджету	Символ звітності
Акцизний податок із ввезених на територію України транспортних засобів (крім мотоциклів і велосипедів)	14030800	316
Акцизний податок із ввезених на територію України мотоциклів і велосипедів	14030900	317
Акцизний податок із ввезеного на територію України бензину моторного для автомобілів	14031700	318
Акцизний податок із ввезених на територію України інших нафтопродуктів	14031800	319
Мито на нафтопродукти, транспортні засоби та шини до них, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами	15010500	320

Кошти, зараховані на рахунки, відкриті за балансовим рахунком №3131 «Надходження коштів, що розподіляються між загальним та спеціальним фондами державного бюджету», розподіляються відповідно до встановлених нормативів між загальним та спеціальним фондами державного бюджету.

Розподілені частки перераховуються на рахунки, відкриті за балансовими рахунками 3111 «Надходження до загального фонду державного бюджету», для включення в розрахунок дотацій вирівнювання місцевим бюджетам та 3121 «Надходження коштів спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки».

Управління Державного казначейства в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі наступного робочого дня після зарахування митних платежів на вказані вище рахунки формують та до 11-ої години дня передають уповноваженим митним органам виписки з цих рахунків у вигляді електронного реєстру розрахункових документів відповідно до встановленого Порядку.

Щомісячно органи Державного казначейства України та Державної митної служби України у встановленому порядку проводять звірку надходжень до Державного бюджету України митних платежів та інших податків та зборів, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами, результати якої щомісячно оформлюються відповідним актом звірки.

Згідно з Порядком взаємодії та обміну інформацією між органами Державного казначейства України та органами Державної митної служби України у процесі казначейського обслуговування державного бюджету за доходами, що контролюються митними органами належні Державному бюджету України митні платежі та інші податки і збори, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами зараховуються останніми на рахунки з обліку доходів, відкриті в розрізі митниць в управліннях Державного казначейства у АР Крим, областях, м. Києві та Севастополі та кодів бюджетної класифікації.

При змінах у складі та/або розташуванні митних органів, органи Державної митної служби України протягом двох тижнів з дня виникнення зазначених змін подають відповідну інформацію Державному казначейству України.

Після прийняття Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік у разі зміни переліку видів митних платежів та/або порядку їх зарахування до бюджету, в управліннях Державного казначейства України в АР Крим, областях м. Києві та Севастополі відкриваються (перевідкриваються) рахунки, відповідно до змін, внесених зазначеним Законом України.

Інформація про реквізити відкритих (перевідкритих) рахунків для зарахування митних платежів, операції на яких здійснюватимуться у термін не раніше 10 робочих днів від дати відкриття (перевідкриття) цих рахунків,

надається управліннями Державного казначейства в АР Крим, областях м.м. Києві та Севастополі митним органам, Державним казначейством України -

Державній митній службі України (в частині рахунків, відкритих на центральному рівні) протягом 3 робочих днів з дня відкриття (перевідкриття) цих рахунків.

Управління Державного казначейства в АР Крим, областях, м. Києві та Севастополі щоденно наступного робочого дня після зарахування митних платежів на відповідні рахунки, до 11 години формують для уповноважених митних органів виписки з цих рахунків у вигляді електронного реєстру, який уповноважені митні органи отримують засобами електронної пошти (модемного зв'язку) для подальшої передачі їх відповідним митним органам.

Державне казначейство України щоденно після отримання звітів про виконання Державного бюджету за доходами від управлінь Державного казначейства в АР Крим, областях, м. Києві та Севастополі до 13-ої години формує звіт про зарахування коштів за доходами у вигляді електронного документа, який Державна митна служба України отримує засобами електронної пошти (модемного зв'язку).

Щомісячно, не пізніше 4-го числа місяця, наступного за звітним, митні органи проводять з органами Державного казначейства в АР Крим, областях, м.м. Києві та Севастополі звірку надходжень, перерахованих митними органами в розрізі кодів бюджетної класифікації доходів станом на 1-ше число місяця, наступного за звітним, результати якої оформлюються актом звірки.

Акти звірок надсилаються митними органами та управліннями Державного казначейства в АР Крим, областях, м. Києві та м.Севастополі відповідно до Державної митної служби України та Державного казначейства України, не пізніше 15-го числа місяця, наступного за звітним.

Акти оформлюють в 4-х примірниках.

1 - для управління Державного казначейства в АР Крим, областях, м.Києва та Севастополя;

2 - для Державного казначейства України;

3 - для митних органів;

4 - для Державної митної служби України.

Акти звірки узагальнюються відповідно Державним казначейством України та Державною митною службою України.

На підставі узагальнюючих актів складається загальний акт звірки не пізніше 20-го числа місяця наступного за звітним.

Висновок до розділу 2. Щорічне планування надходжень від зовнішньоекономічної діяльності до державного бюджету повинно мати фундаментальне наукове підґрунтя та базуватися на єдиній (для всіх органів державного регулювання) методиці розрахунку. Втручання в процеси зовнішньоекономічної діяльності за допомогою процедур планування доходів має кількісні та якісні характеристики, які взаємопов'язані між собою. Кількісна сторона характеризується обсягом грошових ресурсів, які надійдуть до державного бюджету від оподаткування експортно-імпортних операцій, якісна — станом зовнішньоекономічної діяльності. Формування збалансованого впливу кількісної та якісної сторін має бути покладене в основу планування показників справляння податків, які надходять до державного бюджету від зовнішньоекономічної діяльності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ НА МЕХАНІЗМ СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ

3.2. Проблеми та шляхи вдосконалення процесу справляння та впровадження інноваційних методів планування та прогнозування митних платежів як джерела наповнення державного бюджету

Державна митна служба України є фіскальним органом, збирає до Державного бюджету України податки та збори від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при здійсненні ними переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Враховуючи те, що в останні роки частка митних платежів в загальному обсязі надходжень до Державного бюджету України коливається в межах 33-40%, завдання виконання митними органами фіскальної функції є одним з пріоритетним [70].

Питома вага внеску митних органів до бюджету виросла з 2,8% від усіх надходжень дохідної частини Держбюджету у 2010 році, до більш, ніж 40% у 2012 році [70].

При цьому базою оподаткування усіх податків, крім ввізного мита за специфічними ставками мита, є митна вартість товару. Одним з основних способів ухилення від сплати податків є заниження митної вартості. Це актуальна проблема для митних органів усіх держав. Для визначення шляхів її вирішення міжнародна спільнота у 1947 р. прийняла, зокрема у складі ГАТТ, VII статтю, а в 1994 р. угоду про її використання. На підставі цієї статті розроблена нова редакція розділу Митного кодексу України, яка затвердила права митних органів у визначенні митної вартості товарів шляхом застосування 6 методів. Визначення митної вартості товарів умовно поділяють на кілька складових: економічна, правова та організаційно-технологічна. І виділяють три етапи. Перший етап – це збір документів, які необхідні для визначення митної вартості;

другий – оцінювання цих документів і прийняття рішення щодо визначення митної вартості. Третій етап настає у разі незгоди декларанта з винесенням рішення щодо митної вартості товарів. Практика використання цих прав не дала очікуваного результату, що, у свою чергу, свідчить про наявність резервів надходжень митних платежів до бюджету.

В 2012 році Тернопільською митницею забезпечено надходження митних податків та зборів до Держбюджету в сумі 338,13 млн. грн. З цих коштів на акцизний податок, ввізне та вивізне мито, єдиний збір, плата за митне оформлення та інші платежі (штрафи за порушення митних правил, збори за видачу посвідчень, за перебування товарів на складах митниць і т. п.) припадає лише 49,44 млн. грн., або 14,6 % від усіх стягнутих митницею коштів. Основну ж частину в стягнутій сумі складає податок на додану вартість – 288,69 млн. грн., або 85,4 %. (див. додаток В). Тобто, головним джерелом по наповненню бюджету від зовнішньоекономічних операцій є податок на додану вартість.

З цією метою Держмитслужбою здійснюється системний аналіз та поглиблене вивчення тенденцій у зовнішньоекономічній діяльності, пов'язаних зі справлянням податків і зборів, та вживаються організаційні заходи, направлені на удосконалення нормативної бази, розширення бази оподаткування, підвищення надходжень до бюджету від цих податків:

- створено систему моніторингу всіх видів розрахунків за податками і зборами;
- здійснюється постійний аналіз факторів, які впливають на стан надходження податків та зборів до Держбюджету, й вживаються невідкладні заходи для усунення негативних явищ;
- проводиться постійна організаційна робота із розширення бази оподаткування, посилення контролю за визначенням митної вартості окремих груп товарів, правильністю класифікації товарів при митному оформленні та недопущенню декларування товарів не за своїм найменуванням, достовірністю визначення країни походження товару, посиленню контролю за податковими

пільгами, правильністю визначення митного режиму, митним оформленням на підставі рішень судів, митним оформленням за нульовими ставками мита [87].

З метою підвищення рівня організації роботи Державної митної служби України з адміністрування податків, у тому числі ПДВ, Держмитслужбою були затверджені відповідні плани заходів, а відповідно розроблені заходи по Тернопільській митниці, в результаті чого порівняно з 2011 роком у 2012 році надходження по ПДВ збільшились на 7,5 %, або на 21,69 млн. грн.

Поряд з цим, надходження ПДВ з імпорту товарів в Україну були б значно більші, якби не ряд факторів, що негативно вплинули на його адміністрування (рис. 3.1.):

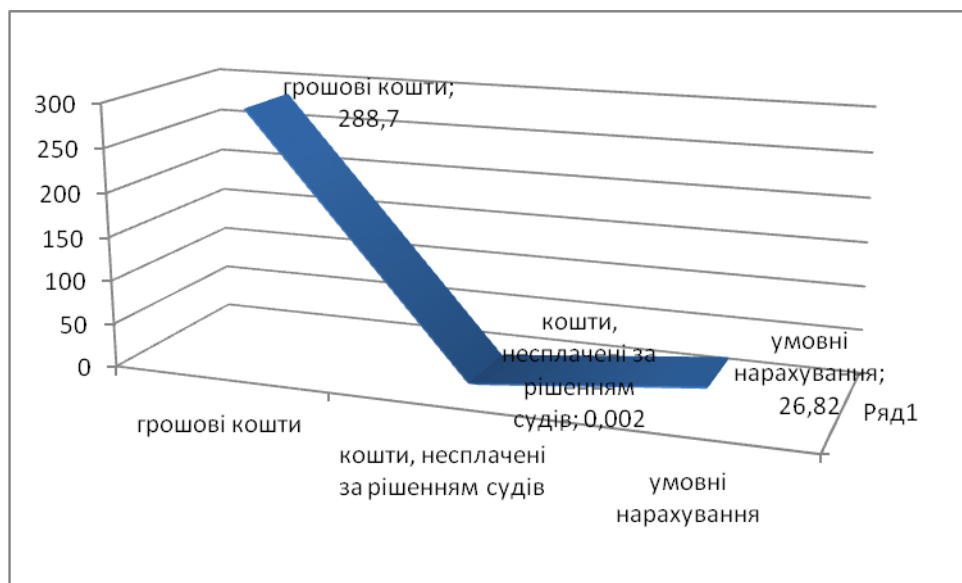

Рис. 3.1. Інформація щодо суми ПДВ, нарахованого Тернопільською митницею за 2012 рік [65]

Як бачимо, одним із найбільш актуальних серед них було застосування умовних платежів, та зниженого рівня оподаткування при переміщенні товарів через митний кордон України, в результаті чого Державний бюджет України втратив значні надходження.

У 2010 році судовою системою в частині адміністрування митними органами податків і зборів приймалися рішення за такими напрямками [65]:

1. виконання судових рішень за позовами суб'єктів підприємницької діяльності - фізичних осіб, які перейшли на спрощену систему оподаткування.
2. звільнення від сплати податків підприємств з іноземними інвестиціями

Крім того, за ініціативи Держмитслужби в положеннях Закону України "Про Державний бюджет України на 2012 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України" було закладено норми щодо призупинення застосування пільг по сплаті ввізного мита та ПДВ для всіх суб'єктів підприємницької діяльності у разі ввезення (пересилання) ними на території спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку підакцизних товарів та товарів 1–24 груп згідно з УКТЗЕД.

На підставі положень зазначеного Закону митні органи припинили митне оформлення товарів із наданням пільг по сплаті митних платежів при ввезенні товарів в вільні економічні зони і території пріоритетного розвитку, а також застосування податкових векселів при імпорті (окрім підприємств суднобудівної промисловості у разі ввезення на митну територію України устаткування, обладнання та комплектуючих, що не виробляються в Україні) [20].

З метою усунення негативних явищ при застосуванні вексельної форми розрахунку з бюджетом по ПДВ, в новому Податковому кодексі від 02 грудня 2010 року №2755-VI, внесено зміни до Порядку випуску, обігу та погашення векселів, які видаються на суму податку на додану вартість при імпорті товарів на митну територію України, в частині встановлення обмежень у застосуванні таких векселів для платників.

На нашу думку, можливістю усунення негативних чинників в адмініструванні ПДВ є визначення митних органів векселедержателями за податковими векселями із запровадженням механізму погашення цих векселів виключно шляхом перерахування грошових коштів до бюджету. В подальшому пропонується скасування такої форми розрахунку з бюджетом при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Такі ініціативи необхідно закріпити на законодавчому рівні.

Тому, з метою забезпечення повноти надходжень митних платежів до Держбюджету пропонується в майбутньому переглянути методичні підходи процедури нарахування митних платежів. Зокрема, для цього необхідно

максимально скоротити залежність митних платежів від митної вартості товарів, а прив'язати їх до категорій, які неможливо змінити. Так, для прикладу, на даний час базою оподаткування акцизним податком транспортних засобів при їх ввезенні на митну територію України є не митна вартість, а кубічний сантиметр об'єму двигуна. Дана характеристика транспортних засобів є сталою і фіксується в реєстраційних документах, тому ухилення від сплати чи заниження суми даного податку неможливе.

На нашу думку, даний принцип можна застосувати і при застосуванні ставок ввізного мита на більшість товарів згідно Гармонізованої системи опису та кодування товарів. Наприклад, для товарів групи 01 згідно УКТЗЕД (живі тварини) за основу для нарахування митних платежів доцільно взяти масу тварин в кілограмах живої ваги; для товарів групи 02 – 04 згідно УКТЗЕД (продукція тваринництва) – масу в кілограмах битої ваги; для товарів групи 06 згідно УКТЗЕД (живі рослини, живці та підщепи) – кількість рослин в штуках і т. д. Ці заходи можуть зменшити зловживання від заниження митної вартості при сплаті ввізного мита.

Для забезпечення повноти надходжень податку на додану вартість актуальною може бути пропозиція щодо застосування мінімальної митної вартості на окремі види товарів, яка буде основою для нарахування митних платежів незалежно від ціни, вказаної у рахунках на товар. У даному випадку особливу увагу необхідно приділяти визначенню країни походження, оскільки один і той же товар, вироблений в Китайській Республіці, і, наприклад, в Німеччині, буде суттєво відрізнятись у вартості. Даний метод застосовувався в 90 – х роках при визначенні бази оподаткування податком на додану вартість транспортних засобів, які ввозились в Україну громадянами. Наприклад, незалежно від вартості автомобіля, заявленого в договорі купівлі – продажу, основою для нарахування ПДВ при ввезенні автомобіля Volkswagen була сума 12 000 умовних одиниць; при ввезенні автомобіля Opel – сума 10 000 умовних одиниць і т.д. Дані заходи знімуть різницю в оподаткуванні одного і того ж товару в різних митницях. Для вирішення цих питань Держмитслужбою

щоквартально повинен здійснюватись моніторинг цін на ввезені товари по всій Україні та визначатись товари, на які необхідно встановити мінімальну митну вартість. Джерелом визначення цих товарів можуть бути висновки Центральної митної лабораторії, пропозиції міністерств, відомств, рішення судів, звернення асоціацій виробників, імпортерів та ін.

Ще однією проблемою є ухилення від сплати митних платежів в повному обсязі за товари, які декларуються як внесок іноземного інвестора в статутний фонд підприємств з іноземними інвестиціями чи як ввезені за договорами про спільну інвестиційну діяльність. В 90-х роках минулого століття чимало наших співвітчизників легальними і нелегальними шляхами виїхали на заробітчанство в країни ближнього і дальнього зарубіжжя. Минув час, і вони отримали за кордоном офіційну роботу, а дехто – і вид на проживання. Таких громадян зараз і вишукують за кордоном недобросовісні імпортери, і пропонують їм стати співзасновником підприємства з іноземними інвестиціями в Україні. Потім на кошти цього громадянина – нерезидента українських замовників закуповується товар, який потім надходить в Україну нібито від його імені із звільненням від сплати ввізного мита (на суму мита видається вексель із терміном погашення до трьох років). Дана схема застосовується, в основному, при ввезенні нових транспортних засобів із значною митною вартістю (сідельні тягачі, причепи до них, автоцистерни і т. д.). При правильному оформленні необхідних документів факт ухилення від сплати податків довести неможливо.

Тому, хоча державою і проводиться політика всебічного сприяння залученню в Україну іноземних інвестицій, пропонується внести зміни в законодавчі акти, які регламентують ввезення майна як внеску іноземного інвестора в статутний фонд підприємств з іноземними інвестиціями, в частині звільнення від сплати ввізного мита. Справжніх інвесторів цей захід не повинен відлякувати, оскільки привабливість, наприклад, постсоціалістичних країн для іноземних інвесторів полягає в тому, що вони належать до швидко зростаючих ринків, їх можна використати як базу з меншими виробничими витратами, з якої вигідно здійснювати експорт. Одним з найголовніших факторів цього є дешева

робоча сила. Багаторічна практика розвитку міжнародного інвестування показує, що сприятливий для іноземних інвесторів клімат формується головним чином під впливом таких нормативно – правових та соціально – економічних чинників, як стабільність соціально-політичної обстановки в країні; створення прозорого, стабільного та зрозумілого для інвесторів законодавства; приватизація власності, її надійний захист та обмеження державного втручання в економіку; рівень розвитку національного ринку та доступ до нього; простота механізму ввезення капіталу та репатріації прибутку, належний рівень захисту іноземних інвестицій; законодавче закріплення приватної власності на землю; демонополізація валютного ринку; розвиненість господарської інфраструктури, зокрема, інфраструктури фондового ринку; ступінь корумпованості владних структур, криміногенних, екологічних та інших ризиків. На жаль, доводиться констатувати, що до нині не створено стабільного законодавчого клімату, який би на практиці забезпечував іноземним інвесторам сприятливі та нормальні умови ведення бізнесу в Україні [65].

Сьогодні реальну загрозу для іноземних інвесторів складають не стільки фінансові питання, які виникають при ввезенні майна в Україну, як політичні ризики націоналізації власності нерезидентів, ризики, пов'язані з частою зміною урядів, нестабільністю законодавства, наявністю корупції, яка в Україні досягла колосальних масштабів. Принципово важливим для перспектив міжнародного економічного і, зокрема, інвестиційного співробітництва є зміцнення політичної консолідації в суспільстві, прискорення адміністративної та правової реформ, рішуче наведення порядку і законності в державі, завершення приватизації та посилення правового захисту власності, нещадна боротьба з корупцією, тверді гарантії уряду щодо дотримання демократичних норм міжнародного співіснування, розширення рамок відкритості національної економіки [70].

Отже, сьогодні існують певні проблеми в забезпеченні повноти надходжень до бюджету митних податків та зборів, зокрема ввізного мита та податку на додану вартість. Однак їх можна вирішити шляхом удосконалення і закріплення на законодавчому рівні деяких методичних засад нарахування

митних платежів.

Механізм впровадження інноваційних засобів державного управління виникає необхідність увести два цілком різні терміни: державне управління інноваціями та інноваційне державне управління. Незважаючи на схожість, ці поняття відносять до різних аспектів управлінської діяльності. Перший термін – державне управління інноваціями – стосується сфери взаємодії органів влади і зовнішніх по відношенню до неї організацій, які діють на території держави. При цьому економіка держави розглядається як сукупність господарюючих суб'єктів, які мають власні стратегії. Завдання органів державного управління полягає у створенні сприятливих умов для інноваційного розвитку цих підприємств. Другий термін – інноваційне державне управління – стосується власне сфери державного управління, а саме – нових підходів, які застосовують органи державної влади для вирішення покладених на них завдань. У свою чергу, будь-яка інновація в державному управлінні може бути впроваджена тільки за допомогою реалізації проекту. У державі під назвою “проект” реалізується значна кількість конкретних справ – оригінальних, епізодичних, самодостатніх. Часто вони не сприймаються як фрагменти певної стратегії чи програми, не складають системи, стосуються різноманітних сфер і напрямів діяльності. Формуються і реалізуються незалежно один від одного, від загальносуспільних інтересів, від перспектив розвитку. Тому роль державного управління повинна зводитись до ефективного управління проектами, з'ясування спільних тенденцій різновекторних проектів; до узагальнення безсистемних та хаотичних проектів; до виявлення реальної потреби суспільства у запровадженні проектів. Напрямів застосування концепції проектного менеджменту надзвичайно багато, і вони можуть охоплювати практично всі сфери людського життя, у тому числі й державне управління.

Важливістю інноваційного державного управління в системі митних платежів можна вважати Державну програму "Контрабанді – СТОП!" яка розроблялася на період 2004 – 2005 роки з метою проведення державної політики, спрямованої на здійснення заходів із запобігання і боротьби з

контрабандою, забезпечення системного підходу до захисту внутрішнього ринку від контрабандних товарів і підтримки вітчизняних товаровиробників, вирішення питань наповнення державного бюджету та створення сприятливих умов для розвитку економіки.

З метою координації дій підпорядкованих підрозділів щодо виявлення, попередження та припинення контрабанди і порушень митних правил, підвищення рівня організації взаємодії з правоохоронними органами Держмитслужбою проведено оптимізацію структури та штатної чисельності підрозділів по боротьбі з контрабандою та митної варті.

Митні органи відійшли від негативної практики заведення дріб'язкових справ. Особовий склад орієнтовано на перехід від кількісних показників правоохоронної діяльності до якісних. Зокрема, запроваджено контроль за порушенням та розглядом справ окремої категорії (значна вартість предметів правопорушення, що реально вилучені, факти виявлення незаконного переміщення історичних та культурних цінностей, зброї, та наркотичних засобів).

Як наслідок, серед реально вилучених предметів правопорушень – валюта, транспортні засоби, промислові товари, сировина й матеріали, продовольчі товари і сільгосппродукція, дорогоцінні метали та каміння на суму в мільйони гривень [85].

На виконання Програми економічних реформ Президента України на 2010-2014 рр., або другим з таких проєктів, можна вважати Концепцію реформування діяльності митної служби "Обличчям до людей", яка розроблялася на період 2010 – 2015 роки з метою забезпечення прискореного розвитку національної економіки, необхідності впровадження реформ, орієнтованих на покращення добробуту для людей, потребують переходу до сучасних, інноваційних методів роботи митних органів. Одним з основних напрямків Концепції - удосконалення системи оподаткування [70] (рис. 3.2.):

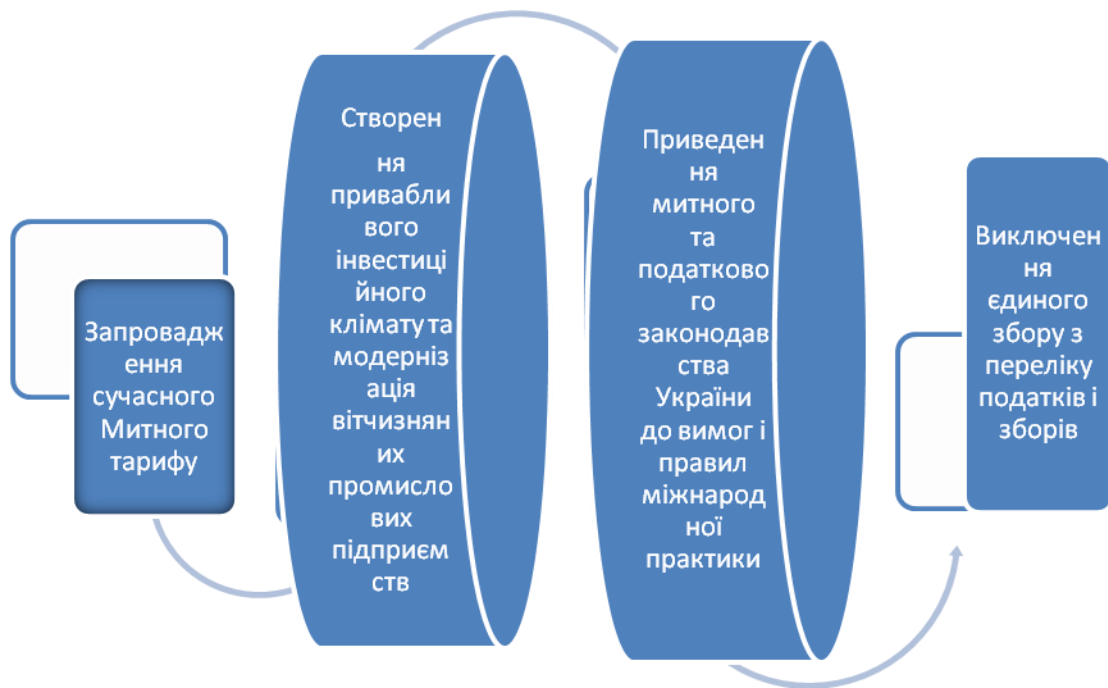

Рис. 3.2. Суть змін щодо удосконалення системи оподаткування [70]

У результаті пропонованих змін передбачається отримання наступних результатів (рис. 3.3):

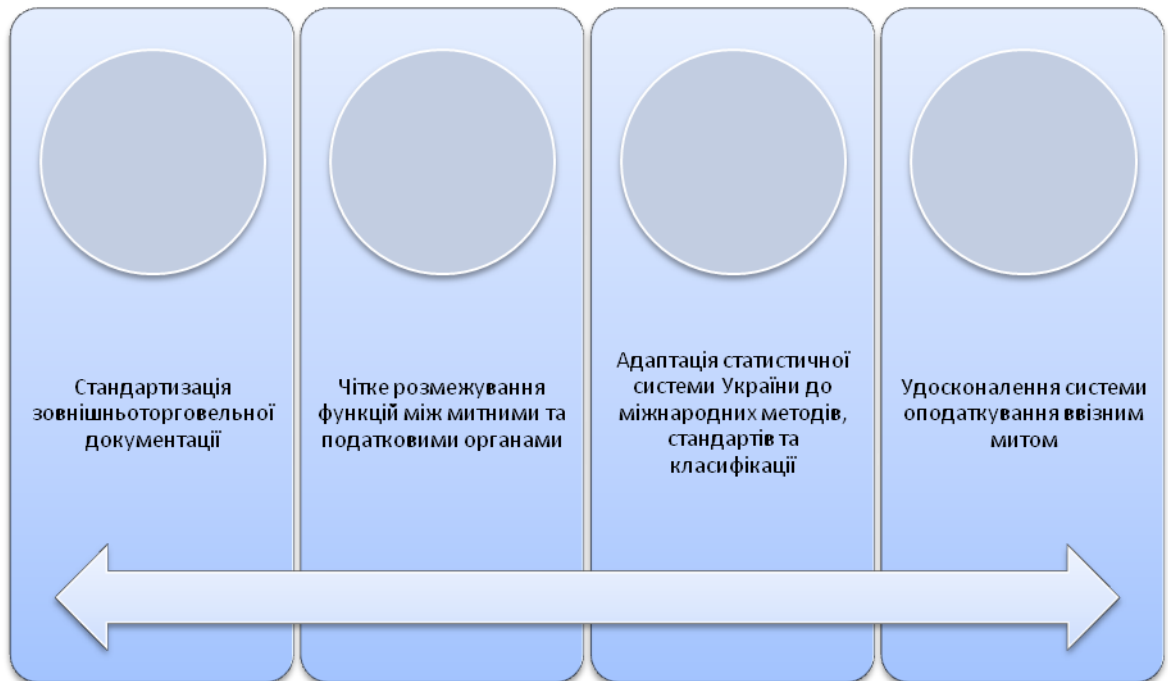

Рис. 3.3. Результати діяльності по удосконаленню системи оподаткування [70]

Активно розпочато роботу щодо створення системи громадської підтримки "очищення" митних органів від хабарництва та проявів корупції, залучення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та громадян в цій системі в

якості добровільних помічників митної служби.

Однак, на нашу думку, сьогодні цього не достатньо. Необхідна розробка відповідних змін до Заходів щодо протидії контрабанді, які передбачають не тільки продовження виконання Програми, а і підвищення ефективності роботи на напрямі боротьби з контрабандною діяльністю, зокрема впорядкування окремих питань зовнішньоекономічної діяльності. Для прикладу, враховуючи складну ситуацію на внутрішньому ринку з зерновими (пшеницею), крупами (гречаною), м'ясом та м'ясопродуктами й з метою недопущення їх незаконного ввезення необхідно вжити наступні заходи:

- Проводити із суміжною стороною звірення інформації про товари та транспортні засоби, що переміщуються через автомобільні пункти пропуску;
- митним органам України спільно з територіальними підрозділами СБУ, МВС та ДПА України доцільно проводити спеціальні операції на автошляхах, в місцях реалізації та зберігання товарів.

Окремо слід зазначити, що на загальний стан боротьби з контрабандою негативно впливають суперечності у правовому полі, в якому сьогодні працюють митні органи. Сьогодні є очевидним: для підвищення ефективності боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями необхідно зняти обмеженість повноважень митних органів України, відсутність можливості повною мірою бути задіяними в системі проведення оперативних заходів, взаємодії та обміну інформацією.

Держмитслужбою розроблено й затверджено Пріоритетні напрями розвитку та першочергові реформи Державної митної служби України. Зокрема, діяльність служби спрямовано на [70]:

- скорочення до мінімуму кількості та часу проведення процедур митного контролю та оформлення, встановлення максимального часу процедури митного контролю в пунктах пропуску через державний кордон України до 2 годин;
- поширення принципу роботи "єдиного офісу" шляхом компактного розміщення представників усіх державних контрольних служб, які здійснюють

види державного контролю, в місцях постійного розташування підрозділів митного оформлення внутрішніх митниць;

– розширення переліку пунктів пропуску через державний кордон з Польщею та Молдовою, в яких здійснюється спільний з митними органами цих країн контроль осіб, транспортних засобів і товарів; запровадження такого контролю у окремих пунктах пропуску на кордоні з Росією та Білоруссю; створення нормативної бази для введення спільного контролю з митними органами Румунії, Угорщини, Словаччини.

З огляду на пріоритети, які необхідні Україні для пришвидшення вступу до Європейської спільноти, необхідно також запровадити такі заходи, як надання режиму максимального сприяння діяльності сумлінних суб'єктів ЗЕД, які надають можливість безперешкодного доступу митних органів до грошових, фінансових і бухгалтерських документів, інших документів, пов'язаних з товарами і транспортними засобами, що переміщуються через митний кордон України, запровадження до них процедури електронного декларування, а також приділити увагу розробці додаткових положень до митного законодавства, враховуючи законодавство ЄС і діючу практику організації та здійснення митної справи в Україні [69].

Ще одним прикладом інноваційного державного управління можна вважати розробку митними органами та введення спочатку в дослідну, а з вересня минулого року – в постійну експлуатацію програмно – інформаційного комплексу, який дістав назву "Інспектор – 2006" з імплементованим модулем автоматизованої системи аналізу та управління ризиками (далі – АСАУР). Дана система методологічною основою для запобігання порушенням законодавства України з питань митної справи шляхом створення та використання сучасної системи митного адміністрування, забезпечення ефективного митного контролю, оптимального розподілу матеріальних та людських ресурсів митної служби України на найбільш важливих і пріоритетних напрямках роботи Основним завданням АСАУР є обробка відомостей, занесених у електронні копії вантажних митних декларацій та оцінка рівнів ризиків за заздалегідь

сформованими критеріями (профілями ризику). На нормативному рівні діяльність митної служби з розроблення профілів ризику в частині створення організаційних умов формування, формалізації та затвердження профілів ризиків регулюється Порядком розроблення профілів ризику, розробленим Департаментом аналізу ризиків та аудиту та затвердженим наказом Держмитслужби України від 16. 08. 06 № 694 [52]. Цим же наказом затверджено Порядок взаємодії митних органів, спеціалізованих митних установ та організацій з Департаментом при підготовці та опрацюванні пропозицій щодо розроблення профілів ризику, відповідно до якого Департаментом опрацьовуються пропозиції щодо розроблення профілів ризику, які щоквартально надаються структурними підрозділами Держмитслужби та митними органами [65].

Створення даного програмного забезпечення мало на меті полегшення роботи особового складу, що задіяний в технологічних процесах митного оформлення; забезпечення його єдиним інтегрованим інструментом, який допомагав би приймати чіткі, обґрунтовані та зважені рішення на підставі всебічного аналізу інформації, що міститься в нормативно – довідковій системі в поданих до митного оформлення документах та в результатах попередньої діяльності, накопичених у базі даних. Не останньою також є задача підвищення якості, повноти, достовірності та доступності інформації, що зберігається в базах даних митниць та центральній базі даних єдиної автоматизованої інформаційної системи Держмитслужби (ЦБД ЄАІС ДМСУ) [65].

Поява даного програмного забезпечення ознаменувала собою революційний крок в автоматизації діяльності митних органів України. Зокрема, в програмі реалізовано найбільш повну та якісну перевірку ВМД по близько 500 критеріям. Наприклад, для вирішення такої непростой та актуальної задачі як перевірка застосування до іноземного учасника ЗЕД санкцій (індивідуального ліцензування або заборони зовнішньоекономічної діяльності), використано алгоритм, який не залишає жодного шансу, навіть найбільш недобросовісному декларанту. В який би спосіб останній не перекручував назву зарубіжного

контрагента, можна сказати, що в тому випадку, якщо людина здатна ідентифікувати факт застосування санкцій до даного суб'єкта ЗЕД, то це зможе зробити і програма "Інспектор-2006".

При роботі з програмою доступна база даних нормативних документів з питань митного оформлення, яка постійно актуалізується. Пошук документів забезпечується не тільки щодо їх реквізиту, але і - контексту. Програма містить всі необхідні для митного оформлення довідники, ведення яких здійснюється централізовано інформаційною базою Держмитслужби. Серед іншого, наявна інформація про митний тариф, заходи нетарифного регулювання, українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності з поясненнями та алфавітно-предметним покажчиком, ліцензійні склади та інше (всього понад 100 довідників). Підбирається та супроводжується інформація щодо учасників зовнішньоекономічної діяльності, по яких є особливості, що впливають на митне оформлення. Наприклад, Єдиний реєстр одержувачів гуманітарної допомоги. Всі ці довідники активно використовуються при перевірці ВМД.

Довідка щодо товару, яка включає перелік заходів тарифного та нетарифного регулювання, цінову та класифікаційну інформацію, може бути сформована не тільки з актуальної інформації, але і станом на будь – яку дату в минулому.

Створено систему обліку нарахування, сплати та перерахування митних платежів. Крім реалізації стандартних функцій, таких як введення документів про оплату з банківської виписки, проведення списання платежів по ВМД, програма дозволяє підняти на новий якісний рівень діяльність відділів адміністрування митних платежів. Так, забезпечується ведення центральної бази даних платежів митниці, яка синхронізується, в тому числі в режимі реального часу, з базами даних митних постів. Тобто, забезпечується можливість митного оформлення учасника ЗЕД одночасно в кількох територіально віддалених підрозділах без загрози виникнення дебіторської заборгованості. Крім того, центральний офіс відділу та керівництво митниці забезпечено актуальною інформацією про обороти учасників ЗЕД як щодо оплати, так і нарахуванню.

Серед іншого реалізовано облік руху коштів щодо рахунків митниці та в касах, облік "позапланових" оборотів. Фактично ми підходимо до вирішення питання автоматизації бухгалтерського обліку митних платежів. Програма також вирішує супутні задачі: облік векселів та заяв-зобов'язань, проведення звірки по взаєморозрахунках з учасниками ЗЕД. В програму інтегровано блок роботи з податковими поданнями та податковими повідомленнями, який на сьогодні існує у вигляді окремого модуля.

Отже, в державній митній службі впроваджуються інноваційні підходи до регулювання та контролю, які позитивно впливають на стан надходжень до бюджету податків та зборів. Спільними зусиллями великого колективу митників України розробляється програмне забезпечення, створюється сучасна інтегрована автоматизована система, яка дозволить на високому рівні вирішувати непрості завдання, що стоять перед Державною митною службою України.

3.2. Моделювання алгоритму планування та прогнозування митних надходжень до Державного бюджету країни

За умов транзитивної економіки зовнішні джерела податкових надходжень до бюджету країни перспективніші, ніж внутрішні. За такої ситуації роль митниці як фіскального органу посилюється, тобто домінуючою функцією стає не регулятивна чи правова, а економічна — податкова, що потребує оцінки показників функціонування системи митно-тарифного регулювання та їх впливу на подальший розвиток зовнішньоекономічних відносин, а отже, виникає необхідність вдосконалення системи митно-тарифного регулювання. Вагомим показником є митні надходження, економічні прогнози щодо якого відіграватимуть значну роль в удосконаленні митно-тарифної системи загалом.

Вирішення даного завдання має ґрунтуватися на всебічному науковому дослідженні: виявленні причинно-наслідкових зв'язків та закономірностей у

сфері зовнішньоекономічної діяльності, аналізу проблем і пошуку напрямів подальшого розвитку зовнішньоекономічних відносин країни. Підґрунтям такого дослідження є, насамперед, оцінка показників функціонування системи митно-тарифного регулювання та їх впливу на подальший розвиток зовнішньоекономічних відносин. За умов домінування фіскальної функції митних органів, вагомим показником є митні надходження, економічні прогнози щодо яких відіграватимуть значну роль в удосконаленні митно-тарифної системи загалом.

Розробка методології планування митних надходжень має базуватись на оцінці показників функціонування системи митно-тарифного регулювання та їх впливу на подальший розвиток зовнішньоекономічних відносин.

Велике значення має введення єдиної податкової бази доходів, на підставі якої розраховуються планові показники стягування податків та зборів. І чим достовірніша буде статистична база аналізу, тим реальніші будуть заплановані показники.

Відповідно до зовнішньоекономічної політики, шляхом побудови конкретної системи оподаткування в країні формується певний рівень оподаткування. Критерієм оптимальності визначеного рівня оподаткування зовнішньоекономічних відносин є відповідність прогнозованого та фактичного рівня доходів до Державного бюджету країни в результаті оподаткування зовнішньоекономічних операцій.

Підґрунтям планування митних платежів є побудова економетричної моделі прогнозування, яка передбачає відстеження певного взаємозв'язку між змінами в митному і податковому законодавстві відносно оподаткування зовнішньоекономічних операцій та надходженнями до Державного бюджету. Економетрична модель дає змогу визначити сукупність показників, які можна поділити на кількісні, що характеризуються обсягом грошових коштів, та якісні, які засвідчують розвиток зовнішньоекономічних відносин, їх інституціональну, галузеву та географічну структуру, темпи зростання і приросту та под.

Розроблено модель оптимізації системи тарифного оподаткування зовнішньоторговельних операцій. Для оцінки ефективності тарифного регулювання зроблено вибірку фактичних та статистичних даних й за допомогою факторного аналізу досліджено залежність доходу від розміру митної ставки.

Інтерпретацію даної моделі можна виразити як у вигляді алгебраїчної, так і графічної залежності.

Нехай маємо деяку кількість M одиниць товару. Ціну за кожну одиницю позначатимемо через C . Загальна вартість реалізованого товару, дорівнюватиме MC . З врахуванням відсотка мита α , ціна збільшиться на деяку величину ΔC , яка визначається за формулою:

$$\Delta C = \alpha C \quad (3.1.)$$

де α — відсоток мита, нова ціна одиниці товару а загальна вартість товару є величиною незмінною. У формалізованому вигляді дана залежність описується рівнянням:

$$CM = (C + \Delta C)(M - \Delta M) = (C + \alpha C)(M - \beta \alpha M) \quad (3.2.)$$

з використанням загальновідомих математичних способів перетворюємо вираз і розв'язуємо рівняння

$$\begin{aligned} \alpha CM - \alpha \beta CM - \alpha^2 \beta CM &= 0, \\ \text{або, } \alpha(1 - \beta - \alpha\beta) &= 0 \end{aligned} \quad (3.3.)$$

звідки отримуємо функціональну залежність:

$$\beta = \beta_\alpha = \frac{1}{1 + \alpha} \quad (3.4.)$$

де p — функція від α , з оберненою пропорційністю. Область її визначення множина невід'ємних дійсних чисел. Надавши значення аргументу α цієї множини, опишемо значення D . Для наочності побудуємо графік цієї функції.

Графічно це виглядає так:

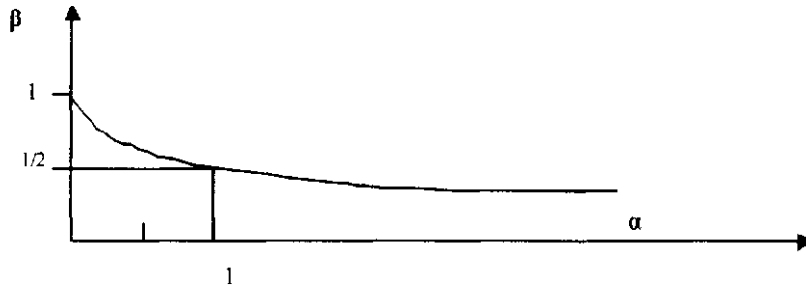

Рис.3.4. Функціональна залежність коефіцієнта чутливості p від ставки мита

Отже якщо $\alpha > 0$, то $p < 1$, то $P \sim 0,91$. Тобто, загальна вартість не змінилася.

Простежимо залежність доходу від відсотка мита, яка виражається формулою:

$$D = \alpha C \cdot \Delta M \quad (3.5.)$$

Провівши аналогічні перетворення виразу,

$$D = \alpha C(M - \alpha \beta M) = \alpha C M - \alpha^2 \beta C M = \alpha(1 - \alpha \beta) C M = \alpha \left(1 - \frac{\alpha}{1 + \alpha}\right) C M = \frac{\alpha}{1 + \alpha} C M$$

$$D = \frac{\alpha}{1 + \alpha} C M \quad (3.6.)$$

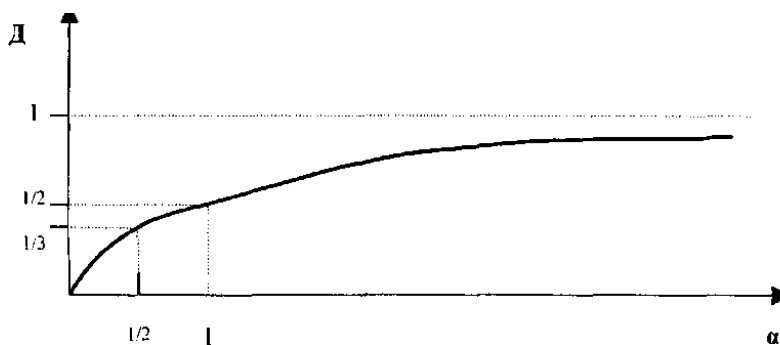

Рис.3.5. Функціональна залежність доходу від ставки мита

Крива графіка свідчить, що функція зростаюча, тобто за умови, що загальна вартість є незмінною, зі збільшенням a дохід D збільшується. Вона ж реально може змінюватися. За результатами аналізу доходимо висновку, що при незмінному a необхідно збільшувати D , щоб загальна вартість зменшилась, або зменшувати D щоб загальна вартість збільшилась. Отже, для подальших досліджень вибираємо за параметр величину D яка при зменшенні загальної вартості величини p може мати значення > 1 .

Варто зауважити, що D — об'єктивна величина, яка не може змінюватися довільно. Її значення залежить від конкретної товарної позиції, попиту на дану групу товарів, платоспроможності населення та інших факторів.

Величина доходу держави від введення імпортного мита при оптимальних умовах реалізації економічних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності розраховується за наступною формулою: $D = aCM$, де D — дохід держави; a — ставка мита; C — ціна за одиницю товару; M — кількість одиниць ввезеного товару; D — коефіцієнт чутливості реалізації товару. Величина доходу держави прямо пропорційна величині a за припущенням, що CM — величина стала.

За скорельованими областями значень a , D , a , будуємо графік

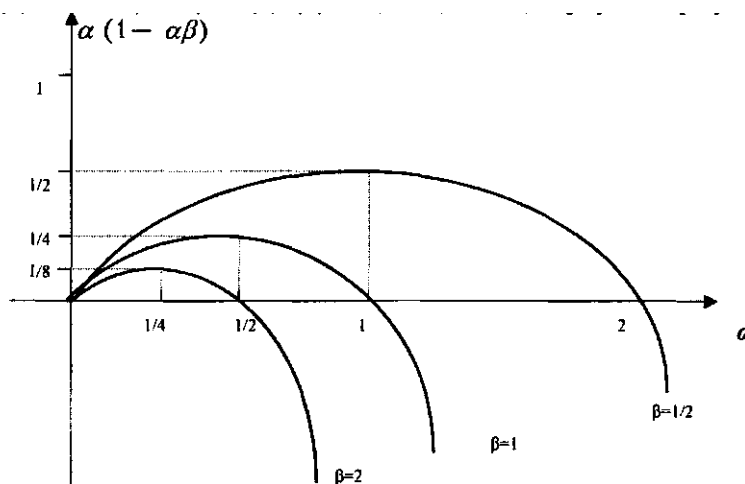

Рис.3.6. Кореляційна залежність доходу держави від розміру ставки імпортного мита

Як бачимо, при кожному значенні β значення величини D має свій максимум, тобто при збільшенні коефіцієнта чутливості реалізації товару максимальний дохід досягається при запровадженні менших митних ставок. За $\rho = 2$ максимальний дохід D досягатиметься при $a = 1/4$, тоді, як при $\beta = 1$ максимальний дохід досягатиметься при $a = 1/2$, хоча в абсолютному вимірі дохід у другому випадку буде більший, але й коефіцієнт чутливості менший, а коефіцієнтом чутливості ми не можемо варіювати довільно, оскільки це об'єктивна категорія й на кожний товар і за кожних обставин він має своє значення і відштовхуватись необхідно саме від них.

Чутливість залежить від ставки a , але коефіцієнт чутливості можна дослідити тільки емпірично. Практично користуватися вказаними максимумами митного доходу навряд чи можна, тому, що при деякому збільшенні митної ставки, загальна вартість спочатку може трохи збільшитись, а потім почне зменшуватись. Це залежить від початкової ціни C , а також реакції на зменшення реалізації постачальника товару, оскільки постачальнику залишається величина

$$D_1 = CM - \beta\alpha CM = (1 - \beta\alpha)CM \quad (3.7.)$$

Вона прямо пропорційна величині $1 - \beta\alpha$, за умови, що β — величина стала. Графік цієї залежності має вигляд:

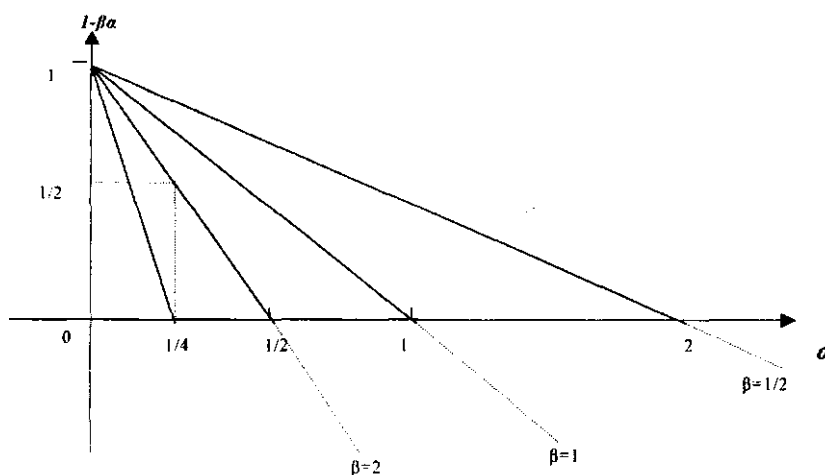

Рис.3.7. Кореляційна залежність доходу імпортера від розміру ставки мита при ввезенні товарів

Отже, при $J3 = 2$ і $a = 1/4$, дохід від мита $Дм = 1/8 CM$, а дохід виробника $Дв = 1/2 CM$ в сумі $5/8 CM$, бо на $3/8 CM$ зменшилась загальна вартість.

$$\left(c + \frac{1}{4}c\right)\left(m - 2\frac{1}{4}m\right) = cm + \frac{1}{4}cm - \frac{1}{2}cm - \frac{1}{8}cm = cm - \frac{3}{8}cm \quad (3.8)$$

Грунтуючись на моделі екстраполяції і моделі прогнозування з використанням показників еластичності, з припущенням, що значення еластичності залишаються незмінними, проаналізуємо методологію бюджетного планування податкових сум.

За першою моделлю екстраполуються наявні тенденції у динаміці надходжень. Якщо для прогнозування надходжень конкретного податку і за певний період часу використовуються подібні «одномірні» процедури, то прогноз надходжень T^* залежатиме тільки від розміру надходжень, які зафіксовані у минулому, що описується формулою:

$$T^i = f(T^{i-1}, T^{i-2}, \dots) \quad (3.9)$$

Проте модель екстраполяції не враховує необхідних даних про структуру податку та можливої взаємозалежності доходів, які будуть отримані від його введення, від інших економічних параметрів, тому вважаємо, що її слід використовувати лише як додаткову при прогнозуванні доходів.

Модель прогнозування з використанням показників еластичності передбачає застосування загальновідомих методів прогнозування, а саме: нормативний і метод коефіцієнтів.

Нормативний метод ґрунтується на нормативах, які регламентують види надходжень з врахуванням економічного стану зовнішньоекономічних відносин. Цей метод дозволяє певною мірою виявити бюджетні резерви від оподаткування зовнішньо-економічної діяльності.

Прикладом планування на підставі нормативного методу є апріорний монопрогноз сум податкових надходжень до Державного бюджету як загальних

сум податків, що складаються з сум за окремими видами податків, які будуть отримані при оподаткуванні кожної окремої групи товарів.

Оскільки апріорний монопрогноз складається із сум за окремими видами податків, то введено такі їх показники:

Q — прогнозована сума податків;

k — митниці регіону;

$f = f$ — види податків;

m — мито імпортне;

l — мито експортне; a — акцизний податок; p - ПДВ;

j — група товарів за УКТЗЕД;

n — кількість товарних груп за УКТЗЕД;

$e =$ — прогнозні річні обсяги імпорту, які оподатковуються визначеним видом податку за адвалорними ставками мита;

$e^* =$ — обсяги імпорту, що оподатковуються визначеним видом податку за специфічними ставками мита;

$z =$ — середня ставка визначеного виду податку;

$z^* =$ — середнє значення специфічної ставки податку.

Прогнозовані суми податків на обсяги імпорту за визначеною групою товарів розраховуються за формулою:

Розрахунки здійснюються у межах митниць і у межах Державної митної служби України, за відповідно визначеними правилами.

1. У межах митниць:

- здійснюється аналіз фінансово-економічного стану найбільш вагомих імпортерів та експортерів товарів, визначаються перспективи розширення або звуження обсягів імпорту та експорту товарів;

- визначається перелік груп товарів за УКТЗЕД, які дають найбільш значні суми податків та зборів;

за окремо взятою митницею розраховуються прогнозовані суми податків у розрізі товарних груп за алгоритмом:

- за імпортним митом

$$Q_f^k = \sum_{i=1}^n Q_f^e \quad (3.9)$$

$$Q_m = \sum_{j=1}^n (e_m \cdot z_m) + \sum_{j=1}^n (e_m^* \cdot z_m^*) \quad (3.10)$$

- за експортним митом

$$Q_i = \sum_{j=1}^n (e_i \cdot z_i) + \sum_{j=1}^n (e_i^* \cdot z_i^*) \quad (3.11)$$

- за акцизним податком

$$Q_a = \sum_{j=1}^n (e_a \cdot z_a) + \sum_{j=1}^n (e_a^* \cdot z_a^*) \quad (3.12)$$

- за ПДВ

$$Q_p = \sum_{j=1}^n e_p \cdot 20\% \quad (3.13)$$

2. У межах Державної митної служби України розраховується залежно від виду податків прогнозована загальна сума податків до Держбюджету:

- за імпортним митом

$$Q_m^k = \sum Q_m \quad (3.14)$$

- за експортним митом

$$Q_i^k = \sum Q_i \quad (3.15)$$

- за акцизним податком

$$Q_a^k = \sum Q_a \quad (3.16)$$

• за ПДВ

$$Q_p^k = \sum Q_p \quad (3.17)$$

Завершальна операція алгоритму, тобто розрахунок прогнозованої загальної суми податків здійснюється за формулою:

$$Q = Q_m^k + Q_l^k + Q_a^k + Q_p^k \quad (3.18)$$

Апріорний мульти-прогноз з урахуванням апостеріорної інформації, що передбачає прогноз загальної суми податків з урахуванням надходжень сум податків у розрізі їх видів за останні п'ять років за групами товарів здійснюється за методом коефіцієнтів. Тобто показники, яких було досягнуто в попередні періоди, коригуються за відповідними коефіцієнтами, що враховують зміни, які передбачаються в плановому періоді.

Визначення сум податків на обсяги імпорту, що прогнозуються з урахуванням апостеріорної інформації за останні 5 років розраховуються за формулою:

$$Q_f^k = \sum_{j=1}^n e_{fj} \cdot x_{fj} \quad (3.19)$$

де Q — сума податків, що прогнозується; $f = f$ — види податків; k — митниці регіону;

n — кількість товарних груп за УКТЗЕД; j — група товарів за УКТЗЕД;

$e =$ — обсяги імпорту, що оподатковуються визначеним видом податку;

x — податкове навантаження на одиницю оподаткованого визначеним видом податку імпорту.

При здійсненні апріорного мульти-прогнозу з урахуванням апостеріорної інформації щодо проходження обсягів імпорту дотримуються таких правил:

1. У межах митниць:

- аналізується загальна тенденція надходження податків та зборів до Держбюджету та обсяги імпорту товарів, що оподатковуються визначеним видом податку на протязі останніх п'яти років за конкретною митницею;

- з метою визначення податкового навантаження з кожного виду податку, яке буде прийматись для прогнозних розрахунків, аналізуються причини зменшення протягом 5 років середнього річного значення існуючого в митниці податкового навантаження;

- з урахуванням законодавства, що буде діяти у період, на який здійснюється прогнозування, визначається податкове навантаження у розрізі видів податків;

- розраховується річне середнє значення податкового навантаження митниці на одиницю імпорту визначеної групи товарів за алгоритмом:

- за імпортним митом

$$x_m^{n=(1,5)} = Q_m^n / e_m^n \quad (3.20)$$

- за експортним митом

$$x_l^{n=(1,5)} = Q_l^n / e_l^n \quad (3.21)$$

- за акцизним податком

$$x_l^{n=(1,5)} = Q_l^n / e_l^n \quad (3.22)$$

- за ПДВ

$$x_p^{n=(1,5)} = Q_p^n / e_p^n \quad (3.23)$$

e — річні обсяги імпорту, що оподатковувались визначеним видом податку протягом останніх 5 років;

Q ~ суми річних податків, що надходили до Держбюджету щорічно протягом останніх 5 років.

У розрізі видів податків розраховується прогнозована загальна сума податків до Держбюджету:

- за імпортним митом

$$Q_m = \sum_{j=1}^n (e_m \cdot x_m) \quad (3.24)$$

- за експортним митом

$$Q_t = \sum_{j=1}^n (e_t \cdot x_t) \quad (3.25)$$

- за акцизним податком

$$Q_a = \sum_{j=1}^n (e_a \cdot x_a) \quad (3.26)$$

- за ПДВ

$$Q_p = \sum_{j=1}^n (e_p \cdot x_p) \quad (3.27)$$

2. У межах Державної митної служби України:

- аналізується питома вага сум надходжень податків та зборів, стягнутих окремо взятою митницею, у загальній сумі надходжень до Держбюджету від діяльності Держмитслужби;
- визначається коефіцієнт приросту обсягів надходжень податків та зборів до Держбюджету порівняно з попереднім та майбутнім роком;
- відповідно до коефіцієнта приросту та з урахуванням змін у законодавстві формуються пропозиції щодо сум митних зборів, єдиного збору та надходжень у неторговельному обігу;
- за необхідністю - суми податків, що прогнозуються митницями, коригуються на коефіцієнт приросту;
- розраховується середнє значення існуючого в митниці податкового навантаження на одиницю імпорту визначеної групи товарів;
- порівнюються середні розрахункові показники податкового навантаження за Держмитслужбою та за окремо взятими митницями;
- з урахуванням макроекономічних факторів у зовнішньоекономічній діяльності — виявляються занижені показники податкового навантаження на одиницю імпорту за окремо взятою митницею;

- з урахуванням результатів, отриманих від проведення моно- і мультипрогнозу та даних щодо фактів зниження податкового навантаження митниць, формуються пропозиції щодо формування прогнозних сум.

При цьому розрахунки планових показників податків та зборів здійснюються Держмитслужбою на підставі здійснених митними органами прогнозів, які узагальнюються регіональними митницями і надаються Держмитслужбі щоквартально.

Модель прогнозування з використанням показників еластичності базується на застосуванні оцінок, підготовлених органами державного управління. Такі оцінки повинні здійснюватись кожного разу при внесенні конкретних змін до законодавчих актів і з коригуванням відповідно до змін розмірів надходжень до бюджету країни. При цьому має бути передбачено, що зміни чинитимуть однаковий вплив кожного наступного року. Застосування методу вимагає побудови гіпотетичного часового ряду, із зазначенням доходів за попередні роки, за які є дані за умов, що податкове законодавство залишилось незмінним.

Нами пропонується алгоритм прогнозування митних надходжень до бюджету країни у послідовності:

- визначення потенційних можливостей митних органів з виконання фіскальних функцій з врахуванням впливу різних факторів;
- оцінка ефективності функціонування митних органів при формуванні доходної частини Державного бюджету;
- розробка та обґрунтування пропозицій щодо вжиття системи заходів, спрямованих на вдосконалення технологічних схем та методів митного контролю;
- врахування змін у нормативній базі регулювання зовнішньоекономічної діяльності та їх впливу на поповнення бюджету;
- розробка пропозицій щодо вдосконалення законодавчої та нормативної бази з питань нарахування, стягнення та перерахування податків до Державного бюджету.

Наведений алгоритм дасть змогу з високим рівнем достовірності прогнозувати обсяги надходжень митних платежів до Державного бюджету від конкретного митного органу, оскільки відсутність обґрунтованого прогнозу призводить до суттєвих помилок при визначенні планових показників надходжень до бюджету від діяльності митних органів як у бік завищення, так і в бік заниження платежів, що негативно впливає на функціонування системи митного оподаткування.

Прогнозування надходжень до Державного бюджету потребує розробки відповідної методики, яка б надавала можливість керівникам митних органів усіх рівнів, а також працівникам економічних підрозділів митниці визначати ефективність своєї роботи, встановлювати реальні планові показники для підпорядкованих митних органів, а також перспективи своєї діяльності.

На сьогодні існує декілька підходів до прогнозування та планування митних платежів:

- прогнозування «від досягнутого»;
- прогнозування з використанням даних статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності;
- прогнозування на підставі аналізу динаміки з кожного виду податку з виділенням тих груп товарів, які дають найбільші суми надходжень митних платежів.

Використання методу прогнозування «від досягнутого» можливе тільки за умов макроекономічної стабілізації та незмінності національного законодавства у сфері митного оподаткування, що є досить проблематичним. Це пов'язано, насамперед, з тим, що у сфері тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності суттєву роль відіграє міжнародне законодавство, відповідно до якого: митні ставки на ввезення окремих товарів можуть зменшуватись або збільшуватись; застосовуватися чи скасовуватись експортне мито; вводиться сезонне мито на імпорт окремих видів сільськогосподарської продукції. Окрім того, досить впливову роль відіграють міжнародні організації, які у першу чергу коригують тарифне регулювання.

Прогнозування з використанням даних статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності у розрізі вартісних та кількісних показників переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України, як засвідчують результати дослідження, характеризується великими похибками, оскільки дані статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності недостатньо повно відображають фактичний рівень митного оподаткування тих або інших товарів.

Наприклад, при визначенні рівня оподаткування імпортованих товарів необхідно враховувати, крім ставок мита, й інші фактори, зокрема, країну походження товарів, обсяги імпорту товарів з цієї країни, тарифні пільги щодо сплати митних платежів і податків на дані товари та под.

Використання методу прогнозування на підставі аналізу динаміки з кожного виду податку з виокремленням тих груп товарів, які дають найбільші суми надходжень митних платежів і податків до Державного бюджету, вимагає визначення факторів, під впливом яких розміри надходження грошових коштів до бюджету країни мають максимальні або мінімальні суми. Це, насамперед, такі фактори, як:

- режим економічних відносин між державами, який визначений у міжнародних угодах та застосовується при експортно-імпортних операціях: недискримінаційний режим; режим вільної торгівлі; митний союз; режим найбільшого сприяння; національний режим.
- розмір ставки мита, що визначається залежно від країни походження товару;
- категорія товарів, які переміщуються в рамках експортно-імпортних операцій;
- методологія визначення митної вартості товару.
- визначення митної вартості товару із застосуванням міжнародних правил тлумачення термінів «Інкотермс».

Даний метод прогнозування є найбільш прийнятним та ефективним, оскільки враховує як досягнуті показники, так і наявну структуру зовнішньоторговельного обороту та тенденції розвитку.

При вирішенні завдання прогнозування надходження митних платежів до Держбюджету необхідно також використовувати ряд критеріїв, які доцільно систематизувати за трьома видами: макроекономічні, вартісні та часові.

До макроекономічних належать:

- пріоритет зовнішньоекономічної політики в рамках держави;
- використання правових режимів;
- рівень інфляції;
- межі «валютного коридору»;
- стан та розвиток зовнішньоторговельної та транспортної інфраструктури у сфері діяльності митних органів конкретного регіону;
- створення єдиних економічних просторів, митних союзів, зон вільної торгівлі тощо;
- наявність у країні великих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- питома вага великих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в експорті-імпорті найбільш значних груп товарів;

До вартісних:

- цінові та валові обсяги експорту-імпорту у розрізі товарних груп;
- обсяги стягнення митних платежів та податків у розрізі товарних груп.

Часовими критеріями є: динаміка нарахування митних платежів та податків за найбільш значними видами товарів за попередній рік з урахуванням змін у нормативній базі; динаміка надходжень митних платежів та податків за місяцями за два попередні роки.

Алгоритм даної методики прогнозування надходжень до Державного бюджету у загальному вигляді має передбачати здійснення низки послідовних операцій, а саме:

- визначення переліку груп товарів, які дають найбільш значні суми митних платежів та податків за попередній рік. Як правило, таких груп товарів для кожної конкретної митниці може бути від 2-3 до 12-15;
- аналіз змін ставок мита, акцизного податку та податку на додану вартість у минулому році на конкретні групи товарів;
- аналіз надходжень митних платежів і податків за кварталами і місцями за останні два роки залежно від сезонних факторів зовнішньої торгівлі;
- оцінка впливу укладених угод про вільну торгівлю за участю України на обсяги надходжень митних платежів та податків;
- визначення перспектив розширення або звуження товарообігу на підставі аналізу фінансово-економічного стану найбільш крупних імпортерів та експортерів товарів;
- визначення приросту обсягів митних платежів при незмінних обсягах ввезення товарів і транспортних засобів з урахуванням прогнозів темпів зростання інфляції;
- прогнозування збільшення обсягів митних платежів і податків з кожного виду товарів залежно від напрямів руху на підставі аналізу запланованого приросту товарообігу.

Дана методика дозволяє не тільки оперативно коригувати планові показники для митних органів регіонів у разі змін у законодавчій та нормативній базах протягом поточного періоду, але й успішно вирішувати низку організаційних питань: оптимізувати організаційно-штатну структуру митних органів; вдосконалювати як митну інфраструктуру, так і технологічні схеми митного контролю та митного оформлення.

На сьогодні існує декілька підходів до прогнозування та планування митних платежів:

- прогнозування «від досягнутого»;
- прогнозування з використанням даних статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності;
- прогнозування на підставі аналізу динаміки з кожного виду податку з

виділенням тих груп товарів, які дають найбільші суми надходжень митних платежів.

Використання методу прогнозування «від досягнутого» можливе тільки за умов макроекономічної стабілізації та незмінності національного законодавства у сфері митного оподаткування, що є досить проблематичним. Це пов'язано, насамперед, з тим, що у сфері тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності суттєву роль відіграє міжнародне законодавство, відповідно до якого: митні ставки на ввезення окремих товарів можуть зменшуватись або збільшуватись; застосовуватися чи не застосовуватися експортне мито; вводиться сезонне мито на імпорт окремих видів сільськогосподарської продукції. Окрім того, досить впливову роль ідіграють міжнародні організації, які у першу чергу коригують тарифне регулювання.

Прогнозування з використанням даних статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності у розрізі вартісних та кількісних показників переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон країни, як засвідчують результати дослідження, характеризується великими помилками, оскільки дані статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності недостатньо повно відображають фактичний рівень митного оподаткування тих або інших товарів.

Наприклад, при визначенні рівня оподаткування імпортованих товарів необхідно враховувати, крім ставок мита, й інші фактори, зокрема, країну походження товарів, обсяги імпорту товарів з цієї країни, тарифні пільги щодо плати митних платежів і податків на дані товари та под.

Використання методу прогнозування на підставі аналізу динаміки з кожного виду податку з виокремленням тих груп товарів, які дають найбільші суми надходжень митних платежів і податків до Державного бюджету, вимагає визначення факторів, під впливом яких розміри надходження грошових коштів до бюджету країни мають максимальні або мінімальні суми. Це, насамперед, такі фактори, як:

- режим економічних відносин між державами, який визначений у міжнародних угодах та застосовується при експортно-імпорتنих операціях: не дискримінаційний режим; режим вільної торгівлі; митний союз; режим найбільшого сприяння; національний режим.

- розмір ставки мита, що визначається залежно від країни походження товару (преференційна; пільгова; повна);

- категорія товарів, які переміщуються в рамках експортно-імпорتنих операцій (підакцизна група; не підакцизна група; товари 1-24 груп ТН ЗЕД);

- методологія визначення митної вартості товару.

- визначення митної вартості товару із застосуванням міжнародних правил тлумачення термінів «Інкотермс».

Даний метод прогнозування є найбільш прийнятним та ефективним, оскільки враховує як досягнуті показники, так і наявну структуру зовнішньоторговельного обороту та тенденції розвитку.

При вирішенні завдання прогнозування надходження митних платежів до Держбюджету необхідно також використовувати ряд критеріїв, які доцільно систематизувати за трьома видами: макроекономічні, вартісні та часові.

До макроекономічних належать:

- пріоритет зовнішньоекономічної політики в рамках держави (протекціонізм, лібералізм);

- використання правових режимів (режиму найбільшого сприяння, національного режиму);

- рівень інфляції;

- межі «валютного коридору»;

- стан та розвиток зовнішньоторговельної та транспортної інфраструктури у сфері діяльності митних органів конкретного регіону;

- створення єдиних економічних просторів, митних союзів, зон вільної торгівлі тощо;

- наявність у країні великих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- питома вага великих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в експорті-імпорті найбільш значних груп товарів;

До вартісних:

- цінові та валові обсяги експорту-імпорту у розрізі товарних груп;
- обсяги стягнення митних платежів та податків у розрізі товарних груп.

Часовими критеріями є: динаміка нарахування митних платежів та податків за найбільш значними видами товарів за попередній рік з урахуванням змін у нормативній базі; динаміка надходжень митних платежів та податків за місяцями за два попередні роки.

Алгоритм даної методики прогнозування надходжень до Державного бюджету у загальному вигляді має передбачати здійснення низки послідовних операцій, а саме:

- визначення переліку груп товарів, які дають найбільш значні суми митних платежів та податків (окремо з кожного виду платежу) за попередній рік. Як правило, таких груп товарів для кожної конкретної митниці може бути від 2-3 до 12-15;

- аналіз змін ставок мита, акцизного збору та податку на додану вартість у минулому році на конкретні групи товарів;

- аналіз надходжень митних платежів і податків за кварталами і місяцями за останні два роки залежно від сезонних факторів зовнішньої торгівлі;

- оцінка впливу укладених угод про вільну торгівлю за участі України на обсяги надходжень митних платежів та податків;

- визначення перспектив розширення або звуження товарообігу на підставі аналізу фінансово-економічного стану найбільш крупних імпортерів та експортерів товарів;

- визначення приросту обсягів митних платежів (у гривнях) при незмінних обсягах ввезення (вивезення) товарів і транспортних засобів з урахуванням прогнозів темпів зростання інфляції;

•прогнозування збільшення обсягів митних платежів і податків з кожного виду товарів (у розрізі товарних груп) залежно від напрямів руху (ввезення чи вивезення) на підставі аналізу запланованого приросту товарообігу.

Дана методика дозволяє не тільки оперативно коригувати планові показники для митних органів регіонів у законодавчій та нормативній базах протягом поточного періоду, але й успішно вирішувати низку організаційних питань: оптимізувати організаційно-штатну структуру митних органів; вдосконалювати як митну інфраструктуру, так і технологічні схеми митного контролю та митного оформлення.

Для прогнозування доходів необхідно: визначити джерела доходів, на основі яких будуть складатись прогнози; зібрати фактичні дані по кожному джерелу доходів принаймні за три останніх роки; визначити основу для прогнозу (виключити негрошові надходження чи відшкодування та переплати); прогнозувати дані і характеристики кожного джерела доходів для визначення найбільш придатної методики прогнозування; вибрати та застосувати необхідний метод прогнозування; визначити, чи прийнятний даний прогноз доходів, та відрегулювати його відповідно до змін, що можуть вплинути на доходи.

Як для прогнозування і планування податкових надходжень, так і для управління податковим процесом необхідні дані не тільки про виконання бюджетних завдань по мобілізації податкових надходжень і результати діяльності митної та податкової служб, а й про вплив оподаткування на економічний розвиток і його тенденції. Таку інформацію отримують у процесі аналітичної обробки та аналізу фактичних сум митних надходжень шляхом порівняння їх з даними минулих періодів і передовим досвідом, а також за допомогою оцінки впливу факторів макро- і мікроекономічного стану на кінцеві результати оподаткування. У процесі аналітичної роботи виявляються недоліки, невикористані можливості і перспективи процесу справляння митних платежів.

Висновки до 3 розділу

Завдання протидії злочинам у сфері економіки, зокрема пов'язаним з мінімізацією сплати податків до бюджету, привласненням і нецільовим використанням бюджетних коштів і державного майна, а також незаконним відшкодуванням з бюджету податку на додану вартість, є одним із головних пріоритетів у діяльності правоохоронних органів

Успішне виконання фіскальної функції митних податків передбачає дотримання низки вимог. По-перше, надходження від зовнішньоекономічної діяльності мають становити значну частку в структурі дохідної частини державного бюджету. По-друге, надходження мають бути постійними, стабільними та рівномірно розподілятися в регіональному розрізі. Тобто кошти повинні надходити до державного бюджету не у вигляді разових платежів з невизначеними термінами, а більш-менш рівномірно протягом бюджетного року. Це виконується завдяки тому, що зовнішньоекономічна діяльність здійснюється безперервно (без цього неможливе нормальне функціонування економіки країни).

Стабільність надходжень визначається високим рівнем гарантій того, що заплановані в законі про Державний бюджет України на поточний рік доходи будуть отримані в повному обсязі (інакше стає невизначеною вся фінансова діяльність держави). Вона забезпечується професійною та оперативною роботою Державної митної служби України.

Вищезазначені умови реалізуються завдяки ефективному державному регулюванню зовнішньоекономічної діяльності, існуванню необхідної бази нормативно-правових актів у галузі митної справи, а головне — обґрунтованому плануванню доходів Державного бюджету України від зовнішньоекономічної діяльності.

Щорічне планування надходжень від зовнішньоекономічної діяльності до державного бюджету повинно мати фундаментальне наукове підґрунтя та базуватися на єдиній (для всіх органів державного регулювання) методиці розрахунку.

Особлива увага під час планування надходжень від зовнішньоекономічної діяльності має приділятися пільгам при митному оподаткуванні. Саме внаслідок прийняття Верховною Радою України численних пільг у податковому законодавстві останніми роками був порушений належний зв'язок між показниками розвитку економіки й показниками зростання доходів бюджету.

Практика розвинених країн заперечує потребу значної кількості митних пільг. Водночас надання пільг у частині оподаткування експортно-імпортних операцій є суттєвим інструментом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ця суперечність повністю характеризує наведене вище співвідношення між фіскальною, стимулювальною та регулювальною функціями митних платежів.

Помірковане, цільове та ефективне застосування вищезазначеної методики прогнозування митних податків гарантуватиме оптимізацію надходжень від зовнішньоекономічної діяльності до Державного бюджету України, а отже, сприятиме фінансовій стабілізації та поліпшенню макроекономічної ситуації в країні.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене нами магістерське дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

1. За своїм економічним змістом податки — основний інструмент державного розподілу і перерозподілу доходів та фінансових ресурсів.

Податки - фінансові відносини між державою і платниками податків з приводу примусового відчуження частини знову створеної вартості з метою формування централізованих фондів грошових ресурсів, необхідних для виконання державою її функцій. Податки - обов'язкові платежі, які законодавчо встановлюються державою, сплачуються юридичними та фізичними особами в процесі розподілу та перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту й акумулюються в централізованих грошових фондах для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

Специфічне суспільне призначення податків виражається не в існуванні кожної функції окремо, а лише в їх єдності. Соціально-економічний характер податку виявляється в одночасному існуванні податку як фіскального інструменту формування дохідної частини бюджету та як інструменту економічного регулювання вартісних пропорцій розподілу ВВП та національного продукту. У цьому і виявляється *природа податку*.

2. Під митними платежами потрібно розуміти ті види податків та зборів, які нараховуються у встановленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем митних служб. Митні платежі є тією основою, за рахунок якої формуються митні доходи країни. Під митними доходами розуміють всю сукупність грошових внесків, які утворені в результаті справляння або стягнення митних платежів, від реалізації конфіскованих предметів контрабанди, коштів від стягнення штрафів, пені.

3. Митні податки - це непрямі податки, які нараховуються при переміщенні предметів та послуг через митний кордон: податок на додану вартість, акцизний збір, ввізне та вивізне мито. За формою взаємовідносин між платником і державою митні податки є непрямыми, тобто вони справляються до бюджету держави за допомогою цінових механізмів, причому конкретні платники не завжди є їхніми носіями.

Мито - непрямий податок, який стягується при перетині митного кордону, тобто при імпорті, експорті та транзиті товарів. Цей податок, як і акцизний збір, включається в ціни товарів, сплачується за рахунок покупця, його ставки диференційовані за групами товарів, перелік яких значно ширший, ніж перелік підакцизних товарів. Виділяють ввізне та вивізне мито.

Акцизний податок - це непрямий податок споживачів окремих товарів (продукції), визначених законом як підакцизні, що стягується з них під час здійснення оборотів з продажу таких товарів (продукції), вироблених на митній території України, або при імпортуванні (ввезенні, пересиланні) таких товарів (продукції) на митну територію України.

Товари, що ввозяться (пересилаються) в Україну, оподатковуються податком на додану вартість (ПДВ), який є непрямим, а тому сплачується за рахунок покупця, а не за рахунок доходів підприємства, яке реалізує відповідні товари чи послуги.

4. Платниками митних платежів є фізичні та юридичні особи, що здійснюють митне оформлення. Митне оформлення та пропуск товарів через митний кордон може здійснюватись лише після сплати належних платежів або за умов надання митним органом у встановленому порядку відстрочення їх сплати.

Різнобічна система використання митних платежів дає можливість державі ефективно регулювати зовнішньоекономічну діяльність з метою реалізації економічних інтересів держави у світовій системі господарювання.

Стратегічне географічне розташування України повинно сьогодні та в

майбутньому стати додатковим джерелом доходів державного бюджету.

5. В організації роботи, пов'язаної із удосконаленням адміністрування податку на додану вартість, можна виділити ряд організаційних і практичних проблем об'єктивного й суб'єктивного характеру, притаманних практично всім суб'єктам, до повноважень яких відноситься протидія даним правопорушенням. Для успішного вирішення проблемних питань пов'язаних із законодавчим врегулювання адміністрування податку на додану вартість доцільно розпочати із прийняття податкового кодексу України, і одночасним внесенням змін до цілого ряду інших законів та незаконних нормативно-правових актів, які регулюють питання податку на додану вартість.

6. Митні податки в повному обсязі адмініструються Державною митною службою України, яка щоденно зараховує надходження на рахунок Головного управління Державного казначейства, згідно із класифікацією доходів і видатків Державного бюджету України.

7. Успішне виконання фіскальної та регулювальної функцій митних податків передбачає дотримання низки вимог. По-перше, надходження від зовнішньоекономічної діяльності мають становити значну частку в структурі дохідної частини державного бюджету. По-друге, надходження мають бути постійними, стабільними та рівномірно розподілятися в регіональному розрізі. Тобто кошти повинні надходити до державного бюджету не у вигляді разових платежів з невизначеними термінами, а більш-менш рівномірно протягом бюджетного року. Це виконується завдяки тому, що зовнішньоекономічна діяльність здійснюється безперервно (без цього неможливе нормальне функціонування економіки країни).

8. Щорічне планування надходжень від зовнішньоекономічної діяльності до державного бюджету повинно мати фундаментальне наукове підґрунтя та базуватися на єдиній методиці розрахунку. Втручання в процеси зовнішньоекономічної діяльності за допомогою процедур планування доходів має кількісні та якісні характеристики, які взаємопов'язані між собою. Кількісна сторона характеризується обсягом грошових ресурсів, які надійдуть до

державного бюджету від оподаткування експортно-імпортних операцій, якісна — станом зовнішньоекономічної діяльності. Формування збалансованого впливу кількісної та якісної сторін має бути покладене в основу планування показників справляння податків, які надходять до державного бюджету від зовнішньоекономічної діяльності.

9. Алгоритм прогнозування сум надходжень до державного бюджету податків від експортно-імпортних операцій передбачає аналіз сум митних податків, які надійшли до державного бюджету у попередні періоди та прогнозування відповідних надходжень у наступних періодах з урахуванням стану зовнішньоекономічної діяльності.

Апріорний монопрогноз сум податкових надходжень до державного бюджету розглядається як загальна сума податків, що складається з сум за окремими видами податків, які будуть отримані при оподаткуванні кожної окремо взятої групи товарів. Він базується на нормативному методі прогнозування, при застосуванні якого за основу беруться нормативи, що регламентують види надходжень. Цей метод дає змогу виявити резерви надходжень від оподаткування ЗЕД.

Помірковане, цільове та ефективне застосування вищезазначеної методики прогнозування митних податків гарантуватиме оптимізацію надходжень від зовнішньоекономічної діяльності до Державного бюджету України, а отже, сприятиме фінансовій стабілізації та поліпшенню макроекономічної ситуації в країні.

Наведений алгоритм дасть змогу з високим рівнем достовірності прогнозувати обсяги надходжень митних платежів до Державного бюджету від конкретного митного органу, оскільки відсутність обґрунтованого прогнозу призводить до суттєвих помилок при визначенні планових показників надходжень до бюджету від діяльності митних органів як у бік завищення, так і в бік заниження платежів, що негативно впливає на функціонування системи митного оподаткування.

10. Прогнозування надходжень до Державного бюджету потребує

розробки відповідної методики, яка б надавала можливість керівникам митних органів усіх рівнів, а також працівникам економічних підрозділів митниці визначати ефективність своєї роботи, встановлювати реальні планові показники для підпорядкованих митних органів, а також перспективи своєї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 08.12.2004 р. № 2222 – IV. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>.
2. Закон України від 16.04.1991 року № 959 – XII "Про зовнішньоекономічну діяльність". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
3. Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII -ВР "Про інвестиційну діяльність". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>.
4. Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР " Про режим іноземного інвестування ". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>.
5. Закон України від 16.01.1998 р. № 32/98-ВР " Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
6. Закон України від 22.12.1998 р. № 330-XIV " Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
7. Закон України від 22.12.1998 р. N 331-XIV " Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
8. Закон України від 22. 12. 1998 р. № 332-XIV "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
9. Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV «Про гуманітарну допомогу». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
10. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 92 – IV. Україна. Закони: [Текст]. – Тернопіль, 2012. – 204 с.

11. Податковий кодекс України від 02. 12. 2010 г. – 2856-VI від 23.12.2010, ВВР, 2011, № 29, ст.272.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.01.1999 р. N 112 " Про Порядок координації проведення планових виїзних перевірок фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності контролюючими органами". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 р. № 1260 " Про деякі питання діяльності Митно-тарифної ради України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.10.2002 № 1569 "Про затвердження Порядку справляння єдиного збору у пунктах пропуску через державний кордон". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 93 " про справляння плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 р. N 1730 "Про затвердження Порядку проведення митними органами на підприємствах перевірок системи звітності та обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2006 р. № 1766 " Про затвердження Порядку декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та подання відомостей для її підтвердження". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>

18. Постанова КМУ від 18.07.2007 р. № 940 “ Про затвердження Положення про Державну митну службу України”. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2008 р. № 339 "Про затвердження Порядку здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
20. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.01.2008 р. № 88-р "Деякі питання діяльності контролюючих органів". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
21. Міжнародна конвенція з гармонізованої системи опису і кодування товарів (ГС) підписана 1983р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>
22. Декларація з професійної етики (Декларація Аруша) підписана 1993р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>
23. Міжнародна конвенція зі спрощення та гармонізації митних процедур (оновлена Кіотська конвенція) підписана 1974р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>
24. Система рамкових стандартів із забезпечення безпеки та сприяння глобальній торгівлі (SAFE) підписана 2003 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>
25. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Білорусь про вільну торгівлю, підписана 17.12.1992 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
26. Угода між Урядом України та Урядом Російської Федерації про вільну торгівлю, підписана 24.06.1993 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
27. Марракеська Угода "Про створення Світової організації торгівлі", 19 квітня 1994 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>

28. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Казахстан про вільну торгівлю, підписана 17.09.1994 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
29. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Вірменія про вільну торгівлю, підписана 07.10.1994 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
30. Угода про вільну торгівлю між Урядом України і Урядом Туркменістану, підписана 05.11.1994 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
31. Угода між Урядом України й Урядом Республіки Узбекистан про вільну торгівлю, підписана 29.12.1994 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
32. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Грузія про вільну торгівлю, підписана 09.01.1995 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
33. Угода між Урядом України та Урядом Киргизької Республіки про вільну торгівлю, підписана 26.05.1995 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
34. Угода між Урядом України та Урядом Азербайджанської Республіки про вільну торгівлю, підписана 28.07.1995 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
35. Угода про вільну торгівлю між Україною і Македонією, підписана 18.01.2001р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
36. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Таджикистан про вільну торгівлю, підписана 06.07.2001 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
37. Угода про вільну торгівлю між Урядом України і Урядом Республіки Молдова, підписана 13.11.2003 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>

38. Заключний акт, результатів Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів від 15 квітня 1994 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
39. Наказ Державної митної служби України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 27.10.1999р. №680/108 " Про затвердження Положення про митний контроль та митне оформлення міжнародних поштових відправлень" – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
40. Наказ Державної митної служби України від 21.01.2000 р. № 33 "Про затвердження Інструкції про порядок справляння акцизного збору в разі ввезення товарів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності на митну територію України". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
41. Наказ Державної митної служби України від 04.12.2003 р. N 833 "Про затвердження Порядку прийняття рішення про здійснення митного оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом, установленим для митного органу, а також нарахування й унесення плати за таке митне оформлення ". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
42. Наказ ДМСУ від 17.06.2005 р. N 554 “ Про затвердження Положення про Департамент митних платежів Державної митної служби України”. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
43. Наказ Державної митної служби України від 12.01.2006 р. N 5 "Про затвердження Порядку справляння мита, податку на додану вартість, акцизного й митних зборів при митному оформленні товарів і предметів, що переміщуються громадянами через митний кордон України". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
44. Наказ Державної митної служби України від 23.01.2006 р. № 30 "Про затвердження Порядку справляння митними органами ввізного (вивізного) та особливих видів мита під час митного оформлення

- товарів, що переміщуються через митний кордон України". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
45. Наказ Державної митної служби України від 27.09.2006 р. № 821 "Про затвердження Порядку справляння податку на додану вартість під час митного оформлення товарів, імпортованих на митну територію України". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
46. Наказ Державної митної служби України від 30.03.2006р. № 254 «Про затвердження Порядку оформлення результатів проведення митними органами на підприємствах перевірок системи звітності та обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України» . – Електронний ресурс. – Режим доступу:
47. Наказ Державної митної служби України від 25.09.2008 р. № 1045 "Про затвердження Порядку відображення відомостей про доплату (повернення) сум митних платежів і відкоригованих фактичних відомостей про товари, які стали відомі після закінчення митного оформлення, та внесення змін до деяких наказів Державної митної служби України". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
48. Наказ Державної митної служби України від 30.12. 2009 р. № 1260 "Про затвердження форм відомчої статистичної звітності ДМСУ і Табеля форм звітності Держмитслужби". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
49. Наказ ДМСУ від 27.05.2010 р. N 528 “ Про затвердження Примірного положення про відділ адміністрування митних платежів регіональної митниці, митниці”. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>
50. Лист Держмитслужби України від 08.05.2008 №11/2-21/5067-ЕП " Про зміни у законодавстві у зв'язку зі вступом України до СОТ ". – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.liga.net/>.

51. Відомчий Веб – сервер ДМСУ. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.kiev2.msu/>
52. Вісник Академії митної служби України № 4 (36). Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2007. – 150 с.
53. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / О.П.Гребельник. – К: Центр навчальної літератури, 2005. – 696 с.
54. Дудчак В.І. Митна справа: навчальний посібник / В.І.Дудчак, О.В.Мартинюк. – К. : КНЕУ, 2002. – 310 с.
55. Єдина автоматизована інформаційна система Держмитслужби України (ДМСУ) – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://172.20.20.130/>
56. Інформаційно – аналітичний журнал "Митниця" № 9 (70), вересень, 2010. – [Офіційне видання Державної митної служби України].
57. Інформаційно – аналітичний журнал "Митниця" № 10 (70), жовтень, 2010. – [Офіційне видання Державної митної служби України].
58. Інформаційно – аналітичний журнал "Митниця" № 11 (72), листопад, 2010. – [Офіційне видання Державної митної служби України].
59. Інформаційно – аналітичний журнал "Митниця" № 12 (73), грудень, 2010. – [Офіційне видання Державної митної служби України].
60. Інформаційно – аналітичний журнал "Митниця" № 2 (75), лютий, 2011. – [Офіційне видання Державної митної служби України].
61. Мельник А.Ф. Менеджмент державних установ і організацій: Навч. посібник / А.Ф.Мельник, А.Ю.Васіна, Н.М.Кривокульська. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 320 с.
62. Мельник А.Ф. Державне регулювання економіки: навчально – методичний комплекс / А.Ф.Мельник, А.Ю.Васіна, О.П.Дудкіна. – Тернопіль, ТНЕУ, 2007, – 210 с.
63. Михасюк І. Державне регулювання економіки / І.Михасюк, А.Мельник, М.Крупка, З.Залога. // Львівський національний університет ім. І.Франка, Львів: "Українські технології", 1999. – 640 с.

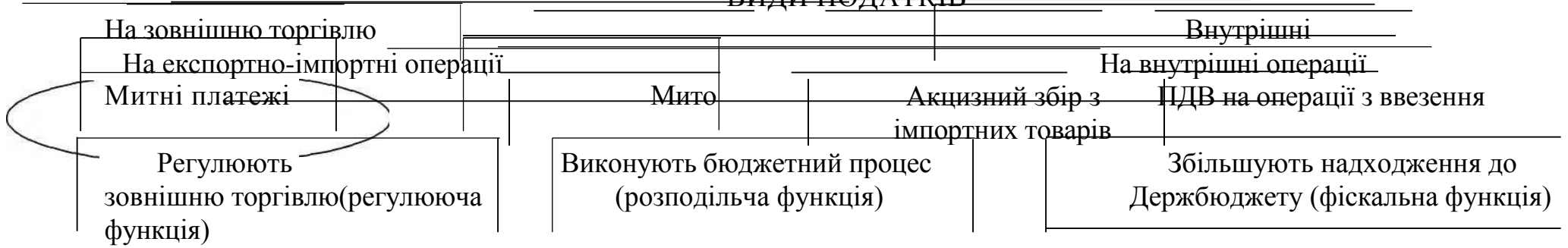
64. Митна політика України в умовах інтеграції до світової спільноти: матеріали міжнародної науково – практичної конференції – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2006. – 233 с.
65. Митні платежі. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://berabuucysa.by.ru/econom222/23/10.html>
66. Митниця. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
67. Митна справа. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/inode>
68. Митні преференції. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://rucbr.ru>
69. Митні платежі: міжнародна практика. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://revolution.allbest.ru/international/00011670.html>
70. Митний тариф. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://catalog.studentochka.ru>
71. Світове господарство. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://deputat.pp.net.ua/index/ekonomica>
72. Синчак В.П. Систематизація основних положень класиків політичної економії та можливість їх реалізації у системі оподаткування України / В.П. Синчак. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.univ.km.ua/visnyk/1390.pdf> .
73. Тарифні переговори в рамках Світової організації торгівлі / За загальною ред. В.Т.Пятницького – К.: УАЗТ, 2001. – 92 с.
74. Терещенко С. Основи митного законодавства України: Питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності / С.Терещенко.. – К.: АТ «Август», 2001. – 422 с.
75. Управлінська діяльність в митних органах: збірник статей працівників Тернопільської митниці. – Тернопіль, 2009.

76. Холопов О. Зовнішньоторгова політика: тарифні і нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі / О.Холопов. // Світова економіка і міжнародні відносини – М., 1997. – №11-12
77. Центр прогнозування та планування діяльності ДМСУ – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://172.20.20.25/>
78. http://buklib.net/component/option,com_jbook
79. <http://library.iv-fr.net>
80. <http://www.niklib.com/resource/indicators/Europe.pdf>
81. http://www.rada.gov.ua/LIBRARY/bibliogr/08_org_VRU.html
<http://europa.dovidka.com.ua/m.html>

Додаток А МИТНІ ПЛАТЕЖІ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

ДЕРЖАВИ

ВИДИ ПОДАТКІВ

Додаток Б

Таблиця 2.2

Митні збори, які нараховуються за вантажною

митною

декларацією

№ п/п	Вид митного збору	Код	Розмір ставки (дол. США)
1.	За митне оформлення товарів та інших предметів при митній вартості: До 100 дол. США Від 100 до 1000 Більше 1000	10	Не справляється 5 0,2 % митної вартості, але не більше 1000 дол. США
2.	За митне оформлення тимчасово ввезеного/вивезеного майна За кожною ВМД За додатковим аркушем	12	30 15
3.	За митне оформлення товарів у разі ввезення на митний ліцензійний склад За кожною ВМД За додатковим аркушем	15	30 15
4.	За перебування товарів та інших предметів під митним контролем: За перші 15 днів За кожний наступний календарний день	001	Не справляється 0,05 % загальної митної вартості товарів та інших предметів
5.	За митне оформлення товарів та інших предметів у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств: У робочий час У неробочий час, суботу, неділю святкові дні	03	20 40 50

Додаток В

Таблиця 2.3

Розрахунок єдиного збору

Вид транспортного засобу	Місткість або загальна маса	Формула, що використовується для розрахунку суми єдиного збору
1. Автобус	від 10 до 30 місць включно	$2 + 0,02 \times Б$
	понад 30 місць	$5 + 0,02 \times Б$
2. Вантажний автомобіль з/або без причепа та тягач з/або без напівпричепа	до 20 тонн включно	$5 + 0,02 \times Б$
	від 20 до 40 тонн включно	$10 + 0,02 \times Б$
3. Великоваговий автотранспортний засіб	від 40 до 44 тонн включно	$10 + 0,1 \times Б$
	від 44 до 52 тонн включно	$10 + 0,2 \times Б$
	від 52 до 60 тонн включно	$10 + 0,27 \times Б$
	понад 60 тонн (за кожні наступні 10 тонн)	$10 + 0,27 \times Б + (М - 60) / 10 \times 0,78 \times Б$
4. Великоваговий автотранспортний засіб з перевищенням установленого осьового навантаження	до 5 відсотків включно	$+ 0,05 \times Б$
	від 5 до 10 відсотків включно	$+ 0,1 \times Б$
	від 10 до 20 відсотків включно	$+ 0,27 \times Б$
	понад 20 відсотків (за кожні наступні 5 відсотків)	$+ 0,27 \times Б + (О - 20) / 5 \times 0,15 \times Б$

5. Великогабаритний автотранспортний засіб з перевищенням встановленої ширини, висоти, довжини	за кожний параметр	+ 0,03 x N x Б
6. Залізничний вагон, контейнер		2 x У 2 x К

Умовні позначення: Б - протяжність маршруту; М - фактична маса великовагового автотранспортного засобу; О — фактичне осьове навантаження, що перевищує максимальне згідно із законодавством; N — кількість параметрів з перевищенням габаритних розмірів згідно із законодавством для даного виду транспорту; V- кількість залізничних вагонів; К— кількість контейнерів.